

Problematika domácího násilí: fakta a mýty

Lenka Vanková

Bakalářská práce
2012/2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lenka VANKOVÁ
Osobní číslo: H10262
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Problematika domácího násilí: fakta a mýty

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti domácího násilí.

Příprava metodiky empirické části zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4722-078.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-807-3676-902.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-808-6131-764.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Michaela Jurtíková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 19. února 2013

doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Následující práce je interesována závažnou problematikou domácího násilí. Jedná se o fenomén dotýkající se celého spektra naší společnosti, neboť se jedná o násilí *za zavřenými dveřmi* páchané nejen na ženách, ale rovněž na dětech, seniorech a v neposlední řadě také na mužích. Z teoretického hlediska práce usiluje o přiblížení tohoto problému ze dvou pohledů. Jednak ze strany nejnovějších dostupných faktů, či nejaktuálnějších možností intervence, jednak pohledem neustále přetrvávajících stereotypů, které se značnou mírou negativně ovlivňují nejen vnímání problému naší veřejností, ale rovněž citelně znesnadňují situaci obětem při řešení složité situace. Z praktického hlediska je velkou snahou práce prostřednictvím kvantitativního výzkumu a technikou dotazníkového šetření zjistit, zda je veřejnosti na Přerovsku znám pojem domácí násilí, zda se veřejnost domnívá, že dokáže domácí násilí bezpečně rozpoznat a zda jsou u ní zakořeněny falešné mýty, které tento fenomén neustále provázejí.

Klíčová slova: násilí, agrese, domácí násilí, násilná osoba, ohrožená osoba, vykázání, mýtus, intervence

ABSTRACT

The following work is as interested serious issue of domestic violence. It is a phenomenon affecting the entire spectrum of our society, because it is violence perpetrated *behind closed doors*, not only women, but also children, seniors and last but not least, on men. From a theoretical point of view the work seeks to approach this issue from two perspectives. First, by latest available facts, or the most recent possibilities of intervention, both eyes constantly persisting stereotypes that a considerable degree of negative perceptions not only affect our communities, but also considerably more difficult situation in dealing with victims of a difficult situation. In practical terms, it is a great effort to work through quantitative research and technology survey to determine whether the public to know Přerov of domestic violence, whether the public believes that domestic violence can safely, and if it is rooted in the false myths that this phenomenon is constantly accompany.

Keywords: Violence, aggression, domestic violence, violent person, threatened person, reporting, myth, intervention

Děkuji paní Mgr. Michaele Jurtíkové za odborné vedení mé práce, za pomoc a velmi potřebné rady poskytnuté v průběhu jejího zpracování.

Rovněž děkuji svým nejbližším, především svému drahému partnerovi Petrovi, bez jehož podpory, tolerance a trpělivosti by bylo studium a tvorba mé závěrečné práce mnohem složitější.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

„Mýty a předsudky zkreslují naše vnímání. Nejsme schopni vnímat objektivní realitu, nýbrž vidíme pouze to, co vidět chceme. A to je pravděpodobně důvod, proč předsudky o násilí, jeho pachatelích a obětech stále tak odolně přežívají.“ (Buskotte, 2008, s. 28)

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 OBECNÉ INFORMACE O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	13
1.1 POJEM NÁSILÍ	14
Pojem násilí – definice	14
1.2 VYMEZENÍ POJMU – DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	15
1.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ A JEHO FORMY.....	16
1.4 DOMÁCÍ NÁSILÍ A JEHO TYPICKÉ ZNAKY.....	19
1.5 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	20
1.6 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	22
1.7 DYNAMIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	24
1.8 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	26
1.8.1 Ohrožená osoba	26
1.8.2 Násilná osoba	28
1.8.3 Dítě jako svědek.....	29
2 POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM DOMÁCÍM NÁSILÍM	32
2.1 POLICEJNÍ INTERVENCE	33
2.1.1 Institut vykázání podle zákona o Policii ČR.....	34
2.1.2 SARA DN	36
2.2 INTERVENČNÍ CENTRA	37
2.3 JUSTICE	40
2.4 PREVENCE	43
2.4.1 Vývoj situace týkající se ochrany před domácím násilím v ČR	44
2.4.2 Aktivity státních orgánů	44
2.4.3 Aktivity nestátních neziskových organizací.....	45
3 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	49
3.1 NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ PODLE BUSKOTTE (2008)	51
3.2 MÝTY A PŘEDSUDEKY O OBĚTECH DOMÁCÍHO NÁSILÍ PODLE ČÍRTKOVÉ A VITOUŠOVÉ (2008).....	55
3.3 MÝTY O KAUZALITĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	58
3.4 MÝTY O PARTNERSKÉM NÁSILÍ PODLE VARGOVÉ, POKORNÉ A TOUFAROVÉ (2008)	59
II PRAKTICKÁ ČÁST	62
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	63
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL	64
4.2 METODA VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ NÁSTROJ.....	64
4.3 PŘEDVÝZKUM	66
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU.....	66
4.5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	67
5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	69

5.1	VYHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH POLOŽEK DOTAZNÍKU.....	69
5.2	OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	95
5.3	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	97
	ZÁVĚR	100
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	102
	SEZNAM GRAFŮ	105
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	106
	SEZNAM OBRÁZKŮ	107
	SEZNAM TABULEK.....	108
	SEZNAM PŘÍLOH.....	110

ÚVOD

V dnešní společnosti máme možnost během posledních let zaznamenat obrovský nárůst jevů, které lze vnímat jako nechtěné, nežádoucí nebo až nepřijatelné. Jedná se o variabilní škálu jevů, které lze souhrnně nazvat jako sociálně patologické. Můžeme pozorovat, že ve značné míře mají uvedené jevy úzkou souvislost s nejrůznějšími formami závislostí, agrese, násilí a nevhodným působením prostředí rodiny. Jedna z oblastí, kterou lze rovněž začlenit mezi tyto sociálně patologické jevy, se týká násilí v rodině, které je nepřehlédnutelnou realitou rovněž v České republice. Tento problém byl dlouhou dobu považován za společenskou tabu. Vzhledem k průběžným změnám názorů, že násilím mohou být zasaženy i dobré rodiny, však můžeme pozorovat obrovský nárůst problému, který byl označen pojmem *Domácí násilí*.

Vzhledem k pracovní angažovanosti a rozsáhlému vhledu do problematiky z pohledu policisty volíme zpracování tématu domácího násilí, které považujeme za velmi závažný problém, který prostupuje skrze celou společnost. Jak už je ze samotného názvu patrné, jedná se o druh násilí, které probíhá za zavřenými dveřmi. Z toho můžeme usuzovat, že lze jen velmi nesnadno odhalit, neboť se odehrává mimo kontrolu společnosti. Budeme zastávat názor, že nikdo z nás nemá právo týrat druhého, a v případě, že k tomu přece jen dojde, je nutné, aby za své jednání nesl plnou odpovědnost. Rovněž chápeme jako nutnost mít k dispozici co největší množství dostupných informací, abychom byli schopni poskytnout adekvátní pomoc osobám, které jsou tímto druhem násilí ohrožené. Zanedbatelným faktem pro nás není ani otázka, zda je veřejnost v České republice dostatečně informovaná o tomto problému a zda má vůbec zájem přijmout jej jako skutečnou realitu. Usuzujeme však, že lidí, kteří se k tak vážnému problému staví zády, najdeme mezi našimi občany pouze minimum. Proto bychom touto prací rádi apelovali na skutečnost, že v mnohých případech máme ve svých rukou možnost ovlivnit život druhých lidí tím, že jim podáme pomocnou ruku a pomoc na profesionální úrovni. K tomuto je z naší strany potřeba nejen jistá dávka empatie, ale také dostatečná znalost problému.

V rámci následující práce jsou tedy prostřednictvím studia dostupných odborných publikací v jednotlivých kapitolách prezentovány stěžejní informace týkající se oblasti domácího, ale rovněž násilí v obecném smyslu slova. Odpovíme si na otázky, jak tento problém definovat, rozpoznat, jaké jsou jeho příčiny a důsledky a v jakých rolích se nacházejí jeho jednotliví aktéři. Jednou z kapitol je dále osvětlení současného stavu týkající se pomoci

osobám ohroženým tímto problémem, činnosti intervenčních center, široké možnosti pomoci na úseku občanských sdružení, krizových linek, Policie ČR. Přiblížíme si rovněž právní rámec vztahující se k problému domácího násilí. V závěrečné kapitole si nastíníme rozsáhlou strukturu nejrůznějších stereotypů a předsudků, které neustále negativně ovlivňují nejen celkové vnímání problému ze strany občanů, ale také samotné aktéry, kterých se násilí v rodině přímo dotýká.

V minulosti proběhla celá řada výzkumů, kterými bylo zjištěno, že veřejnost v ČR neustále podléhá nejrůznějším stereotypům týkajícím se domácího násilí nebo partnerského násilí. Příkladem uvádíme reprezentativní výzkum v roce 2001 a 2006 provedený agenturou STEM, s.r.o. a SONDU mezi studenty provedenou ze strany občanského sdružení Rosa v roce 2011. A nejen problematikou falešných mýtů se budeme zabývat také v rámci kvantitativně orientovaného výzkumu v praktické části práce, jehož cílem je zjistit, zda i mínění veřejnosti na Přerovsku je ovlivněno nejrůznějšími předsudky a mýty, které danou problematiku provázejí, zda znají pojem domácího násilí, dokázali by jej identifikovat a zda s ním mají nějakou osobní zkušenost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÉ INFORMACE O DOMÁCÍM NÁSILÍ

Jak už bylo zmíněno v úvodu této práce, domácí násilí je velmi nebezpečné tím, že se odehrává za zavřenými dveřmi domovů a není tedy možná jakákoliv kontrola ze strany společnosti. Tento jev je přísně střežen v soukromí čtyř stěn, ze kterého se mu jen velmi těžko podaří vyklouznout na oči veřejnosti.

Giddens (1997, s. 177) označuje domov v souvislosti s problémem násilí jako místo, které se v moderní společnosti stalo nejnebezpečnější, přestože je často považován za oázu štěstí a jistoty. Z pohledu statistiky totiž právě v prostředí domova dochází k fyzickému napadení častěji než venku na ulici. I když se násilí zpravidla dopouštějí muži, není výjimkou násilné chování žen vůči manželům nebo malým dětem. Násilí ze strany žen však bývá většinou jednorázového charakteru a nebývá příčinou těžké zdravotní újmy. Velmi malé děti (do šesti let) jsou nejčastějšími cíli násilí fyzického, na druhém místě jsou teprve partnerky napadené svým přítelem. Existují různé faktory, které se podílejí na tom, že se v rodině tak často násilí objevuje. Jedním z nich je intenzita emocí mezi jednotlivými členy, které často přecházejí z lásky v nenávist. Druhým je jistá míra tolerance či schvalování násilí v rodině, v minulosti rovněž schvalováno bití ženy mužem. Tento typ násilí je stále hojně rozšířen, přestože v dnešní době mají ženy k dispozici lepší právní ochranu.

Gelles (1987, cit. podle Bentovim, 1998, s. 19-24) uvádí jedenáct faktorů jako důvod vyšší náchylnosti rodiny k násilí nežli ke vzájemné péči. Jsou to: faktor času (rodina tráví ve vzájemné interakci více času), pestrost činností a zájmů (vzájemné interakce ve více činnostech), intenzita prožívání (vyšší intenzita prožívání rodinných interakcí), střetové situace (množství konfliktních rodinných interakcí), právo ovlivňovat (právo nejsilnějšího člena rodiny ovlivňovat hodnoty), rozdíly ve věku a pohlaví (existence vysokého nebezpečí konfliktu mezi pohlavími, generacemi, rodinami), prisuzování role (výklad rolí v rodině ze strany společnosti), soukromí (rodina jako soukromá instituce s klesající mírou kontrol společnosti), nedobrovolné členství (představa většího významu rodiny než jednotlivce), stres (změny v rodině jako příčiny stresu) a důkladná znalost minulosti (možnost zneužití silných a slabých míst členů rodiny ke konfliktní situaci).

V následující podkapitole se nejprve budeme věnovat *násilí* v obecném slova smyslu a budeme tento pojem definovat.

1.1 Pojem násilí

Je velmi smutnou a snad až alarmující skutečností, že pojem násilí zdaleka není v moderní společnosti něčím vzácným. Můžeme se s ním bohužel setkávat denně zejména prostřednictvím médií, která nám mnohdy nepředloží informace s jiným obsahem a charakterem. Ale čím dál častější bývají osobní zkušenosti nás všech, neboť násilí je každodenní součástí života, odehrává se v kteroukoliv noční či denní dobu a své oběti si nevybírá. Oběťmi mohou být nejen vojáci, kteří jsou tomuto riziku vystaveni, oběťmi však mohou být i nevinné děti, muži a ženy, kteří si cestu násilí nevybrali dobrovolně. Násilí se zkrátka děje ve všech koutech světa, všude okolo nás, ať už ho chceme vidět či nikoliv. A bavíme-li se o násilí, co vlastně tento pojem znamená, jak lze jeho význam odborným způsobem definovat?

Pojem násilí – definice

Definic týkajících se násilí lze z nejrůznějších odborných zdrojů nalézt přehršel. Uvedeme ale ty, na které pohlížíme jako nejlépe vystihující danou problematiku.

Dle Giddense (1997, s. 551) se jedná o „použití nebo hrozbu použití fyzické síly jedincem nebo skupinou vůči druhému. Extrémní formou násilí je válka; setkáváme se s ním však i v běžných, neformálních životních situacích, například v manželském životě“.

Podle definice Světové zdravotnické organizace je pod pojmem násilí rozuměno „záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu“.¹

„Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobných chování nebo jednání, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví druhé osoby. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.“ (Voňková a Spoustová, 2008, s. 13) Tato poslední uvedená definice je z našeho pohledu nejsrozumitelnější a nejvýstižnější a nejvíce se s tímto zněním ztotožňujeme.

¹ Violence is the intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community, which either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment, or deprivation.

1.2 Vymezení pojmu – definice domácího násilí

Studiem odborné literatury na dané téma zjišťujeme, že vymezení pojmu domácí násilí prochází neustálým vývojem, neboť v dřívějším úzkém pojetí jím bylo popisováno násilí partnerské, ale dnes se jím označuje rovněž transgenerační týrání (násilí na seniorech). Dnes bývá velice často používáno širší pojetí a to tzv. **násilí v rodině**, které je vnímáno jako synonymum pro domácí násilí. (Čírtková, 2009, s. 233)

Za velmi dobrou definici vystihující pojem domácí násilí v širším slova smyslu a v užším slova smyslu budeme považovat definici, kterou uvádějí Voňková a Spoustová (2008).

Definice domácího násilí v širším slova smyslu (formulovaná Radou Evropy v roce 1985) – „Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 16-17)

Definice domácího násilí v užším slova smyslu (definice Metropolitní policie) – „Jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou, nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.“ (Voňková, Spoustová, 2008, s. 17)

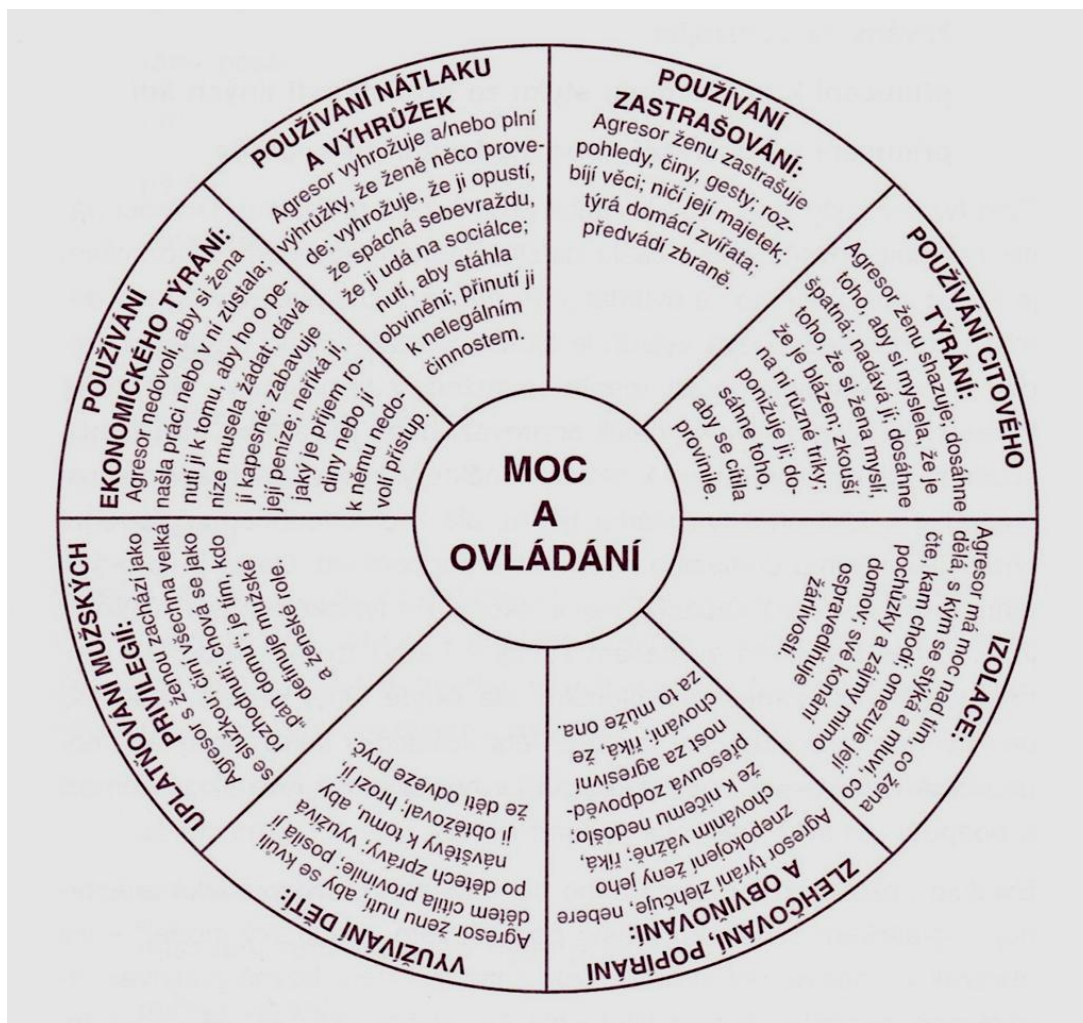
Nejčastěji se však v souvislosti s definováním domácího násilí setkáváme s obecným a zjednodušeným zněním. „Domácí násilí je definováno jako fyzické, psychické nebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se stupňuje a u obětí domácího násilí vede ke ztrátě schopnosti zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah.“ (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 108)

Z uvedených definic lze tedy shrnout, že se v každém případě jedná o násilí, které může mít podobu jednak fyzickou, psychickou, sexuální či ekonomickou a z toho již pramení samotné formy domácího násilí, kterým se budeme věnovat v následující části.

1.3 Domácí násilí a jeho formy

Nejčastěji se můžeme v souvislosti s domácím násilím setkat s pěti jeho základními formami. Čírtková (2008, s. 10) uvádí následující základní formy - fyzické násilí (jedná se o viditelná tělesná poranění), psychické či emocionální (jedná se tzv. násilí, které nelze vidět), sexuální násilí (např. znásilňování), sociální násilí (izolování partnera společnosti, jeho kontrola) a ekonomické násilí (izolace od finančních prostředků atd.) Podle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011, s. 47) jsou většinou veškeré tyto formy společně zaměřeny na získání a udržení si kontroly nad druhým v plném rozsahu. K tomuto je ze strany násilníků používáno velké množství praktik a to od ponižování, izolaci až k fyzickému týrání, což je znázorněno na obrázku č. 1.

Obrázek č. 1 – Duluthský model (Conwayová, 2007, s. 16)

Podle Conwayové (2007, s. 15) je „duluthský model“ jakýmsi grafickým znázorněním různých druhů agresivního chování a je standardně využíván například britskou organizací Women's Aid (britská organizace na pomoc obětem). Z uvedeného modelu je velmi dobře čitelné podporující a posilující vliv citového týrání na sexuální a fyzické násilí. Uprostřed kruhu se tak nacházejí ovládání a moc, jejichž výsledek a cíl představují násilí a týrání.

Nyní se dále budeme podrobněji věnovat tomu, na co jsou zaměřeny jednotlivé formy domácího násilí.

Fyzické násilí – vzhledem k následkům, které způsobuje, je nejhrubší formou domácího násilí a to s použitím fyzické síly stran agresora či hrozby jejího použití, která má sloužit k zastrašení, ohrožení nebo zranění druhé osoby. Do této kategorie lze zařadit množství způsobů chování s úmyslem způsobit zranění, bolest, zastrašení atd. Jedná se nejčastěji o facky, údery o zem či o zeď, bití pěstmi či předměty (např. opaskem), kopání, svazování, škrcení, trhání vlasů, ohrožování nožem, pistolí. Tento výčet vrcholí až nebezpečnými útoky, které bezprostředně ohrožují život a zdraví. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 47-49)

Podle Conwayové (2007, s. 14-15) může domácí násilí mít také podobu jiných nepřiliš častých fyzických činů a dalších podob fyzického týrání, které ženy musejí snášet, např. studená lázeň, ve které je žena donucena být a ze strany agresora je jí drhnuta kůže až do krve, agresor nasadí ženě roubík či pytel přes hlavu, žena je přinucena bez hnutí sedět, přičemž na ni agresor plive, zamáčkne cigarety na kůži oběti atd.

Psychické násilí – rovněž bývá označováno jako násilí citové nebo emocionální, prostřednictvím kterého má agresor v úmyslu způsobit u druhého jedince duševní utrpení. Jedná se o velmi častou formu, která bývá jen velmi nesnadno rozpoznatelná a potrestaná. Psychické týrání bývá často velice dobře promyšlené a nezanechává žádné stopy, které by byly na první pohled viditelné. Logicky tedy vyplývá, že se obtížně prokazuje a může ve svém důsledku způsobit daleko větší škody v kontextu sebeúcty, sebevědomí, sebedůvěry a sebepojetí. Tato forma může mít rovněž podobu **neverbální** (záměrné zničení oblíbených předmětů) či **verbální** (vulgární slovní napadání, ponižování, urážky, výhrůžky, zákazy atd.). (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 49)

Ekonomické násilí – tato forma se vyznačuje snahou násilné osoby získat veškerou kontrolu a moc nad osobou ohroženou a to po stránce finanční. Jedná se například o znemožňování přístupu k financím, veškerou kontrolu nad příjmy i výdaji, neposkytnutí peněži-

tých částek určených na zabezpečení dětí nebo chodu domácnosti. Rovněž sem lze zařadit i neoprávněné nakládání a zneužívání věcí druhého. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 50)

Sociální násilí – Do této oblasti řadíme zejména znemožnění jakéhokoliv kontaktu ohrožené osoby s jejími příbuznými a přáteli, což může přerůst až v úplnou izolaci, tedy bránění kontaktu s ostatními lidmi. Rovněž se jedná o nátlak na ohroženou osobu prostřednictvím jiných osob či dětí. Tímto jednáním si agresor pozvolna získává nad ohroženou osobou veškerou moc, sleduje tedy každý její krok, přikazuje, zakazuje a na řadu se dostávají také výhrůžky. Ohrožená osoba přichází postupně o sociální kontakt. Psychické a především ekonomické a sociální násilí je velmi charakteristické pro násilí mezigenerační a transgenerační. (Ševčík, Špatenková a kol. 2011, s. 50-51)

Sexuální násilí – Tato podoba násilí se vyskytuje především mezi partnery. Lze usoudit, že podobně, jak vypovídají statistiky v USA, že třetina až polovina žen týraných svými partnery jimi byla alespoň v jednom případě znásilněna, tomu bude i v ČR. Sexuální násilí lze definovat jako jakýkoliv druh sexuálního kontaktu, který je nedobrovolný, jde o jakoukoliv situaci, ve které musí jedinec vykonávat pro něj ponižující, nebezpečné či nechtěné sexuální praktiky. Mezi tzv. plnění manželských povinností rovněž nelze přičíst sex mezi manžely vynucený, který je spíše projevem agrese a násilí. V mnohých případech se v kontextu sexuálního násilí jedná spíše o prostředek k pokoře, ponižení a ovládnutí druhé osoby na úkor ukojení pudu sexuálního. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 51)

Vzhledem k tomu, že vnímáme úzkou souvislost mezi násilím a agresí a v souvislosti s jeho pachatelem rovněž užíváme pojem **agresor**, bylo by na místě vysvětlit jeho význam. K pojmu **agrese** lze z dostupné literatury získat nejednu definici. Příkladem podle Poněšického (2004, s. 21) se mnohé teorie zabývají otázkou, zda je agrese pudového charakteru, tedy vrozená nebo zda se jedná o záležitost naučenou. „Agrese se většinou definuje jako psychologická (emočně motivační) mohutnost, jež má za cíl poškodit přírodu, věci, lidi nebo sebe samého. Z psychologického hlediska je chápána coby vrozená vlastnost či reaktivní připravenost, jež je člověku vlastní a tudíž eticky neutrální, sloužící k adaptaci, udržení života, např. získání obživy, sebeprosazení či obraně. Agrese je spíše abstrakcí zahrnující jisté emoční stavy a vnitřní impulzy jednání, jako např. zlost, vztek, zuřivost, nepřátelství, pohrdání, to vše ve spojení s určitými představami nebo fantaziemi – někomu se pomstít, někoho zabít, zničit, pomluvit, znemožnit, jakož i s chováním, jímž je někomu způsobena újma.“ (Poněšický, 2004, s. 22)

Spurný (1996, s. 17) vymezuje agresi jako „destruktivní chování, směřující k fyzickému (brachiálnímu), slovnímu (urážka, pomluva) nebo symbolickému (pomocí gest) útoku vůči jinému jedinci (předmětu)“. Účelem agrese je tedy získat si společenské výhody tím způsobem, že totéž je znemožněno druhému jeho zastrašením, zmocněním se objektu nebo jeho odstraněním. Může být primitivní krátkodobá (afektivní), ale rovněž promyšlená a dlouhodobá.

1.4 Domácí násilí a jeho typické znaky

V této souvislosti rozhodně musíme konstatovat, že obzvláště v profesích, které se studovanou problematikou přicházejí úzce do styku (v tomto případě máme na mysli konkrétně policisty, kteří jsou zpravidla u případu jako první), je nezbytné, aby tito jednotlivci byli co možná nejkvalitněji vybaveni informacemi. Z praxe lze totiž usuzovat, že mnohdy je identifikace přítomnosti daného problému velice složitá, přesto je přítomný policista nucen případ posoudit, vyhodnotit bezprostřední rizika a na základě všech zjištěných skutečností následně rozhodnout o dalším postupu. Rovněž Čírtková a Vitoušová (2007, s. 108) jako prvořadý úkol pomáhajících profesí uvádí rozlišit mezi sebou případy skutečného domácího násilí od běžných sporů tzv. italských manželství. K tomuto účelu velmi přehledným a srozumitelným způsobem uvádí základní čtyři znaky sloužící k identifikaci problému.

- 1. Opakování a dlouhodobost násilí** – domácí násilí se neřadí mezi jednorázové incidenty, ale bývá právem označováno jako násilí na pokračování. Přesto může takový jednorázový incident znamenat prvopočátek domácího násilí. (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 108)
- 2. Eskalace, tendence ke stupňování intenzity a četnosti násilí** – Zpočátku se domácí násilí projevuje svojí psychickou formou a později přechází ve formu fyzickou. Tedy nejprve lze hovořit o útocích proti lidské důstojnosti (tyto mají dva cíle a to izolace oběti a snížit její sebeúctu a sebevědomí), které následně vyústí v útoky proti zdraví a lidskému životu. Útoky proti lidské důstojnosti jsou zpočátku snadno zaměnitelné s projevy lásky, mají nejprve formu žádostí, které však postupně střídají rozkazy a příkazy, kterými násilná osoba určuje pravidla společného soužití, aniž by měla zájem znát názor druhé strany. Mnohdy se zde vyskytuje také chronická žárlivost a výhrůžky sankcí, pokud nebude splněn příkaz. (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 109)

3. **Jasně a neměnitelné role aktérů, na jedné straně stojí násilná osoba, na druhé straně osoba ohrožená** – Jedná se o znak klíčový. Jak již bylo zmíněno, domácím násilím nejsou tzv. italské domácnosti, ani jednorázový spor či hádka, ani scény z filmu Válka Roseových, tedy situace, kde nelze jednoznačně určit, kdo z aktérů je násilná a kdo ohrožená osoba, přestože se jedná jak o dlouhodobé, opakované a občas i eskalující násilí. Pro domácí násilí je však identifikátorem rozdělení jasných rolí, tedy, že jedna osoba je vždy týrána a druhá osoba vždy ubližuje, je tudíž v pozici násilné osoby. (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 109)
4. **Místem, kde k násilí dochází, je společná domácnost, přesněji privát** – Zde je důležitým faktem to, že privát je přenášen osobami i na jiná místa, kterými mohou být např. chata, hotel nebo automobil. Domácí násilí je vždy spojeno se snahou ukrýt tento druh násilí před kontrolou společnosti, tedy beze svědků a minimálním množstvím důkazů. (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 109)

1.5 Příčiny domácího násilí

Podle Čírtkové (2009, s. 237) byly původně první snahy vysvětlit příčiny vzniku domácího násilí založeny na tzv. jednofaktorových teoriích, které se zakládaly na analýze ojedinělých případů a současným pohledem nemohou vysvětlit kompletní škálu pestrosti jevů domácího násilí. Jsou dnes tudíž překonané a mohou být nápomocné spíše jako vzor pro řešení extrémních příkladů násilí mezi partnery. Jednofaktorové teorie lze rozdělit na psychologické, sociologické a biologicko – genetické teorie domácího násilí.

Psychologické teorie je zaměřena na psychiku násilné osoby, na zkoumání charakteristických rysů a vytváření psychologických profilů osobnosti agresora. Tyto teorie předpokládají těžiště příčin týrání partnera ve zvláštních rysech povahy agresora. Stejně postupy byly uplatňovány později i k vytvoření profilu s povahovými zvláštnostmi pro typickou osobnost oběti. Tyto studie jsou však známé svou rozpačitostí. (Čírtková, 2009, s. 238)

Biologicko – genetické teorie vzhledem k tomu, že prostřednictvím nich bylo možno vysvětlit pouze predispozice agresivního jednání z obecného pohledu a ne specifčnost situací domácího násilí, velmi rychle došlo k jejich zániku. (Čírtková, 2009, s. 238)

Sociologické teorie se prosadily v pozdější době. Díky těmto teoriím se na aktéry domácího násilí přestalo nahlížet jako na osoby s psychickou poruchou. Lze říci, že se tato teorie

podobá feministickému přístupu, neboť obě tyto koncepce domácí násilí shodně vnímají jako produkt typické mužské společnosti. Podle sociologů nejde ani tak o poruchy psychiky u aktérů, jako o získání kontroly a moci na základě společenských stereotypů např. patriarchálního modelu rodiny, kde muži týráním partnerky a získáváním převahy nad ní, dospějí k zisku společenské tolerance. (Čírtková, 2009, s. 238)

Podle Čírtkové (2009, s. 238-240) dnes převládají tzv. **multifaktorové** přístupy, které nejsou ničím novým přínosné, ale spojují jednofaktorové teorie vzájemnými vazbami do tzv. interaktivního modelu, který vyjadřuje složitost a komplexnost domácího násilí. Jako nejznámější koncepci tohoto přístupu uvádí Čírtková kauzální model D. G. Duttona, který popisuje čtyři strukturální roviny příčin domácího násilí: **makrosystémové** (převládající hierarchie hodnot založena na dominanci mužů), **exosystémové** (bezprostřední sociální okolí jedinců), **mikrosystémové** (rodina) a **ontogenetické** (specifika oběti, pachatele a jejich vzájemné interakce) příčiny.

Teoriemi příčin domácího násilí se ve své publikaci zabývají rovněž autorky Voňková a Spoustová (2008, s. 46), které uvádějí čtyři teorie příčin z angloamerické kriminologie. Jedná se o následující teorie:

Individuálních faktorů – zaměřují se psychiku jednotlivých partnerů, specifické rysy osobnosti, patologie osobnosti, nenalezly se však žádné faktory vysvětlující partnerovo týrán.

Sociálně - psychologických faktorů – jedná se o prožitky z dětství, které lze přenést jako intimní násilí z generace na generaci, jedná se o zkoumání psychologické stránky osobnosti současné se sociálními činiteli.

Sociálně kulturních faktorů – tyto teorie se zabývají zkoumáním struktury, kultury postojů a normami uvnitř rodiny, na základě čehož poté vysvětlují přítomnost domácího násilí.

Feministické teorie – týrán žen vysvětlují rovněž z pohledu sociálně kulturního, jako snahu o kontrolu nad činnostmi, kontakty a přístupy ženy, kdy takové týrán je spojeno s uplatněním moci nikoliv s konflikty mezi manžely či s ovládnutím vzteku. (Tutty, Gard, 2001, cit. podle Voňková a Spoustová, 2008, s. 46)

Pokud se tedy zamýšlíme nad tím, co je opravdu spouštěcím mechanismem problému násilí za zavřenými dveřmi, budeme se pravděpodobně nejvíce přiklánět k teoriím multifaktorovým. Usuzujeme, že tento problém je natolik složitý a spletitý, že příčiny vzniku nelze vysvětlit pouze z jednoho hlediska. Jistě zde mohou hrát roli vrozené sklony k násilí

u agresora či naopak submisivní povaha oběti, ale velkou váhu musíme přikládat rovněž vlivům rodinných vzorů a vlivům společenského okolí, kultury a morálky. A vzhledem k tomu, že jsou v hojné míře obecně známé i případy násilí mezigeneračního a násilí páchané ženami na mužích či dětech, nemůžeme souhlasit ani s teorií feministickou, která bere v úvahu pouze týrání žen. Předpokládáme rovněž, že každý takový případ domácího násilí je charakteristický svou jedinečností, intenzitou a charakteristickými zvláštnostmi a má tedy i specifické příčiny. Musíme si však uvědomit, že ve všech případech nezůstane žádná ze zúčastněných osob beze stopy, kterou podobná zkušenost za sebou zanechává, tedy bez důsledků. A těm se budeme věnovat v následující části.

1.6 Důsledky domácího násilí

Musíme souhlasit s faktem, který uvádí Čírtková (2009, s. 249), že domácí násilí je delikt, jež přináší silná zranění. A to především proto, že v pozici tyrana figuruje blízká osoba, ke které oběť ještě stále chová emocionální přízeň či závislost, bez které by se domácí násilí ani nerozvinulo. V opačném případě by totiž oběť ze vztahu odešla již po prvním incidentu. Jsou popsány jednotlivé pocity, kterými lze charakterizovat prožívání domácího násilí ze strany oběti. Na počátku je to stud, při pokračování pocituje oběť vinu a při dlouhodobém domácím násilí je to strach. Domácí násilí obecně může mít následky krátkodobé a dlouhodobé, což záleží na délce soužití s agresorem a typu násilí, zranitelnosti osobnosti a také na reakcích sociálního okolí. Následky závažné bývají zahrnuty do pojmu tzv. *syndrom týraného partnera*.

Syndrom týraného partnera byl poprvé popsán Walkerovou v roce 1979 a je definován jako „soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, jež vedou ke snížené schopnosti daného jedince efektivně reagovat na prožívané násilí“ (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 42-43). Syndrom je složen z nejrůznějších projevů, které mohou být děleny do následujících kategorií.

Symptomy posttraumatické stresové poruchy – Vyvíjejí se u týraných jedinců, může jít např. o tzv. flashback, což je opětovné prožívání traumatických epizod, porucha spánku či příjmu potravy. Týrané osoby bývají mnohdy zcela vyčerpaní po emocionální stránce, neboť u nich v důsledku násilí byly produkovány pocity strachu, úzkosti, viny a studu, což je obdoba působení faktorů při tzv. vymývání mozků (brainwashingu) při izolaci od opory

společnosti. Dále lze u těchto osob postřehnout nervozitu, paniku, snížené sebevědomí, apatii, tyto jedinci často popírají své pocity, nejsou schopni dát průchod negativním emocím např. hněvu či vzteku. Při kontaktu s autoritou se snaží o předejití konfliktu, jsou přehnaně vstřícní a chtějí vyhovět. Rovněž je možné pozorovat vyšší hladinu pocitu strachu, bezmoci či deprese, což je reakce na ztrátu kontroly nad sebou, nad svým životem, jeho smyslem a také pochybnost o sobě samém. Někdy se může objevit také disociace (mechanismus psychiky jedince, jež jej chrání před plným prožíváním fyzické či psychické bolesti). (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 43)

Naučená bezmocnost – Tento stav se u obětí domácího násilí vyvíjí v důsledku opakujících se neúspěšných pokusů o sehnání pomoci nebo odchodu od agresora. Vzhledem k tomu, že jakákoliv reakce oběti zůstává nezdařená, situace vyústí v její pasivitu, letargii a pocit beznaděje a učí se v této situaci přežívat. S tímto úzce souvisí ztráta respektu oběti vůči sobě, vlastní hodnoty a tedy devastující snížení jejího sebevědomí. Oběť již není schopna reálně rozlišit, zda je v pořádku snášet jednání týratele, nebo zda má vyhledat pomoc. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 44)

Sebezničující zvládací strategie – Jedná se o únikové mechanismy, které zvolí oběť v případě neúspěšných pokusů vymanit se ze setrvání v násilném vztahu nebo v případě pocitů strachu, že bude zabita v případě svého odchodu, nebo se po útěku nemá kam uchýlit. Mezi tyto strategie řadíme např. drogy, alkohol či sebevražedné pokusy. Podobné reakce lze pozorovat v případech dlouhotrvajícího týrání a mohou vypadat následovně: **Popírání viny útočníka** (oběť jeho jednání omlouvá a zdůvodňuje ho nepříznivých okolnostem, např. ztrátou zaměstnání), **minimalizace násilí** (oběť odmítá závažnost celé situace, čímž snižuje strach z dalšího vývoje), **bagatelizace následků** (oběti zlehčují vážnost útoků i zranění, čímž minimalizují následky násilí), **popírání viktimizace** (popírání týrání, oběti svá zranění zdůvodňují v rozporu s realitou), **odmítání možnosti pomoci** (oběti odmítají nabídnutou pomoc, opakovaně se vrací k tyranovi). (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 45)

Jak jsme mohli zjistit z výše uvedených informací, důsledky dlouhodobého násilí mohou být skutečně fatální a zanechat na oběti doživotní nesmazatelnou stopu. I z praxe jsou nám známy případy, kdy s týranou ženou lze jen stěží navázat kontakt a přimět ji k tomu, aby svou situaci řešila a přijala nabízenou pomoc. Velmi často se na těchto ženách (hovoříme o ženách, neboť ze získané praxe je případ oběť – žena v našem případě skutečně nejčastější) evidentně projevuje zmiňovaný pocit studu, že právě ona jako ohrožená osoba je viníkem vzniklé situace, ona si takové jednání ze strany manžela zasloužila a on měl

v podstatě právo na to, aby ji sankcionoval. A právě v těchto situacích velmi silně pocítujeme, jak je podstatné a důležité být kvalitně informován o možném psychickém stavu těchto žen, abychom byli schopni poskytnout jí pocit bezpečí a následnou intervenci na profesionální úrovni.

1.7 Dynamika domácího násilí

Podle Čírtkové (2009, s. 249) má domácí násilí cyklický charakter, který negativně ovlivňuje oběť v oblasti efektivního řešení vzniklé situace a způsobuje snížení takové schopnosti. Tento cyklický charakter spočívá ve střídání klidných fází s *fázemi horkými*, při kterých dochází k útokům. Po útočných fázích ještě mnohdy přichází *fáze líbánek*, kdy se agresor omlouvá oběti za své chování a slibuje své zlepšení. Oběť samozřejmě tyranovi věří a s dalšími útoky již nepočítá. Uvedený kruh se nesčetněkrát opakuje.

Partneři vůči sobě navzájem pocítují v prvotních fázích cyklu násilí pozitivní emoce. Vzorec násilí se postupně ustálí a zvyšuje se jeho intenzita, násilí se opakuje stále častěji, což narušuje vztah, ze kterého začínají mizet pozitivní aspekty. Násilí přechází v promyšlené, záměrné a nebezpečné. (Douglas 1991 cit. podle Vargová, Pokorná, Toufarová 2008, s. 36)

Pro domácí násilí, byť nemusí být jednoduché je předvídat, existuje tedy typický vzorec. Jedná se o vzorec, který byl jako vůbec poprvé popsán Leonore Walkerovou v roce 1979. U domácího násilí tak byly identifikovány čtyři fáze, které se vzájemně liší svojí délkou a časovým úsekem, jež se může opakováním cyklu zkracovat. Názorně je cyklus uveden na obrázku č. 2. Pro každou z fází je typická určitá charakteristika chování agresora. (Walker, 1979 cit. podle Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 53-55)

Fáze napětí – Je typická houstnoucí atmosférou, podrážděností, nespokojeností a kritikou násilné osoby, oběť pocítuje strach a má snahu agresorovi ve všem vyhovět, aby pokud možno předešla jeho výbuchu násilí, což však z její strany nelze ovlivnit, dostavuje se pocit viny ze zdánlivého nedostatku snahy a propuká další fáze.

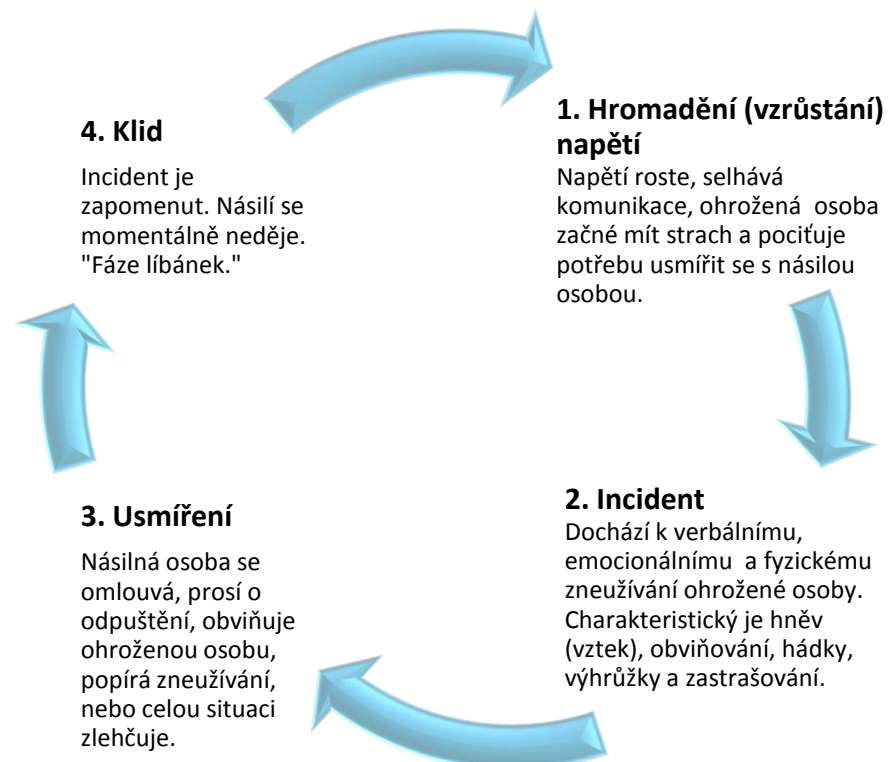
Fáze násilí – Vyznačuje se vypuknutím násilí v plném rozsahu. Kromě psychického přichází na řadu také fyzické násilí, tyran získává moc nad obětí, zastrašuje, snaží se oběť ovládnout, oběť prožívá intenzivní strach a zoufalství a tuto fázi přežívá obvykle s modřinami nebo zlomeninami. V případě, že z chování agresora nevyplnou žádné soci-

ální důsledky, dojde ke zhoršení situace, neboť se naučí využívat násilí ke kontrole a donucování oběti.

Fáze usmíření, líbánek – Fáze typická pro omluvy a sliby násilníka, že se změní a jeho chování již se nebude opakovat. Násilník nemá v úmyslu nad obětí ztratit kontrolu, nechce, aby ukončila vztah, a dochází tak z jeho strany ke změně taktiky. Předstírá tedy k oběti lásku a lítost, mnohdy volí i přesvědčivější metody jako květiny a dárky. Tato strategie bývá natolik přesvědčivá, že oběť slibům podlehne, uvěří tyranovi a setrvá ve vztahu.

Fáze klidu – Někdy se řadí k fázi líbánek, je charakteristická klidným obdobím bez násilnických incidentů. Oběť věří, že když násilník splnil některý svůj slib, je násilí u konce. Problémy však neustále trvají, hromadí se a opět přichází fáze napětí. Pokud nedojde z nějakého důvodu k přerušení cyklu, neustále se opakuje. Toto opakování může mít různou délku od hodin až po desítky let.

Obrázek č. 2 - Čtyři fáze cyklu násilí (Walker, 1979)

Jako velmi zajímavý spatřujeme fakt, že podle Conwayové (1997, s. 61) je pro ohroženou ženu nejnadějnějším obdobím k tomu, aby opustila násilného partnera, právě fáze pokání a líbánek. Tedy období, kdy se již žena vzpamatovala z bezprostředního šoku vyvola-

ného prožitým incidentem a nabrala sílu k řešení situace. Dochází však k takovému efektu, že žena snadno uvěří v partnerovy sliby, že se změní a že jeho násilný incident byl již skutečně ten poslední. Žena tedy zůstává, cyklus se neustále opakuje a pro ženu to znamená stále hlubší past. Tím se tedy potvrzuje, že žena zkrátka musí násilného partnera opustit v období, kdy je k takovému rozhodnutí minimum důvodů. Typický je rovněž pocit oběti spočívající v přesvědčení, že pokud je doma, je schopna předvídat, jak se bude agresor chovat. V případě, že by odešla, bude pro ni situace mnohem horší a nepředvídatelnější. Existují ženy, které bez násilí neumějí žít, neboť se po odchodu neumějí vyrovnat s klidem a mírem, neboť se pro ně jedná a zcela nový a neznámý stav.

1.8 Aktéři domácího násilí

Přikláníme se k názoru, že v dnešní době se může stát aktérem domácího násilí každý, ať už je v prostředí rodiny nositelem role dítěte, otce, seniora, manžela, manželky, matky či partnerky nebo partnera.

Srovnáme-li vnímání tohoto jevu v době jeho vzniku, tzn. na konci 70. let 20. století, násilí bylo vnímáno pouze jako násilí partnera (muže) na ženách. Na rozdíl od tohoto tvrzení je v současné době brán v úvahu fakt, že do role oběti se mohou kromě ženy dostat rovněž děti či senioři. (Čírtková, 2008, s. 9)

Z obecného pohledu jsou tedy hlavními aktéry domácího násilí *ohrožená osoba* a na druhé straně se jedná o *osobu násilnou*. Bohužel svoji osobitou roli zde často mívají *děti*, které jsou ve značné míře v pozici svědků, což vnímáme jako problematiku specifickou. V následující části se pokusíme vymezit jednotlivé charakteristiky těchto osob a zaměřit se také na jejich typologii, kterou považujeme za velice zajímavou.

1.8.1 Ohrožená osoba

Podle Metodické příručky č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykazání se pod pojmem ohrožená osoba rozumí taková osoba, která je ohrožena nebezpečným útokem proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažným útokem proti lidské důstojnosti ze strany násilné osoby.

Ženy jsou dle dostupných statistických údajů nejčastějším cílem domácího násilí a ve vztahu s mužem se děje v těchto relacích:

Manžel – manželka

Druh – družka

Partner – partnerka

Bývalí partneři nebo manželé

K násilným útokům přispívá soužití ve společné domácnosti, kde se mohou bez vnější kontroly odehrávat prakticky kdykoliv. Ženy ohrožené domácím násilím bývají charakterizovány nízkou sebeúctou, častou si kladou za vinu svá údajná pochybení a jsou přesvědčeny, že si zaslouží násilné jednání ze strany muže. Rovněž se můžeme setkat s tvrzením, že mají ženy *dvoji tvář*, pro okolí je to optimistická a pozitivní tvář, ve skutečnosti však žijí v hněvu a strachu. Rozhodně se nejedná ani o ženy puťky, neboť nezřídka jsou domácím násilím ohroženy i ženy úspěšné v zaměstnání, sebevědomé a svébytné. I takové ženy však vůči odborné pomoci vystupují odmítavě. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 92-93)

Podle Voňkové a Spoustové (2008, s. 75-76) je v souvislosti s typologiemi obětí možné členění dle nejrůznějších hledisek. Jedná se např. o následující kritéria: *chování* (nevědomé, útočné, neopatrné), *věk* (děti, dospělí, senioři), *pohlaví, vztah* (osoby blízké, cizí), *životní styl* (rizika spojená s profesí). Z jiného pohledu můžeme rovněž vycházet ze zažitého trestného činu, z reakce na něj a rovněž z interakce, která probíhá mezi pachatelem a obětí. Dělení obětí dle posledního kritéria, z pohledu interakce s obětí vypadá následovně:

Zúčastňující se oběť – jedná se o situaci, kdy pachatel a oběť se převážně znají, jejich vzájemná interakce má tedy vliv na pohnutky pachatele, což je typické pro domácí násilí, jež je řazeno mezi tzv. delikty vztahové.

Nezúčastňující se oběť – ze strany oběti není vnímáno ohrožení, neboť neprobíhá interakce oběti s pachatelem

Provokující oběť – oběť se záměrně vystavila nebezpečí v důsledku podcenění vážnosti situace, může se jednat o oběti jedinců, které jsou po předchozím prožívaném týrání např. manžela, dohnány k násilnému jednání

Latentní oběť – jedná se o oběti trestných činů, které jsou páchané nejčastěji v rodině či domácnosti, tyto nebývají oznamovány vzhledem k předsudkům a emocionálním překážkám

Nepravá oběť – je osoba, která se v nesprávný čas nacházela na nesprávném místě

Čírtková (2006, s. 225-226) uvádí pod pojmem *nepravá oběť*, na rozdíl od výše uvede-
ných autorek, jedince, který se za oběť trestného činu pouze vydává, rovněž se často pou-
žívá termín *falešná oběť*. Takový jedinec se při kontaktu s policií či dalšími institucemi
představuje jako oběť, aniž by skutečně existoval trestný čin nebo jeho pachatel. Jako mo-
tivy k takovému jednání byly na základě psychologických výzkumů zjištěny např. alibi,
pomsta, snaha o získání pozornosti či materiálních nebo finančních výhod.

1.8.2 Násilná osoba

Za velmi výstižnou definici násilné osoby považujeme její znění tak, jak ji uvádí Metro-
dická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia
České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o prová-
dění vykázaní, kde se násilnou osobou rozumí „osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na
životě, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti, žije s ohroženou osobou ve společ-
ném obydlí a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále nebez-
pečného útoku proti životu a zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lid-
ské důstojnosti.“

Existuje řada typologií a profilů týkajících se násilných osob, charakteristiky jejich
chování a jednání. Jako velmi výstižné vybíráme základní typy pachatelů domácího násilí,
které se podle Čírtkové (2009, s. 252-253) rozlišují v současné době:

Obecně agresivní pachatel (jeho osobnost je agresivně založena, kdy domácí násilí je
jedním z projevů, jedná agresivně v soukromí i mimo něj, oběťmi jsou jak blízké, tak cizí
osoby, chybí mu pocity viny, není schopen soužití v páru, vůči ženám zaujímá negativní
postoj)

Pachatel „specialista“ (jde o tzv. pachatele dvojí tváře, ve společnosti se chová korektně a
konformně, vzhledem k nedostatku partnerských dovedností či problémům impulzivity
však bývá vůči blízké osobě agresivní, rovněž je u něj typická žárlivost či závislost na
partnerovi, incidenty jsou většinou v duchu fyzického napadání, je schopen cítit vinu a
omlouvá se, je nápadný lehkou žárlivostí, depresivním laděním, výbuchy vzteku)

Pachatel s psychickou zátěží (může se jednat o jedince s poruchou osobnosti a chování
v důsledku negativních zážitků z dětství např. zneužívání, je labilní po emocionální strán-
ce, nevyzpytatelný, depresivní, je možná silná žárlivost a zlost, větší sociální izolace, násilí

se projevuje pouze v intimním prostoru, neumí řešit partnerské problémy, mohou výborně manipulovat.

Za velmi trefné a přesně definující budeme považovat také společné charakteristiky pachatelů trestné činnosti obecně a pachatelů domácího násilí, kterými jsou:

- Nízká sebeúcta a slabé ego
- Nedostatky v kontrole impulsů
- Přehnaná žárlivost
- Potlačování stresu pomocí alkoholu a následné fyzické napadení
- Sexuální agresivita jako nástroj ke zvýšení sebeúcty
- Inklinace k tradičnímu a patriarchálnímu modelu rodiny
- Vyznávání mužské nadvlády a nadřazenosti (Roberts, Hansonová, 2003, cit. podle Voňkové a Spoustové 2008, s. 49-50)

Budeme se tedy přiklánět k názoru, že pachatel domácího násilí může být často velice oblíbený ve společnosti, kde se chová velmi seriózně, ale naopak v soukromí pravděpodobně v důsledku stresu, nepřiměřené žárlivosti, což je občas přibarveno i trochou alkoholu, svoji skrytou agresi směřuje vůči partnerovi. V každém případě považujeme za správné tvrzení, že pachatel nenosí napsáno na čele, že je násilník, tato skutečnost na něm není na první pohled znát.

1.8.3 Dítě jako svědek

Jak bylo uváděno na počátku této kapitoly, považujeme za velice nelichotivou přítomnost dítěte u incidentů, ke kterým dochází v privátu mezi rodiči. A to již nezmiňujeme fakt, kdy vůči dítěti je v jeho vlastní rodině samotné násilí směřováno. To znamená na místě, kde by dítě mělo mít ten nejsilnější pocit jistoty, bezpečí a mateřské lásky. K tomuto postoji nás nutí vědomí toho, že dítě je po emocionální stránce osobnost mnohem vnímavější a zranitelnější a takové zážitky mají na jeho další vývoj a uplatnění se ve svém vlastním pozdějším partnerském vztahu fatální následky. Jedná se z našeho pohledu o ten nejsmutnější možný scénář, který se v souvislosti s problematikou násilí v rodině může vytvořit.

Čírtková (2008, s. 42-43) hovoří o domácím násilí jako o třípólovém modelu, jež je tvořen ženou, mužem a dětmi. Mezi těmito třemi póly probíhá většinou konfliktní komunikace. Dnes je možno zaznamenat nárůst zájmu o osud dětí, které jsou nuceny žít v násilných vztazích, neboť děti, kteří jsou svědky násilí mezi rodiči, jsou považovány za

psychicky týrané. Zatím jsou však k dispozici většinou jen obecné poznatky týkající se důsledků, které násilí mezi rodiči má. Různé věkové kategorie dětí mohou zažívat nejrůznější podoby domácího násilí mezi rodiči. Ve většině situací trpí děti v případě týrání, zneužívání či jiného ohrožování matky ze strany partnera. Může však nastat také případ, kdy je v pozici ohrožené osoby otec. Tato oblast je však z hlediska výzkumu neprobádána a nelze tedy vyvodit závěr týkající se dopadu fyzického nebo psychického týrání otce na děti.

Čírtková (2009, s. 242) však dále uvádí, že je dosud stěžejní pozornost stran odborníků věnována hlavním aktérům a dle soudu expertů jsou děti stále ještě „zapomenutými oběťmi domácího násilí.“ Z provedených výzkumů vyplynulo, že domácí násilí je zvláštním druhem násilí páchaného na dětech, které dítě může postihnout dvěma způsoby.

- **Přímo** – jedná se o případ, kdy agresor napadá partnera společně s dítětem, typické je bránění matky ze strany dítěte
- **Nepřímo** – situace, kdy násilí není na dítě směřováno přímo, ale to se nachází v roli svědka, je důvodem pro chápání domácího násilí jako psychického týrání dítěte,

Musíme souhlasit se skutečností, že dítě nemůže hledat podporu po stránce emocionální u matky, jež musí snášet týrání, dítě se tímto stabilně nachází v nejistotě a nevyrovnanosti, u adolescentů je možné se v této souvislosti setkat s útekem z domova. U přímých i nepřímých dětských obětí lze pozorovat stejné emocionální následky a vážné psychické traumatizování. U dítěte se tak může projevit posttraumatická stresová porucha a rovněž také následující jevy: pocit viny, bezmoc, porucha sebevědomí, deprese, úzkost, noční můry, vztek, agresivita, potíže interpersonální povahy, vyšší nemocnost atd. Děti samy sebe považují za viníky domácího násilí a mnoho energie vynakládají na odvrácení incidentů mezi rodiči. Trpí např. častým nachlazením, nespavostí a pomočováním. V případě, že jsou izolované od traumatizujícího prostředí, tyto příznaky se většinou vytrácejí. Je u nich vyšší pravděpodobnost sebedestruktivního a patologického chování spojeného s užíváním drog, alkoholu, útěky z domu atd.

Čírtková (2008, s. 44-45) vymezuje několik situací, které bývají z pohledu dětí v souvislosti s domácím násilím zvláště traumatizující:

Děti, které jsou před domácím násilím s matkou na útěku (dle poznatků sociálních pracovníků a poradců ve specializovaných poradnách bývají malé děti velmi silně traumatizovány, nelze je oddělit od matky, mají potíže s umístěním do školky, vyskytují se u nich

rovněž vývojové retardace, nadměrné upnutí na matku, problémy ve škole, pokles imunity, z toho tedy vyplývá, že pobytem např. v azylovém domě se situace matky a dítěte nezjednoduší, přestože jsou v bezpečí)

Děti, které jsou přítomny zákroku policie (komunikace policie s vystrašenými a plačícími dětmi, někdy i zraněnými, dochází rovněž k přehlížení dětí policií, zdá se, že obecně mají ohrožené osoby tendenci očekávat více angažovanosti vůči dětem, absence údajů o psychickém stavu a věku dětí v dokumentaci policie, které jsou podstatné pro pozdější řešení situace)

Děti, které jsou po rozchodu rodičů v kontaktu s násilnou osobou (existuje velké množství případů, kdy se násilní muži pokoušejí získat kontrolu nad partnerkou stykem s dítětem, přestože před tím zájem o dítě neměli, může se vyskytnout případ, kdy dítě odloučením od otce naopak trpí, mohou se vyskytnout potíže během předávání dítěte – výhrůžky či nadávky partnera vůči matce)

2 POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM DOMÁCÍM NÁSILÍM

Zastáváme názor, že v současné době je popisovanému fenoménu věnováno mnohem více pozornosti. Rovněž se v této oblasti projevuje zvýšené úsilí společnosti k tomu, aby tento problém byl ve svých jednotlivých případech pokud možno včas zachycen, identifikován a oběti se dostalo adekvátní pomoci. Ať už se jedná o pomoc z právního hlediska, tak o pomoc orgánů jako Policie ČR nebo dalších institucí působících v sociální oblasti. A pokud se budeme zabývat otázkou pomoci obětem domácího násilí, zjistíme, že pomocných rukou najdeme bezpočet. Od krizových telefonických linek, občanských sdružení, občanských poraden až po intervenční centra. Seznámíme se s činností a posláním některých, dle našeho mínění nejznámějších sdružení, která máme možnost nalézt i na internetových stránkách. Rovněž důležitou roli hraje prevence před domácím násilím, zejména osvětlení problematiky široké veřejnosti a poskytnutí co možná nejpresnějších informací k její identifikaci a místa, kam se mohou o pomoc obrátit ohrožené osoby.

Je nutné, abychom souhlasili s tím, že podle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011, s. 131-132) pro osoby, které postihlo domácí násilí, není situace vůbec jednoduchá, neboť realita týkající se domácího násilí bývá mnohem horší, než si můžeme představit. A neboť ohrožené osoby mají velmi omezenou možnost vzniklou situaci řešit, většinou pouze na vlastní pěst, je nutné jim poskytnout podporu z hlediska praktického i psychického. Měla by sem být zařazena především pomoc:

Materiální pomoc (bezpečné bydlení, peněžní pomoc)

Psychická pomoc (poradenství nebo doprovázení, pomoc se zvýšením sebeúcty atd.)

Pomoc právní (majetkoprávní, sociálně-právní, sociální podpora)

Na rozdíl od předchozích let, kdy ohrožené osoby měly k dispozici pouze poskytnuté poradenství ze strany neziskových organizací, mají oběti domácího násilí v současné době mnohem více možností a to především v právním kontextu. Mezi nejdůležitější patří bezesporu zákon č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím s účinností od roku 2007 a dále navazuje pomoc sociálních služeb, což jsou především intervenční centra.

Je nutné zmínit rovněž další instituce, které svou pozornost mimo jiné soustřeďují na pomoc obětem partnerského násilí, což jsou poradny pro rodinu a mezilidské vztahy, občanské poradny, telefonické krizové linky např. Dona linka, azylové domy pro matky s dětmi v tísní, občanská sdružení např. Bílý kruh bezpečí, z nichž některým se budeme podrobněji věnovat v další části naší práce.

Výše zmíněný zákon chápe domácí násilí jako složitý problém a tudíž je založen na komplexním přístupu. To znamená, že předpokladem kvalitního řešení problému vyžaduje koordinovaný postup všech složek, které při výkonu praxe běžně s domácím násilím přicházejí do styku. Podle výzkumů dochází k prvním kontaktům s oběťmi domácího násilí většinou na policii nebo u lékaře. Další složky mají na starost poskytování sociálních služeb např. krizová centra, dále sem řadíme orgány sociálně právní ochrany dětí, městskou policii, přestupkové komise nebo justici. Každá tato složka má své specifické úkoly, které plní a je nezbytná mezi nimi nezbytná spolupráce. Takto fungující systém je založen na třech pilířích: Policie ČR, Intervenční centra, Justice. (Čírtková, 2009, s. 245)

Těmto pilířům se v následujících subkapitolách budeme věnovat podrobněji.

2.1 Policejní intervence

Policie ČR podle Čírtkové (2009, s. 245-247) plní v této souvislosti úkol ochrany ohrožené osoby a realizuje institut vykazání. Policie je povinna taktéž zjišťovat stupeň ohrožení oběti, tedy zda je ohrožena dalším reálným násilím. Míra rizika daného případu je následně vyhodnocována, na základě čehož jsou následně voleny další postupy. Policejní opatření, která jsou v této souvislosti realizována, se týkají na jedné straně domluvy a na straně druhé vzetí násilné osoby do vazby.

Z psychologického hlediska je za velmi kritický moment považován vstup policie do rodinného sporu. Nelze totiž předem předvídat průběh jeho dalšího dění, policisté by tudíž měli postupovat s opatrností a obezřetností. Na vývoj na místě má velký vliv první dojem, který policisté učiní. Vstupem policie do rodinné rozepře dochází k výrazným změnám skupinové dynamiky, které vyplývají z očekávání a pocitů všech zúčastněných osob. Mezi tyto pocity řadíme např. ulehčení a uvolnění, uklidnění, osvobození, strach či pocit ohrožení. Existují tedy psychologická doporučení, jak by policisté zakročující na místě měli jednat.

Oddělení sporných stran – je nezbytné při hrozbě či samotném fyzickém násilí, čehož by se mělo dosáhnout nenásilnou formou, cílem je vytvoření vhodných podmínek pro následnou komunikaci

Naslouchání, hovoření a zajištění bezpečnosti osob – policisté si rozdělují role, jeden z policistů komunikuje, druhý pozoruje vývoj situace, v případě potřeby ji usměřňuje, po-

kud dojde k dalšímu násilí, měl by zakročit, důležitá je technika aktivního naslouchání, jejíž podstatou je podpora chuti u sporných stran komunikovat a cílem je dosáhnout komunikace mezi konfliktními partnery, uváženě identifikovat, kdo je v daném případě pachatel, kdo oběť, do této fáze se řadí rovněž informování o možnostech týkajících se využití sociálních služeb

Zhodnocení postupu po zákroku – rekapitulace každého zákroku je velmi přínosná pro využití zkušeností v příštích shodných situacích, doporučeno je rovněž opětovné zopakování použitého postupu v mysli nebo jeho konzultace s asistujícím kolegou (Čírtková, 2006, s. 194-195)

Jakmile je tedy situace související s rozepří v rodině policisty vyhodnocena, má Policie ČR oprávnění provést Institut vykázání, který je v současné době řešen zákonem číslo 273/2008 Sb. O Policii České republiky, konkrétně se jedná o ustanovení § 44-47. V období od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2008 byl uvedený institut aplikován v souladu se správním řádem. S účinností od 1. 1. 2009 byla z důvodu aplikačních těžkostí provedena jeho novelizace. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 133)

2.1.1 Institut vykázání podle zákona o Policii ČR

Po legislativní stránce je institut vykázání řešen v zákonu č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky a je vymezen v ustanoveních § 44 – § 47. Dále je v rámci Policie České republiky k zajištění jednotného postupu problematika vykázání ošetřena Závazným pokynem policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání a dále Metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci výše uvedeného závazného pokynu.

Samotný institut vykázání je v zákonu o Policii České republiky koncipován následovně. Uvedeme pouze ty části jednotlivých ustanovení, které považujeme za nejpodstatnější.

Ustanovení § 44 odstavec 1, 2 a 3

„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne

jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu.“

Ustanovení § 45 odstavec 1, 2 a 3

„Vykázaná osoba je povinna opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání, zdržet se vstupu do tohoto prostoru, zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy. Vykázaná osoba má právo vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady, vzít si tyto věci v průběhu vykázání ze společného obydlí a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání, právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje.“

Ustanovení § 46

„Policista poučí ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu, možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí.“

Ustanovení § 47 odstavec 1, 3 a 4

„Územní rozsah prostoru, na který se vykázání vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Do 24 hodin do vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí.“ (Zákon číslo 273/2008 Sb. o Policii ČR)

Domníváme se, že z výše citovaného znění zákona, je zřetelně znát ukotvení kooperace mezi jednotlivými pilíři zabezpečujícími pomoc násilím ohrožené osobě. Pro upřesnění ještě definujeme pojem společné obydlí, který byl použit.

Společné obydlí – „byt nebo dům nebo jiný objekt, jehož prostory násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv

vedení společné domácnosti; právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení“ (Metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní.)

Následující tabulka na obrázku níže přehledným způsobem znázorňuje počet policejních vykázaní, která byla realizována v průběhu loňského roku 2012.

Obrázek č. 3 – Počet vykázaní za rok 2012 zpracovaný Bílým kruhem bezpečí, o. s. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s. - 14.1.2013												2012	celkem v letech					Celkem
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.		2007	2008	2009	2010	2011	
Jihočeský	4	7	5	10	9	3	4	2	3	5	6	6	64	50	37	35	84	72	342
Jihomoravský	6	13	9	24	12	13	20	11	13	8	9	12	150	82	72	82	87	118	591
Karlovarský	15	16	11	6	8	10	8	10	5	5	12	5	111	32	46	49	79	137	454
Královéhradecký	10	5	7	2	2	3	6	3	4	3	2	5	52	34	22	16	44	45	213
Liberecký	5	8	11	17	13	6	10	10	6	7	4	7	104	30	36	68	62	82	382
Moravskoslezský	9	8	11	10	7	16	5	4	11	8	9	1	97	213	110	111	108	135	774
Olomoucký	9	8	9	10	8	9	7	10	8	9	9	4	100	44	35	43	61	112	395
Pardubický	12	7	9	8	5	16	5	10	10	7	4	11	104	61	39	44	73	92	413
Plzeňský	3	2	2	1	3	6	6	0	1	1	4	1	30	16	22	14	27	23	132
Hlavní město Praha	12	8	21	13	13	6	12	7	10	11	13	12	138	59	34	48	104	123	506
Středočeský	9	5	13	8	11	7	10	7	7	6	8	15	106	79	67	59	64	121	496
Ústecký	18	17	18	22	13	22	12	22	13	18	15	14	204	81	87	134	133	202	841
Vysočina	3	4	2	2	5	3	2	4	3	4	6	5	43	32	26	39	51	42	233
Zlínský	14	12	5	8	8	7	9	9	3	9	5	13	102	49	46	36	81	126	440
CELKEM VYKÁZÁNÍ	129	118	133	141	117	117	116	109	97	101	106	111	1405	862	679	778	1058	1430	6212
z toho opakovaná	16	14	15	19	15	17	12	13	14	16	16	22	189						
tj. v %	12%	12%	12%	13%	13%	15%	10%	12%	14%	16%	15%	10%	13%						

2.1.2 SARA DN

Podle Čírtkové (2008, s. 14) se jedná o metodu, která se zabývá hodnocením míry četnosti a intenzity fyzického násilí a závažnosti vyhrožování.

SARA – Spousal Assault Risk Assessment (hodnocení rizik manželského útoku).

„Metoda je určena pro široké spektrum profesionálů, kteří se v praxi zabývají diagnostikou případů domácího násilí a posuzují, zda v dané kauze nehrozí riziko jeho opakování vůči

oběti“. Autory této metody jsou R. D. Kropp a H. Belfrage, kteří ji charakterizují jako „strukturovaný postup pro predikci ohrožení oběti domácího násilí“. Z teoretického hlediska tvoří základ konkrétní sumář rizikových faktorů u ohrožené a násilné osoby, jedná se o tzv. faktory zranitelnosti oběti. Pomůcka vychází z předpokladu, že chování pachatele v minulosti je nejlepší zdroj poznatků pro predikci. Rozlišovány jsou tři skupiny rizikových příznaků:

Rizika, která vyplývají z chování násilné osoby vůči osobě ohrožené v minulosti – z tohoto vychází první blok, jež je zaměřen na zjištění charakteru násilných projevů v partnerském vztahu v konkrétním časovém údobí v minulosti.

Faktory obecné povahy - psychosociální, které jsou typické pro sklony k násilí u pachatele a při jeho životním stylu.

Faktory týkající se zranitelnosti oběti – tyto zjišťuje třetí blok, konkrétně se jedná o zjištění objektivních rizik (např. nulová možnost při zajištění bezpečnosti) či subjektivních faktorů, které způsobují vyšší zranitelnost osoby (strach z pachatele).

Posuzovatel prostřednictvím formuláře se sestavenými položkami zjišťuje, zda je či není v konkrétním případě domácího násilí přítomen daný rizikový faktor, což následně posuzovatele vede ke kvalifikovanému posouzení rizikovitosti dalšího ohrožení u oběti. Vyhodnocení jednotlivých rizikových faktorů je nutno provést na základě vlastního odborného úsudku, v tomto případě se nemůže jednat o pouhý aritmetický součet. Pro oběť může být silným ohrožením i malý počet přítomných rizik. Je tedy nutné, aby v souvislosti s používáním uvedené pomůcky, bylo provedeno adekvátní proškolení jejich budoucích uživatelů. Cílem popisované metody je vedle predikce také prevence domácího násilí.

Pro představu uvádíme na konci naší práce v příloze č. 1 reálnou podobu popisované pomůcky SARA DN.

2.2 Intervenční centra

Bezprostředně po intervenci policie přichází na řadu další z pilířů komplexního systému pomoci obětem domácího násilí, což jsou intervenční centra.

Situace osob ohrožených domácím násilím je po stránce ekonomické i sociální velmi komplikovaná a navíc doprovázená psychickými důsledky prožitých traumatizujících zá-

žitků, které prakticky znemožňují těmto osobám racionální řešení jejich situace. Jako reakce na tato fakta se v Rakousku vyvinul systém legislativní a praktické pomoci, který je v rámci Evropské unie nazýván *the best praxis*. Jako vzor vybudování intervenčních center v naší zemi se stala právě intervenční centra rakouská. (Voňková a Spoustová, 2008, s. 157)

Podle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011, str. 143-145) zaujímají intervenční centra nenahraditelnou úlohu v systému shora uvedené pomoci. Poskytují specializovanou sociální službu a to prostřednictvím pracovníků s odborným proškolením a požadovanou kvalifikací. Jejich činnost vymezuje zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách, zákon č. 273/2008 Sb. O policii ČR a rovněž zákon č. 135/2006 Sb. Na ochranu před domácím násilím. V souladu s těmito zákony je osobě ohrožené domácím násilím na základě vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, nejpozději do 48 hodin poté, co intervenční centrum obdrží od policejního orgánu úřední záznam o vykázaní, nabídnuta pomoc. Jedná se o pomoc psychologickou a sociálně právní, kterou ohrožená osoba může využít v průběhu desetidenní lhůty vykázaní. Ze strany intervenčních center jsou zájemci informováni jednak o nabízených službách a rovněž o veškerých povinnostech vyplývajících ze zákona o poskytování sociálních služeb. Informace jsou uvedené v letácích či brožurách umístěných na vhodných místech v intervenčních centrech nebo v jiných vhodných institucích. Intervenční centra velmi úzce spolupracují s Policií ČR a jejich působišť se nacházejí většinou v každém krajském městě na území republiky. Jejich smysl je spatřován především v pomoci vyřešit krizovou situaci ohrožené osoby a následně ji nasměrovat zpět k běžnému způsobu života. V současnosti působí na území České republiky 17 intervenčních center, která za účelem zkvalitnění služeb zřizují také detašovaná pracoviště.

Činnost intervenčních center je ukotvena v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb. a vymezuje ji § 60a výše uvedeného zákona: „Na základě vykázaní ze společného obydlí je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.“ Tato služba zahrnuje základní činnosti a to sociálně terapeutickou, právní, zajišťování osobních záležitostí, poskytnutí ubytování, stravy nebo její zajištění. Rovněž

zajišťuje spolupráci a informovanost mezi jinými sociálními službami a dalšími orgány jako jsou Policie ČR, OSPOD a další orgány veřejné správy. (Zákon číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách)

Blíže specifikuje formy služeb v intervenčních centrech Ševčík, Špatenková a kol., (2011, s. 145):

Ambulantní – tyto služby probíhají přímo v intervenčním centru

Terénní – jsou využívány v závažných případech v souvislosti s vykazáním násilníka ze společného obydlí, nebo je lze poskytnout ve zdravotnickém zařízení, kde je případně ohrožená osoba hospitalizována, tzn., že tato forma služby souvisí zejména se zdravotním či věkových handicapem osob nebo s její mimořádně složitou sociální situací

Pobytové – služby jsou poskytovány v případě technické podpory, jedná se o zajištění ubytování, stravy, v případě nevhodných technických podmínek by mělo intervenční centrum sjednat krizové lůžko, v případě nutnosti ve spolupráci například s azylovým domem atd.

Vzhledem k tomu, že jako jednu s možností pobytových služeb pro ohrožené osoby zmiňujeme azylové domy, v následující části vymezíme také jejich činnost, jak je ukotvena v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb. Sociální pomoc prostřednictvím azylových domů je vymezena § 57 výše uvedeného zákona. Tyto domy na přechodné období nabízejí pobytové služby pro osoby, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení a jsou zde zahrnuty činnosti, jako jsou poskytnutí stravy či pomoc při jejím zajištění, ubytování a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů nebo při obstarávání osobních záležitostí. (Zákon číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách)

Specifická pomoc intervenčních center osobám ohroženým domácím násilím podle Voňkové a Spoustové (2008)

- Poskytování bezprostřední individuální psychologické a sociální pomoci ohroženým osobám, je jim zprostředkována také následná pomoc (právní, sociální, psychologická a lékařská). Rovněž je sem zahrnuta spolupráce Organů sociálně právní ochrany dětí, Policie ČR, obecní policie a nestátními organizacemi a jejich vzájemná informovanost. Tímto je intervenčním centrem plněna úloha koordinátora, vzájemnou spolupráci rovněž vyhodnocuje

- Jak již bylo uvedeno výše, intervenční centrum poskytuje ohrožené osobě pomoc na základě zákonných dokumentů doručených od policejního orgánu
- Intervenční centrum je na tomto základě, tedy doručením podnětu od Policie ČR, povinno nejpozději do 48 hodin kontaktovat ohroženou osobu, která byla takto označena při vykázání
- Při prvním kontaktování ohrožené osoby pracovníci intervenčního centra ověřují skutečnost, zda tato osoba porozuměla veškerým obdrženým informacím od příslušníků policie a zda je dostatečně zajištěno její bezpečí a ochrana, dále je poskytována rovněž poradenská činnost
- Při poskytování pomoci ohroženým osobám jsou pracovníci intervenčních center povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se dozví v průběhu svého fungování. Tyto informace mohou sdělovat pouze se souhlasem dotčených osob.
- Intervenční centra mají dále povinnost poskytovat v pravidelných intervalech informace týkající se počtu osob ohrožených násilím příslušným krajským úřadům (Voňková, Spoustová, 2008, s. 159-160)

2.3 Justice

Podle Čírtkové (2009, s. 246-247) hraje soud při řešení kauz týkajících se domácího násilí roli ve třech oblastech.

Správní soudnictví – v této oblasti jsou přezkoumávána vydaná rozhodnutí např. o vykázání

Oblast trestněprávní – v případech, kdy je domácí násilí řešeno jako trestný čin

Oblast civilně právní – je označována jako třetí pilíř komplexnosti řešení domácího násilí a je zde z hlediska nového zákona předpoklad změn, které by navázaly na institut vykázání. Základem zmíněných změn je *předběžné opatření*, které prodlouží vykázání a to na návrh ohrožené osoby. Předběžné opatření je vydáváno soudem do 48 hodin a ukládá násilné osobě, aby dočasně opustila společné obydlí a bezprostřední okolí, což je označováno jako teritoriální ochrana a nenavazovala kontakt s ohroženou osobou, což je označováno jako ochrana personální. Předběžné opatření může mít časové rozmezí od jednoho měsíce do jednoho roku v odůvodněném případě. Existuje rovněž možnost požádat o vydání před-

běžného opatření, aniž by tomuto předcházel institut vykázání realizovaný ze strany Policie ČR.

V případě, že je policejním orgánem vyhodnoceno chování násilné osoby jako nebezpečné a na určité hranici intenzity, může celou záležitost oznámit ke správnímu řízení jako přestupkové jednání. Druhou možností je zahájení úkonů trestního řízení. (Ševčík, Špatenková a kol., 2009, s. 140-143)

Přestupek – týká se takového jednání násilné osoby, které vykazuje nižší míru intenzity, jež nedosahuje trestného činu, je vymezen zákonem číslo 200/1990 Sb. O přestupcích. V souvislosti s domácím násilím bývá nejčastěji jednání pachatele kvalifikováno jako přestupek proti občanskému soužití podle ustanovení **§ 49/1**:

„přestupku se dopustí ten, kdo písm. a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch, písm. b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví, písm. c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním“ (Zákon číslo 200/1990 Sb. o přestupcích). Ve výše uvedených případech se hovoří o tzv. přestupcích návrhových, což znamená, že ohrožená osoba musí nejpozději do tří měsíců podat příslušnému správnímu orgánu návrh na jeho projednání, což obnáší rovněž úhradu správního poplatku. Vzhledem k tomuto a také vzhledem k možnosti uložení sankcí za spáchání přestupků, ohrožené osoby ve většině případů návrh nepodávají, neboť se pro ně tímto projednáním situace nevyřeší.

Trestný čin – jako trestný čin bývá kvalifikováno jednání pachatele vyšší intenzity. Jednotlivé skutkové podstaty trestných činů vymezuje zákon číslo 40/2009 Sb. Trestní zákon. V souvislosti s případy domácího násilí se nejčastěji jedná o následující skutky:

§ 145 trestního zákoníku – těžké ublížení na zdraví (kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let)

§ 146 trestního zákoníku – ublížení na zdraví (kdo jinému ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta)

§ 171 trestního zákoníku – omezování osobní svobody (kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta)

§ 175 trestního zákoníku – vydírání (kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsícům čtyři léta nebo peněžitým trestem)

§ 185 trestního zákoníku – znásilnění (kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let)

§ 199 trestního zákoníku – týrání osoby žijící ve společném obydlí (kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta, odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li tento čin zvláště surovým či trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách nebo páchá-li takový čin po delší dobu, odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li tímto činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt)

§ 354 trestního zákona – nebezpečné pronásledování (kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti, odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.)

V případech trestných činů je po ohrožené osobě v souvislosti s průběhem trestního řízení v rámci její součinnosti požadováno udělení souhlasu s trestním stíháním osoby násilné. Výjimku činí pouze trestný čin dle ustanovení § 199 – týrání osoby žijící ve společném obydlí, kdy v tomto případě není nutný souhlas osoby blízké s trestním stíháním. U ostatních skutkových podstat je udělení souhlasu poškozeného, k němuž je pachatel osobou blízkou, nutné. Souhlas s trestním stíháním lze kdykoliv v průběhu trestního řízení vzít zpět a to až do okamžiku, kdy se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Z mnoha případů z praxe je známo, že v důsledku obavy o zdraví a život svůj nebo ostatních rodinných příslušníků, vezme ohrožená osoba souhlas s trestním stíháním zpět. Z tohoto důvodu

v případě § 199 trestního zákoníku bylo rozhodnutí o trestním stíhání násilné osoby svěřeno orgánům činným v trestním řízení.

2.4 Prevence

Z hlediska prevence v případech domácího násilí je nezbytné tuto problematiku jasně a srozumitelně prezentovat široké veřejnosti a tím zvýšit tak citlivost celé společnosti k tomuto problému. Prevenci lze rozdělit do tří skupin: Primární, sekundární a terciární.

Primární prevence – Měla by snižovat rizika vzniku domácího násilí, tedy minimalizovat výskyt nových případů. Nejúčinnější opatření je promyšlený výběr životního partnera, příznivé rodinné zázemí a dostatek informací o soužití ve vztahu a v rodině, co se ještě může tolerovat a jaké chování je již za hranicí přípustnosti. Velký význam mohou mít v tomto kontextu např. kvalitní vztahy v orientační rodině a mezi příbuznými či přáteli, trénování sebeúcty, sebedůvěry, výchova ve škole týkající se toleranci k seniorům k multikulturalitě, prevence týkající se výchovy k osvojení tradičního rozdělení rolí mužů a žen, kvalitní rodinná, sexuální a občanská výchova, výchovné programy v centrech primární prevence.

Sekundární prevence – věnuje pozornost včasné identifikaci domácího násilí, jedná se o intervence a opatření, jejichž cílem je zabránit zhoršování situace a minimalizace negativních důsledků. S tím souvisí úsilí o rychlé rozpoznání jevu, označení rizikové domácnosti. Mezi identifikační znaky, které mohou včas zjistit domácí násilí, patří např. problémy komunikačního charakteru v rodině, rodinná predispozice, přítomné vzájemně působící stresory. Sekundární prevence může mít formu krizové intervence, poradenství nebo terapie.

Terciární prevence – Jedná se utlumení negativních dopadů domácího násilí, odstraňuje či zmírňuje jeho následky a následný návrat aktérů do běžného života. Do terciární prevence se dále řadí sociální rehabilitace, reintegraci, reedukaci, činnosti zabývající se resocializací a sociální opatření, čímž je myšlena komplexní péče o osoby postižené domácím násilím. (Ševčík, Špatenková a kol. 2011, s. 151-153)

„Hlavním cílem prevence a intervence není primárně stíhat a potrestat násilnou osobu, ale zásahem zvenčí vhodně eliminovat násilí“ (Ševčík, Špatenková a kol. 2011, s. 154). S uvedeným tvrzením se naprosto ztotožňujeme.

2.4.1 Vývoj situace týkající se ochrany před domácím násilím v ČR

U zrodu snahy o ochranu osob ohrožených domácím násilím stály v naší republice od začátku 90. let ženské nevládní organizace a občanská sdružení, které měly společný cíl svého snažení: problematiku domácího násilí osvětlit veřejnosti a na ochranu osob ohrožených uvedeným problémem vytvořit systém takových opatření, která budou vzájemně propojená. První snahy legalizovat odsouzení domácího násilí nebyly úspěšné. Postup jednotlivých zainteresovaných institucí byl nekoordinovaný, vzájemně neprovázaný, což se negativně projevovalo na efektivitě činnosti těchto složek i v rámci prevence domácího násilí. Ke zlomu došlo v roce 2002, kdy Výbor OSN žádal Českou republiku o přijetí zákona na ochranu před domácím násilím. Dále bylo žádáno o proškolení zaměstnanců policie, sociálních pracovníků, zdravotníků, zaměstnanců státní správy a justice a odstartování intenzivní osvětové kampaně týkající se domácího násilí. Pod vedením ministerstva vnitra byla v roce 2002 v České republice vytvořena pracovní skupina, která následně v letech 2002-2004 realizovala „Modelový mezioborový projekt k vytvoření právního rámce a metodických postupů pro zavedení interdisciplinárních týmů, spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí“. Při prosazování legislativních návrhů v ochraně před domácím násilím bylo významnou událostí založení Aliance proti domácímu násilí, která v říjnu 2004 představila veřejnosti návrh zákona o ochraně před domácím násilím. Tento byl s účinností od 1. 1. 2007 přijat v březnu 2006. (Voňková, Spoustová, 2008, s. 167-169)

2.4.2 Aktivity státních orgánů

Pro další rozvoj činností souvisejících s ochranou před domácím násilím je jako důležitý mezník považován právě výše uvedený zákon o ochraně před domácím násilím. V této souvislosti byly ze strany státních orgánů vydány následující dokumenty:

- „Závazný pokyn policejního prezidenta č. 79 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníku Policie České republiky v případech domácího násilí“ – byl vydán na základě přijatého zákona o ochraně před domácím násilím
- Postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím – jedná se o metodický pokyn, který byl uveřejněn ve Věstníku ministerstva zdravotnictví, a jehož cílem bylo sjednocení postupu lékařů

- „Terapie pachatelů domácího násilí v rámci komplexní ochrany před domácím násilím“ – jednalo se o tříletý projekt úspěšně zakončen v roce 2007, avšak pro nedostatek finančních prostředků nebyl realizován
- „Vzdělávací programy na půdě Justiční akademie“ – zajišťují proškolení soudců, státních zástupců a odborných pracovníků, kteří se setkávají s problematikou domácího násilí
- Zakotvení činnosti intervenčních center do zákona o sociálních službách
- „Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy“ – jedná se o koncepční dokument zpracovaný ministerstvem školství na období 2005 – 2008 v rámci primární prevence (Voňková, Spoustová, 2008, str. 170-171)

2.4.3 Aktivity nestátních neziskových organizací

Rovněž neziskové organizace rozvinuly v souvislosti s přijetím zákona o ochraně proti domácímu násilí rozsáhlou činnost zaměřenou na realizaci uvedeného zákona v praxi, pomoc ohroženým osobám či osvětové kampaně zaměřené na prevenci domácího násilí. (Voňková, Spoustová, 2008, str. 171-172)

Vybíráme nyní některé, podle nás nejznámější, jež v současné době působí na území České republiky a ve stručnosti se seznámíme s hlavními cíly jejich činnosti.

- ***Bílý kruh bezpečí, o.s.***

Poskytuje bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc, cílovou skupinou jsou oběti trestných činů. Pomoc zahrnuje právní, psychologické a sociální poradenství, které zajišťují odborně vyškolení pracovníci. Toto občanské sdružení poskytuje tři druhy sociální pomoci: odborné sociální poradenství, telefonickou krizovou pomoc a služby intervenčního centra. Komplexní pomoc je poskytována prostřednictvím poraden, center, nonstop telefonických linek (BKB linka a DONA linka) a intervenčního centra. Mezi další činnosti Bílého kruhu bezpečí patří např. předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám, osvěta, publikační aktivity, vlastní projekty a účast v mezinárodních projektech. Z projektové činnosti související s popisovaným problémem vybíráme např. rozsáhlý vlastní projekt „Hráz“ s vytvořením lektorského fondu pro řešení incidentů domácího násilí, který je používán dodnes v celé ČR, vydány manuály, adaptována metoda SARA DN. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

- ***Koordona – koalice organizací proti domácímu násilí***

Založena byla v roce 2004 jako výsledek spolupráce neziskových organizací na projektu, který se věnuje medializaci domácího násilí. Uvedené volné sdružení nestátních neziskových organizací je zaměřeno na hájení práv žen, realizaci aktivit zaměřených proti domácímu násilí, poskytování pomoci obětem domácího násilí a zajištění dalších navazujících činností, preventivní aktivity se zaměřením na děti a mládež, publikaci a vzdělávání odborné veřejnosti. Posláním tohoto sdružení je „účinnou spoluprací všech zainteresovaných organizací snížit důsledky domácího násilí na ženách, dosáhnout prosazení jejich oprávněných práv a zájmů a prosadit systémové změny ve prospěch žen, na nichž je páčáno násilí a bezpráví“. Cílem Koordony je vytvářet vhodné podmínky pro spolupráci neziskových organizací vystupujících proti domácímu násilí, koordinace pomoci ohroženým osobám, standardizace práce s těmito osobami a prosazování systémových změn v této oblasti. Hlavní činností je např. přímá a nepřímá pomoc ženám čelícím bezpráví, zaměřuje se rovněž na děti prožívající domácí násilí v rodině nebo na osvětové a informační činnosti zaměřené na odbornou i laickou veřejnost. Mezi současné členy této organizace patří Acorus – centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, Arcidiecézní charita Praha-projekt Magdala, Élektra, o.s., Magdalenium, o.s., Most k životu, o.p.s., Občanská poradna Nymburk, o.s., Persefona, o.s., proFem, o.p.s., Rosa, o.s. a Slezská diakonie, poradny Elpis (Ostrava, Třinec, Karviná) Trutnov. (Koordona, 2007)

- ***ProFem, o.p.s. - konzultační středisko pro ženské projekty***

Působí od roku 1993 a jeho činnost v oblasti domácího násilí je zaměřena na politický lobbying, vydávání publikací a bezplatnou právní poradnu pro oběti domácího násilí. Mezi hlavní projekty, které v současné době ProFem realizuje, patří projekt AdvoCats for Women. Projekt poskytuje bezplatnou právní pomoc a poradenství ženám postiženým nejen násilím domácím a to prostřednictvím telefonické linky, internetu a osobního kontaktu v poradně. (ProFem, 1999 - 2006)

- ***ROSA, o.s.***

Jedná se o nestátní neziskovou organizaci se specializací na pomoc ženám jako obětem domácího násilí, jejich dětem a rovněž na prevenci násilí. Jejím posláním je tedy poskytování komplexní přímé pomoci ženám ohroženým domácím násilím a jejich dětem. Dále zahrnuje krizovou intervenci sociálně terapeutickou činnost, vytvoření bezpečnostního plánu, poskytnutí utajeného azylu a taktéž krizovou telefonickou pomoc. Sdružení provozuje centrum pro týrané ženy. Stěžejním cílem je prostřednictvím registrovaných sociál-

ních služeb pomáhat obětem domácího násilí se smyslem posílit klientky, dodat jim pocit bezpečí a jistoty, což by u nich následně vedlo k nalezení sil provést změnu situace. Mezi tři poskytované služby v rámci přímé pomoci obětem domácího násilí náleží odborné sociální poradenství, azylové ubytování a telefonická krizová pomoc. Rovněž Rosa se zabývá prevencí, publikační činností, organizováním přednášek či seminářů orientovaných na danou problematiku. Mezi nejnovější projekty patří „PROTECT I – Dobrá praxe v oblasti prevence závažného násilí, pokusů o vraždu a tzv. zločinů ze cti“ (2010) a PROTECT II – Hodnocení rizik a management bezpečnosti při ochraně vysoce ohrožených obětí domácího násilí (2011-2012). Tyto projekty umožnily spolupráci odborníků z praxe a výzkumu, kteří mají bohaté zkušenosti v oblasti prevence závažného násilí a ochrany žen a dětí ohrožených zvláště nebezpečnými formami domácího násilí. Občanské sdružení rovněž spolupracuje s médii, realizuje mediální kampaně s cílem zvýšit povědomí veřejnosti o problému domácího násilí a změnit jeho vnímání. Příkladem uveďme kampaň „Přijďte včas 2010“. (Rosa, 2013)

- ***Bezpečnostní plán***

Jako nedílnou součást, která se zcela určitě může zahrnout mezi jednotlivé fáze pomoci a prevence osobám ohroženým domácím násilím, je tzv. bezpečnostní plán. Vzhledem k tomu bychom jej tedy rozhodně nechtěli opomenout, naopak usuzujeme, že zde má opodstatněné místo. Bezpečnostní plán můžeme nalézt na kterékoliv internetové stránce patřící instituci, která má co do činění s problematikou domácího násilí. Bezpečnostní plán poskytuje potenciální oběti výčet rad, jak se zachovat v případě, že se doma necítí v bezpečí.

V první fázi bezpečnostní plán obsahuje rady týkající se úschovy náhradních klíčů, oděvů, dokumentů, lékařských předpisů a finančního obnosu a to u důvěryhodné osoby, uschování důkazů násilí, jako fotografie zranění, hematomů, zničené oblečení, naplánování vhodného okamžiku k útěku, zapamatování si místa, kde je možné najít pomoc, neustále disponovat telefonními čísly příbuzných a přátel, případně azylového domu. V případě nebezpečí radí bezpečnostní plán volat policii (158, 156, 112). Jestliže je ohrožená osoba zraněna, měla by vyhledat lékařské ošetření a sdělit lékaři příčiny zranění, dále požádat o zadokumentování ošetření a lékařskou zprávu. Rovněž je třeba poučení dětí, kterým by se mělo označit bezpečné místo v domě nebo u sousedů, kde mohou hledat útočiště v případě nutnosti. Dále je důležité dětem sdělit, že mají za úkol zůstat v bezpečí a nechránit oběť. Ohrožená osoba by si měla dále sjednat se sousedy signál, kdy mají přivolat policii. V případě napadení v průběhu hovoru na policii, by měla ohrožená osoba nechat vyvěšený

telefon, hlasitě mluvit a křičet. Po příjezdu policie by měla probíhat komunikace v jiném pokoji, ihned po útoku by neměly být odstraněny důkazy, škoda by měla být fotograficky zadokumentována i s datem. Dále jsou součástí plánu otázky směřované na policisty, konkrétně kdy bude pachatel propuštěn, způsob ochrany v případě, že se bude chovat násilněji, zda nemá raději odejít. Rovněž obsahuje seznam rad v případě, že hrozí únos dítěte – naučit dítě poznat místo, kde se nachází, nechávat vzkazy na ubrouscích a žádat o pomoc osoby v uniformě. Dále je zde možno nalézt podrobnější rady pro následující specifické situace: útek z domova, oběť má dítě, co si vzít s sebou, utajení adresy, obrana vůči pronásledování, dítě je násilná osoba. (Domácí násilí, 2007)

3 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ

Mýty jsou podle Buskotte (2008, s. 28) nedílnou součástí společenského klimatu. Mají svoji úlohu jak ve společenských nebo soukromých kruzích, ale i v kruzích oficiálních. Předsudky a mýty mají neblahý vliv na naše vnímání, neboť vidíme jen to, co sami chceme, bez schopnosti vnímat objektivní realitu. Možná je to právě důvod faktu, že předsudky o pachatelích a obětech násilí jsou neustále tak vysoce odolné. Mnoho lidí neumí s tímto jevem, tedy s partnerským násilím, zacházet, nechtějí si problém připustit a mají z něj strach. Z toho důvodu přicházejí na scénu stereotypy a předsudky, které jednoduchým způsobem takovou situaci či problém dokážou obhájit. Prostřednictvím nich se tak před strachem z problému můžeme bezpečně ukrýt, čímž se podílíme na tom, že takové mýty a předsudky v povědomí společnosti žijí stále dál. V případě, že bychom měli zájem o pochopení a pomoc ohroženým osobám, je prvořadým předpokladem se obejít bez chybných postojů a stereotypů.

Podle Voňkové a Spoustové (2008, s. 25) existuje celá řada mýtů o domácím násilí, kterým veřejnost podléhá. Podle výsledků statistických šetření (Reprezentativní výzkum k povědomí české veřejnosti o domácím násilí, pro Bílý kruh bezpečí, STEM, 2001) však zjišťujeme, že se problematika domácího násilí dotýká celého společenského spektra. Netýká se tedy pouze marginálních vrstev či menšího počtu rodin. Vzhledem k tomu, že domácí násilí nelze chápat ani jako tzv. italská manželství, ani jako ojedinělou hádku nebo konflikt, je nutné ho považovat za prosazování moci. Příčinu domácího násilí nelze spatřovat ani v abúzu alkoholu nebo drog, ani se nejedná o provokativní chování žen či snad o jejich masochistické založení. Důvodem skutečnosti, proč ženy velmi často neoznamují domácí násilí je strach o sebe sama a o děti, popřípadě neumějí ze vztahu odejít v důsledku citové závislosti. Ženám se rozhodně nejedná o zachování existenčních výhod. Převážná většina vztahů, které jsou poznamenány násilím, jsou charakteristická tzv. pauperizací žen již v jeho průběhu a nejpozději po jeho rozpadu. Jeden z mýtů hovoří o tom, že se ženě násilí líbí, potřebuje ho a ze vztahu tedy neodchází. Pravda je však opačná. Žena pocítuje při zvažování odchodu strach o sebe, o děti, je psychicky i fyzicky oslabená, část odpovědnosti za vzniklou situaci vztahuje na sebe. Dále je u ženy typický pocit selhání, strach z ostudy, ze ztráty nejbližších a jejich podpory z bídy a z vyloučení ze společnosti. Ženy převážně sice usilují o odstranění násilí, ale zároveň o zachování rodiny. Na tomto však musejí participovat oba partneři, což se děje pouze zřídka, neboť muž nemá zájem či se v daném případě jedná o fatálně rozvinutý násilný vztah.

Podle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011, s. 27) až do 70. let 20. Století převládal v České republice názor, že domácí násilí *je ryze soukromou záležitostí a nikomu do toho nic není*. Uvedený názor panoval v důsledku nesprávných představ a pověr, což způsobovalo komplikace při identifikaci jeho existence a prakticky znemožňovalo i následnou intervenci. Mýty o domácím násilí se vyskytují v každé společnosti a představují pravděpodobně největší překážku k rozpoznání jeho samotného, ale i jako závažného celospolečenského problému.

Ze závěrů z provedených výzkumů za období let 2001 až 2006 se problematika domácího násilí setkala se zvýšením zájmu. Na tomto mají bezesporu podíl aktivity Bílého kruhu bezpečí a provedená mediální kampaň, čímž bylo dosaženo nového přístupu k problému domácího násilí, jež byl vnímán veřejností. Zvyšující se zájem o domácí násilí pozitivně ovlivnil rovněž postoje veřejnosti k tomuto jevu. Bohužel však z výzkumu realizovaného v roce 2006 vplynulo, že názory na výskyt domácího násilí podléhají stále přetrvávajícím mýtům. Bylo např. zjištěno, že každý druhý člověk podléhá mýtu, že k domácímu násilí dochází především v materiálně slabých rodinách. Dalším velmi rozšířeným přesvědčením je na jedné straně skutečnost, že obětí domácího násilí se může stát každý člověk, na straně druhé však stojí mýtus o typické oběti, tedy slabé, bojácné ženě typu „puťka“, co si nechá vše líbit. (Ševčík, Špatenková a kol. 2011, s. 31)

Na základě výše uvedených faktů se můžeme domnívat, že česká veřejnost se od tohoto fenoménu buď odvrací, stále jej bagatelizuje nebo je možnou příčinou nedostatek dostupných informací o této problematice. Vzhledem k tomu, že na téma domácího násilí existuje celá řada odborných publikací a informací dostupných na nemalém množství internetových stránek, domníváme se, že uvažovat o jejich nedostatku není na místě. Rovněž máme v úmyslu na problematiku mýtů navázat v našem výzkumu, prostřednictvím kterého bychom chtěli zjistit, zda jsou i v současné době názory veřejnosti stále ovlivněny předsudky. Výzkum bude proveden na reprezentativním vzorku veřejnosti na Přerovsku. V průběhu našeho studia odborné literatury jsme našli množství nejrůznějších stereotypů, které stále negativně ovlivňují společenské názory na tento fenomén. Tyto si v následující části přiblížíme, nejprve tak, jak jsou popisovány německou psychologkou zabývající se problémem násilí, která nejen provádí proškolení odborníků, ale rovněž úzce spolupracuje s organizacemi na podporu práv dětí a mladistvých - Andreou Buskotte.

3.1 Nejrozšířenější mýty o domácím násilí podle Buskotte (2008)

Rovněž Buskotte, jak se můžeme přesvědčit, stejně jako již zmínění autoři, vnímá domácí násilí jako problém, který je mezi množstvím lidí obhajován a vysvětlován tím, že muž je oprávněn pro zachování svého vůdcovského postavení, kdykoliv to uzná za vhodné, využít fyzického násilí. Ženy naopak by měly být těmi podřízenějšími. Jak zjišťujeme, o problematice domácího násilí se začíná mluvit stále více, ale stále lze pozorovat velké rozpory v názorech společnosti na daný problém. Na straně jedné stojí zákony, které přísně trestají či dokonce zakazují násilí, na straně druhé však stále přetrvávají předsudky, které bagatelizují a omlouvají násilí, které je na ženách páčáno. Stejně fatální důsledky těchto stereotypů, které uvádějí autorky Voňková a Spoustová (2008), mohou nastat pro ohrožené osoby i podle Buskotte. To znamená, že dávají obětem pocit viny a rovněž pocit velkého studu, čímž jim znesnadňují o svém problému hovořit a někomu se svěřit. Na tomto faktu naopak profitují násilníci, kteří mají pocit, že jejich chování je možno omluvit, neboť je chápáno okolím. Rovněž jim to dává jakýsi základ k sebejistému charakteru jejich chování. (Buskotte, 2008, s. 21-22).

S tímto musíme souhlasit, neboť se domníváme, že reakce okolí a jejich tolerance vůči chování násilné osoby má obrovský vliv na utváření sebejistoty agresorů. Okolí jim takto ve své podstatě dává souhlas s jejich jednáním a násilník je přesvědčen o faktu, že jeho jednání nevybočuje z normy. Toto naopak vnímáme jako úskalí v očích oběti, která je tímto přesvědčena, že ve vztahu s agresorem chybuje ona, je příčinou útoků, za což cítí odpovědnost a přirozeně se za to stydí, tedy není schopna se s takovými potížemi svěřit mnohdy ani nejbližší osobě.

Nyní si představíme jednotlivé mýty, jak je uvádí Andrea Buskotte (2008).

Jsou na sebe zlí, protože milují usmiřování, aneb to se přece v lepší společnosti nemů- že stát

Velmi rozšířeným a často zmiňovaným mýtem je skutečnost, že pachatelé násilí jsou ve většině případů nevzdělaní lidé a dochází k němu jen v rodinách, které jsou sociálně slabé. Násilí je zde na denním pořádku. Takový názor vyskytující se mezi lidmi je však naprosto chybný, což je možné dokázat i četnými studiemi, které prokazují výskyt násilí v celém spektru společnosti. Nehraje zde roli vzdělání, společenské postavení ani finanční situace.

Rozdíly v sociálním postavení můžeme postřehnout pouze v tom, jakým způsobem je rodina schopna problém s násilím utajit před veřejností. Rovněž zde hraje velkou roli místo, kde k násilí dochází, tedy zda se jedná o byt v panelovém domě, kde mohou zaslechnout sousedé křik nebo zda se jedná o rodinný dům, kde je malá pravděpodobnost, že by mohl někdo něco vidět či zaslechnout. Rovněž je tu fakt, že každá sociální vrstva je charakteristická využíváním rozdílného druhu násilí. Příkladem ženy výše společensky postavené se mnohem častěji setkávají s psychickou formou násilí. (Buskotte, 2008, s. 23)

On je agresivní opravdu jen, když se něčeho napije

Je velmi rozšířenou skutečností, že jsou sklony k násilí přiřazovány k užití alkoholických nápojů. Není to však zdaleka jediná příčina násilnického chování agresora. Alkohol zde působí spíše jako stimulant s obecně známými účinky. S rostoucí hladinou alkoholu ustupují zábrany, je tlumena sebekontrola a u násilníka roste potřeba řešit problémy za použití fyzického potenciálu. Alkohol však nelze považovat za primární zdroj násilí, neboť existuje řada lidí, kteří mají sklony k násilí a agresi bez požití alkoholu. Rovněž na druhé straně jsou jedinci, kteří alkohol konzumují, ale nikdy se u nich násilnické sklony neprojeví. (Buskotte, 2008, s. 24)

Rozhodně budeme souhlasit se skutečností, že alkohol v tomto případě vystupuje pouze jako katalyzátor a nikoliv jako příčina násilnického jednání u agresora. Domníváme se tedy, že osobnost agresora se již sama o sobě vyznačuje jistými předpoklady a sklony k násilí, které jsou uvolňovány se zvyšující se hladinou alkoholu. Násilná osoba postupně ztrácí prvotní zábrany a přestává mít nad tlumením násilnického chování kontrolu, čímž pravděpodobně může dojít k fyzickému útoku.

Všechno má svůj původ, aneb žena ho asi vyprovokovala

Ženy se tímto tvrzením, posunují do role spoluviníka. Je to z toho důvodu, neboť na základě této skutečnosti si samy mohou za to, že svým nevhodným chováním vyprovokovaly svého partnera k násilí vůči nim. Jaké chování ze strany ženy je však považováno za provokaci, na kterou muž reaguje tak, že použije fyzické násilí, to zůstává otázkou. Je to snad rozdílný názor, nevěra, nesplnění úkolu nebo jiný názor na výchovu potomka? Příkla-

dů lze najít mnoho, ale ani jeden nedává muži právo k tomu, aby přistoupil k použití fyzického násilí vůči své partnerce. (Buskotte, 2008, s. 24)

Muži si přece nesmějí všechno nechat líbit!

Podle Buskotte (2008, s. 24-25) se jedná o tvrzení, které dává mužům právo a moc nad ženami, především nad jejich vlastními partnerkami, jedná se tedy o patriarchální model. Muži ve vztahu dle tohoto tvrzení zauímají dominantní roli, čemuž je žena nucena se podřídit a na tuto situaci se adaptovat. Muži je tudíž nepsaným způsobem dáno právo rozhodovat ve všech podstatných záležitostech. A zde už mnoho nechybí k tomu, aby muž v případě, že mu to vyhovuje, použil fyzické násilí, neboť toto řešení bude vnímat jako svoji pravomoc. Stává se, že pozadí domácího násilí je popisováno tak, že ze strany partnerky bylo předtím vyhrožováno na adresu partnera rozchodem. Tato formulace svádí ke skutečnosti, že muž je tímto vnímán teoreticky jako oběť a žena skrze své výhrůžky jako důvod problémů.

V manželství to prostě někdy skřípe

Vztahy, které by nebyly doprovázeny občasnými konflikty či hádkami, bychom nenasnadno hledali. Ovšem velký rozdíl existuje mezi domácím násilím a běžným partnerským konfliktem, na což nelze zapomínat. Běžný konflikt je pro partnery typický stejnými výchovnými možnostmi, odehrává se na verbální bázi prostřednictvím argumentů. Otázka vítěze a poraženého zůstává v tomto případě otevřená. Opačná situace však nastane v okamžiku, kdy ze strany muže vstoupí do konfliktní situace fyzické násilí. Muž je přirozeně fyzicky mnohem silnější, ve většině případů se rovněž nalézá ve výhodnější finanční situaci. Mezi účastníky takového konfliktu je tedy patrné nerovnoměrné silové rozložení a lze předpokládat, že v konečné fázi je tím, kdo prosadí svůj názor, muž. Žena se takto ve většině případů staví do role poraženého v situaci, kdy je vůči ní použito ze strany muže fyzické násilí. Vzhledem k tomuto faktu bychom neměli na násilí a hádku pohlížet jako na tentýž problém. (Buskotte, 2007, s. 25)

Vždyť si toho muže přece vybrala sama!

Dle Buskotte (2007, s. 25) již samotným tvrzením je nepřímě vyjadřován souhlas s tím, že je žena zneužívána a že si za tuto situaci může sama, což je však velmi mylný názor. Je však naopak nutno podotknout, že na začátku vztahu vystupují muži většinou jako pozorní, příjemní a starostliví a už vůbec se neprojevují jako agresoři či násilníci. K fyzickým či psychickým útokům začne docházet často v pozdější fázi vztahu. Muž začne provádět kontroly veškerého pohybu partnerky a projeví se u něj chorobná žárlivost. Žena tuto skutečnost zpočátku vnímá jako jednorázový stav, který se již nebude více opakovat. Násilník se navíc za své chování partnerce omluví, přislíbí jí, že se jeho jednání již více nebude opakovat, že jej to mrzí a takové výstupy mu vůbec nejsou podobné. Partnerka muži samozřejmě všechno věří a to mnohdy i dlouhé roky, což může být příčinou toho, že si na agresivní chování u partnera zvykne a začne být pro ni součástí jejich vztahu. Obecně lze tedy říci, že žena, která by se dobrovolně nechala šikanovat, neexistuje, ale touží jen v klidu prožít život s mužem, kterého si za tímto účelem vybrala. Žena stále doufá, že by se z jejího partnera znovu mohl stát ten, kterého si kdysi vzala.

Tak proč se s ním nerozejde, když je to tak strašné

Dilema ohrožených žen, zda mají muže opustit či nikoliv, je velmi rozšířené. Vnímají vzniklou situaci dvěma rozlišnými úhly pohledu. Mnoho argumentů je pro variantu rozchodu, stejné množství jich však hovoří pro variantu zůstat. Varianta rozchodu totiž úzce souvisí s pocitem strachu, že nebudou schopny zabezpečit sebe i své děti. Jedná se o obavy ekonomického a materiálního charakteru. Dále se jedná o obavy spojené s otázkou vyrovnání se jejich dětí s rozchodem. Na konci pak stojí otázka, zda ony samy vlastně nejsou zodpovědné za to, že jejich vztah nefungoval tak, jak by měl. Ve velkém množství případů je pro ohrožené ženy velkým nebezpečím už jen zmínka o tom, že mají v úmyslu opustit svého partnera. Ten se na základě takového zjištění začne chovat ještě více agresivně, ženu bije mnohem více a za každou cenu se snaží zabránit tomu, aby jich žena opustila. Začne z jejich strany docházet k výhrůžkám, že se před nimi žena stejně neschová, což nakonec vede ženu k rezignaci. Již není schopna najít odvahu k tomu, aby začala znovu klidný život a opět si začala vážit sama sebe.

Bylo toho na něj poslední dobou příliš, tak mu prostě ujela ruka!

Jedná se rovněž o jednu z nejčastějších frází, která omlouvá násilí v chování mužů. Připouští se zde, že takové chování se může přihodit komukoliv, že to není zase tak strašné a neměl by se dělat z komára velbloud. Pravdou je že za násilnické chování nemůže být jako omluva považován stres či frustrace. Závažnost situace nesnižuje však ani jednorázová fyzická potyčka v soukromí, kterou bychom chápali za chybu. Nastává zde otázka, jak je možné, že jsou muži schopni zachovat chladnou hlavu ve společenském prostředí a jakmile se dostanou do prostředí rodinného kruhu, vybijí si své vypjaté emoce na své partnerce tím, že vůči ní použijí fyzického násilí. Pravděpodobně se tedy nejedná pouze o výjimečnou situaci, ale rozhodnutí těchto mužů, že hodlají své neúspěchy a stres ventilovat vůči těm nejslabším, kterým dělá potíže se proti tomuto jednání jakkoliv bránit a odolávat mu. V našem případě jsou těmito osobami ženy a děti. (Buskotte, 2007, s. 27)

Nechci se vměšovat do cizích záležitostí, ti dva by si to měli vyřešit mezi sebou

Podle Buskotte (2007, s. 27) je v souvislosti s násilím ve společnosti a násilím v soukromí používán dvojitý metr. Je nutné vnímat fakt, že ve vztahu nemá nikdo právo zacházet s partnerem, jak uzná za vhodné. Obě formy násilí, ať již na veřejnosti či v domácím prostředí, mají totožnou hodnotu a právní postižitelnost. I přes tuto skutečnost se však velký počet lidí ztotožňuje s tvrzením, že domácí násilí je problém čistě soukromý a je tedy nejlepším řešením se do něj vůbec nemíchat. Je výhodnější se tvářit, že nám problém není znám, než abychom se dostali do potíží my sami.

3.2 Mýty a předsudky o obětech domácího násilí podle Čírtkové a Vitoušové (2008)

Podle Čírtkové a Vitoušové (2008, s. 40-43) existuje množství předsudků a mýtů, které ovlivňují představy o typických projevech obětí kriminality. Takové předsudky označují jako tzv. mýty laické viktimologie, z nichž některé jsou schopny oběť i poškodit a to ve formě sekundární viktimizace. Do této kategorie jsou řazeny např. mýtus o pomstychtivosti obětí zločinu, o neexistenci spravedlivého trestu pro pachatele, o predestinované oběti atd. My se však budeme níže zabývat řadou předsudků vázaných na delikt domácí násilí. Jako největší mýtus označují autorky fakt, že domácí násilí je soukromá věc, do které se by se

neměli plést ani cizí lidé ani stát. Násilí by však nemělo být tolerováno, nejedná se totiž o soukromou záležitost. Není rozdíl, zda se jedná o násilí mezi cizími nebo blízkými osobami. Právo na ochranu vlastní důstojnosti, života a zdraví musí mít každý jak na veřejnosti, tak i v privátu.

Mýtus o sociálně slabých rodinách

Jde o velmi rozšířenou představu o tom, že se problém domácího násilí ve vyšších a středních vrstvách vůbec nevyskytuje a jsou jim postiženy pouze vrstvy nižší. Faktem však zůstává, že ve vysoce postavených rodinách se může objevit těžší forma takového problému a je o to víc nesnadné jej odhalit. (Čírtková a Vitoušová, 2008, s. 43-44)

Mýtus černobílého vnímání aktérů domácího násilí

Dle Čírtkové, Vitoušové (2008, s. 44) jde o velmi rozšířený stereotyp týkající se negativní a odpudivé osobnosti pachatele, přičemž oběť je naopak vnímána jako ctnostná, čistá a vzorná bytost. Ovšem aktéři domácího násilí jsou v plném významu živé bytosti. Násilník však např. ve svém zaměstnání může být váženým člověkem. Naopak oběť nemusí být ve všech aspektech dokonalou bytostí. Násilník však nemá právo být omlouván nedokonalostmi oběti, neboť nikdo nedisponuje právem týrat jiného.

Mýtus o fatálnosti (nevyhnutelnosti) domácího násilí

Tato představa popisuje cyklus násilí jako fatální, což znamená, že do partnerských vztahů jsou projektovány zkušenosti z dětství a modely soužití našich rodičů. Pokud jsme se setkali s násilím mezi matkou a otcem, budeme podobné role oběti či násilníka přijímat i ve vlastním vztahu. Domácí násilí však ve skutečnosti není osudový jev, neboť se s ním může setkat kdokoliv bez předchozích zkušeností z dětství spojených s násilným chováním. (Čírtková, Vitoušová, 2008, s. 44)

Mýtus o typickém pachateli

Tento příklad popisuje zarytou představu stran laické veřejnosti o násilníkovi jako primitivní, nevzdělané, vzteklé, impulsivní a útočné osobě. Tato osoba se od běžného slušné-

ho člověka odlišuje již prvním pohledem. U pachatele domácího násilí se však často můžeme setkat s jeho dvojitou tváří. Hrubým způsobem se projevuje pouze doma ke svému partnerovi, jako seriózní člověk naopak vystupuje před svým okolím v oficiálních sociálních situacích. (Čírtková, Vitoušová, 2008, s. 44)

Mýtus o typické oběti

S tímto předsudkem jsme se měli možnost setkat i u dalších zmiňovaných autorů, dle toho tedy usuzujeme, že se jedná o velmi rozšířenou představu o oběti problematiky domácího násilí v očích společnosti. Bohužel, jak podrobnějším studiem souvisejících faktů zjišťujeme, tato představa je velice chybná.

Dle uvedeného pojetí je laická veřejnost přesvědčena, že se oběťmi domácího násilí mohou stát pouze ty ženy, které si nechají vše líbit, jsou nesamostatné, pasivní a závislé. Pokud byste měli pocit charakterizovaný slovy, např. *nevypadá jako žena, kterou by někdo byl*, dalo by se uvažovat, že podléháte mýtu o typické oběti domácího násilí. Pojem typická oběť domácího násilí nelze definovat. Za zavřenými dveřmi není dostatečnou ochranou před násilím ani vzdělání a pracovní úspěchy, ani materiální jistota. (Čírtková, Vitoušová, 2008, s. 44)

Mýtus o vině oběti

Podle Čírtkové, Vitoušové, 2008, s. 44-45) tento předsudek kalkuluje s jasnou příčinou domácího násilí a to v nesprávné komunikaci s partnerem. K násilným útokům pravděpodobně provokuje partnera samotná oběť. Jak už bylo řečeno, nikdo nemá právo týrat svého partnera. Vhodnější by v tomto případě bylo nezapomenout fakt, že nikdo není oprávněn snižovat důstojnost druhého, místo hledání odpovědí na otázku příčin násilí. Alkohol, jako příčina násilí, funguje pouze jako omluva, neboť agresor se bude chovat hrubě střízlivý a rovněž pod vlivem alkoholu.

S touto studií jsme se již měli možnost setkat u jednoho z mýtů od autorky A. Buskotte.

Podle Čírtkové, Vitoušové (2008, s. 44) je toto tvrzení dále doplněno o fakt, že v některých případech lze u pachatelů pozorovat, že se do opojení alkoholem uvádějí zcela záměrně, neboť tohoto mohou později využít jako omluvu za použité násilí. Je pravdou, že

nejrůznější závislosti na návykových látkách celou situace ztěžují, ovšem nelze zde hledat samotné příčiny vzniku domácího násilí.

3.3 Mýty o kauzalitě domácího násilí

Podle Čírtkové (2008, s. 40) je otázka týkající se příčin domácího násilí stále neuzavřeným problémem. Lze si povšimnout názorů objevujících se v poslední době týkajících se tvrzení, že různé příčiny mohou způsobit různé druhy domácího násilí. Praxe však nabízí setkání s jednoduchými tvrzeními, které lze ilustrovat na následujících třech mýtech.

Příčinou domácího násilí je špatná reakce oběti na jeho počátky

Tento stereotyp je možno vysvětlit tak, že domácí násilí je přítomno z toho důvodu, že si jej oběť nechává líbit. Tato úvaha spatřuje příčinu domácího v samotné oběti, která není schopna násilí čelit a neumí si s ním poradit, což je z hlediska odborného polemické. V souvislosti s touto úvahou lze hovořit o katastrofálních následcích z hlediska teoretického, praktického i morálního. (Čírtková, 2008, s. 40)

Příčinou domácího násilí je tolerance či nulová reakce společnosti

Rovněž tento názor je nesprávný, neboť je zde za příčinu zaměňována facilitující okolnost. Na společnost je totiž přenášena odpovědnost týkající se násilné osoby. (Čírtková, 2008, s. 40)

Příčinou domácího násilí je přenášení agresivních vzorců z původní rodiny

V některých konkrétních případech tuto příčinu lze připustit. Otázkou ovšem v této souvislosti zůstává, co bylo příčinou vzniku domácího násilí v rodině původní. (Čírtková, 2008, s. 41)

3.4 Mýty o partnerském násilí podle Vargové, Pokorné a Toufarové (2008)

Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 9-10) se zabývají problematikou fenoménu partnerského násilí, které vnímají jako zvláštní kapitolu násilí domácího. Oba problémy se však svým definováním podstatně shodují. Partnerské násilí může probíhat jednak ve společné domácnosti partnerů, ale rovněž i mezi partnery na počátku či ukončení vztahu, kdy partneři společné obydlí nesdílejí.

V České republice není sice fenomén partnerského násilí brán na lehkou váhu, nicméně v očích odborníků zabývajících se uvedeným problémem je stále ještě mínění společnosti ovlivňováno velkým množstvím předsudků. Tyto stereotypy jsou na straně násilníků a bohužel již méně na straně ohrožených osob, kterým velmi stěžují jejich postavení. Tyto předsudky jsou častou příčinou sekundární viktimizace u žen, neboť jim znesnadňují hovořit o svých prožitcích a představují úskalí při poskytování následné pomoci ohroženým osobám. Zároveň odvádějí pozornost od skutečného problému a zároveň omlouvají násilné chování partnera. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 18)

Nyní věnujme pozornost mýtům, které neustále i v této oblasti panují, a které, jak můžeme zjistit, se nijak zásadně neliší s mýty, které jsme si již představili v předchozí části práce v souvislosti s násilím domácím.

Partnerské násilí je soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo míchat

Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 18) poukazují na to, že v souladu s naší legislativou jsou násilné činy kvalifikovány bez rozdílu místa jejich spáchání. Stejnou váhu má tedy násilí páchané jak v soukromí, tak na veřejnosti. Na základě praxe je na místě konstatování, že k ukončení páchaného násilí je zcela nevyhnutelný zásah zvenčí, aby byla oběti poskytnuta účinná pomoc. Tato skutečnost vyžaduje velmi úzkou spolupráci celé řady institucí.

Partnerské násilí se týká jen několika lidí...

Partnerské násilí nelze považovat za jev, ke kterému by docházelo zcela výjimečně. Naopak na základě studií zabývajících se tímto problémem v rámci celé populace, bylo prokázáno, že opak je pravdou. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 18)

K partnerskému násilí dochází jen v nižších společenských vrstvách...

Jak již bylo zmíněno v předchozích částech práce týkajících se stereotypů v oblasti domácího násilí, s totožným předsudkem se můžeme setkat rovněž v případě násilí mezi partnery. Také podle Vargové, Pokorné a Toufarové (2008, s. 19) dochází k partnerskému násilí ve kterékoliv ze společenských vrstev. Tento fakt dokazují klinické zkušenosti a odborné studie. Nehrají zde roli vzdělání, společenské postavení ani výše příjmu. Výskyt násilí mezi partnery je možno zaznamenat jak u heterosexuálních tak u homosexuálních párů, rovněž bez ohledu na věk, rasu či náboženství. Tento předsudek zřejmě koření ve skutečnosti, že v některých vrstvách je možno násilí lépe zastírat nežli ve vrstvách ostatních.

Partnerské násilí jsou jen drobné neshody...

Tento předsudek je možno svým významem porovnat s mýtem autorky A. Buskotte, že v manželství to někdy skřípe. Typickými znaky indikující výskyt partnerského násilí jsou však střídající se fáze dlouhodobých a opakovaných násilných incidentů a fáze klidu. Množství případů, kdy byl život ženy ukončen sebevraždou s nejasnou příčinou, se stalo v důsledku týrání. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 19)

To není násilí, je to jen hádka...

Pokud se jedná o hádku, kdy každá strana usiluje o prosazení svého stanoviska, jde o konflikt, na kterém participují dvě téměř stejně silné strany. V tomto tedy spatřujeme velice významný rozdíl mezi násilím a běžnou hádkou. V pořádku však již přestává být zjištění, že jedna strana účastníci se hádky, k prosazení svého zájmu začne využívat například fyzickou sílu nebo různé formy zastrašování, tedy projevovat nerovnováhu mezi silou a mocí. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 19) Jednoznačně se přikláníme k tomu, že jakmile začne být jedním z partnerů vyhrožováno druhému, například použitím fyzického násilí za účelem prosazení si svého zájmu, nelze již považovat hádku za běžnou. Proto je třeba se zamyslet, zda se již nejedná o signál vznikajícího násilí ve vztahu. Samozřejmě v případě, že mezi vyhrožujícím partnerem a tím, kterému je vyhrožováno, jsou jasně dané a neměnné role.

Příčinou násilí je alkoholismus partnera...

S obdobným předsudkem jsme se již setkali u autorky A. Buskotte, která uváděla, že muž je agresivní pouze tehdy, když se něčeho napije. Pravdou však stále zůstává, že k násilí dochází i ve vztazích, kde partner nepije. Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 19) stejně jako Buskotte vnímají alkohol pouze jako stimulátor, který sice odbourává u agresora zábrany, ale nevidí v něm pravou příčinu násilí. Stejně tak alkohol a vlastní stav opilosti agresora je zneužíván jako důvod a omluva za násilnické jednání. Bohužel jsou případy, kdy raději sama žena přijímá tento mylný předsudek a věří, že by partner vůči ní nebyl agresivní v případě, že by nepožil alkohol. Následně však, když dojde k násilí, aniž by se muž nenapil, prožívají díky tomuto faktu silné trauma.

Ženy muže k násilí vyprovokovaly...

Jedná se další rozšířený předsudek, který již byl zmíněn, a který staví násilné chování do legitimní roviny. Násilník je tedy tímto do značné míry zbaven odpovědnosti za takové jednání. Smutným faktem je, že bývají ženy za své údajné provokativní chování obviňovány i z úst policistů nebo pracovníků pomáhajících profesí. Existují nejrůznější záminky, které mohou směřovat k násilí, ať už se jedná o názory ženy, uvařené jídlo nebo kontaktování známých či příbuzných. U týraných žen se pak můžeme setkat s tím, že si začnou vytvářet takové vzorce chování, aby co možná nejvíce snížily pravděpodobnost, že dojde ke stupňování násilí. Jedná se o jakýsi mechanismus, kdy se ženy takto s násilím vyrovnávají a snaží se vyhovět všem požadavkům, které jsou na ně kladeny ze strany partnera. Jako omluvu násilí nelze považovat žádnou z uvedených záminek. Nikdo není oprávněn k tomu, aby se ke svému partnerovi choval majetnický či agresivně, pokud má na něj zlost. Ve většině případů totiž platí, že pokud má násilník zlost na někoho jiného, nikdy vzniklou situaci násilím neřeší. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 19-20)

Situace není tak strašná, jinak by žena odešla...

Rozhodně budeme souhlasit s faktem, že značné množství lidí si není schopno logicky zdůvodnit, proč týraná žena neustále setrvává ve vztahu s násilnickým partnerem a proč od něj jednoduše neodejde. Žena je pak lidmi vnímána jako ten partner, který za další násilné incidenty nese plnou odpovědnost. Vzhledem k tomu, že k růstu intenzity násilí dochází velmi pozvolna, žena průběžně ztrácí schopnost rozpoznat hranici ohrožení a podceňuje takto závažnost násilných incidentů. (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 19-20)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Naším cílem v praktické části práce je zjistit na konkrétním vzorku respondentů, zda podléhá předsudkům a mýtům, se kterými jsme se seznámili v závěru teoretické části práce. Rovněž je naším zájmem ověřit, zda pro něj není definice pojmu domácí násilí cizí a jakým způsobem nahlíží na tuto problematiku.

V oblasti domácího násilí bylo již do současné doby provedeno velké množství výzkumů, z nichž uvedme alespoň některé. 1. reprezentativní sociologický výzkum zkoumající postoje české veřejnosti k domácímu násilí, jehož výsledky byly publikovány a prezentovány v masmédiích, proběhl v roce 2001. V roce 2006 byl stejný výzkum proveden ještě jedenkrát a výsledky byly srovnány. Bylo zjištěno, že situace týkající se informovanosti veřejnosti o domácím násilí se znatelně zlepšila. Oba zmíněné výzkumy provedla agentura STEM, s. r. o. (Stem, 2007)

V roce 2011 provedlo občanské sdružení ROSA tzv. SONDU mezi studenty středních škol na téma násilí ve vztahu, zkušenosti s násilím v rámci projektu Prevence kriminality Stopnasili.cz na školách. V rámci této sondy byly mimo jiné studentům kladeny otázky týkající se mýtů o násilí ve všeobecném kontextu. Bylo zjištěno, že i studenti věří mýtům, které v oblasti vztahů a bezpečnosti panují. (Rosa, 2013)

Dále byly provedeny výzkumy v rámci zpracování diplomových prací ze strany studentů vysokých škol, z nichž uvádíme např.:

Diplomová práce, Bc. Libuše Pilátová – ve své práci se věnovala zjišťování názorů mládeže na problematiku domácího násilí, cíl jejího výzkumu byl zaměřen na získání informací, do jaké míry je mládež s uvedenou problematikou seznámena.

Diplomová práce, Mgr. Irena Urbánková - Násilí v rodině a jeho dopad na děti obětí domácího násilí, cílem výzkumu bylo zjistit u žáků 6. a 9. tříd na městských základních školách úroveň jejich povědomí nejen o domácím násilí, ale i o násilí vůbec.

Problematika vnímání domácího násilí veřejností na Přerovsku z pohledu předsudků a mýtů o něm, její názory a znalost vlastního pojmu domácího násilí však dosud za účelem provedení výzkumu zpracována nebyla.

4.1 Výzkumný cíl

Výzkumným cílem empirické části naší práce je především zjistit názory obyvatel Přerovska na problematiku domácího násilí a to především v takovém kontextu, zda je jejich vnímání popisovaného problému ovlivněno stále ještě přetrvávajícími předsudky a mýty, které doprovázejí fenomén domácí násilí. Dalším zájmem naší pozornosti jsou také názory veřejnosti na tento problém, zejména znalost vlastního pojmu *domácí násilí*, schopnost tento problém rozpoznat, zmapovat názor na opatření učiněná státem a případné osobní zkušenosti s partnerským násilím. Naší snahou je rovněž ověřit skutečnost, zda jsou názory veřejnosti stejné či rozdílné v souvislosti s jejich pohlavím, věkem či dosaženým stupněm vzdělání respondentů.

Dílčí výzkumné cíle

Jako dílčí výzkumné cíle jsme si zvolili:

- Zjistit znalost pojmu *domácí násilí* u veřejnosti na Přerovsku
- Zjistit, zda se veřejnost Přerovska domnívá, že je schopna problém rozpoznat
- Zjistit, zda mají nějakou osobní zkušenost s partnerským násilím
- Zjistit, jaký má veřejnost názor na závažnost uvedeného problému
- Zjistit zda jsou opatření ze strany státu týkající se ochrany ohrožených osob dostatečná

4.2 Metoda výzkumu a výzkumný nástroj

Pro zvolené téma výzkumu volíme kvantitativní metodu, neboť naším záměrem je získaná data zpracovávat prostřednictvím číselných hodnot. Kvantitativně orientovaný výzkum je záměrně volen také vzhledem k tomu, že máme v úmyslu zjistit statisticky významný vztah mezi několika výsledky a jevy, tedy mezi jednotlivými proměnnými. Za tímto účelem je tedy nezbytné získat dostatečný počet respondentů, abychom na základě získaných informací a následného měření pomocí statistických technik, získali co možná nejobjektivnější údaje o zkoumaném jevu. Jako nejvhodnější výzkumnou techniku pro kvantitativní formu výzkumu je zvolena metoda dotazníkového šetření, vzhledem k tomu, že požadujeme získat co největší množství údajů za relativně krátké časové období.

Pro účely našeho výzkumu byl tedy sestaven nestandardizovaný polostrukturovaný dotazník, což je nejrozšířenější forma získávání dat, neboť naším záměrem je následné

provedení statistického měření získaných dat. Jednotlivé položky v dotazníku byly pečlivě zformulovány a promyšleně seřazeny tak, aby byly pro všechny respondenty srozumitelné a jednoznačné a na tyto respondenti následně písemně odpovídali. (Chráska, 2007, s. 163)

Dotazník byl sestavován v období listopadu 2012 až ledna 2013 a v konečné podobě byl vytvořen celkem ze 13 položek s následujícím konceptem:

V úvodu předkládaného dotazníku byl respondentům stručně popsán cíl prováděného výzkumu a způsob označování jednotlivých odpovědí.

Položka č. 1 – 3 – demografické údaje (pohlaví, věk, stupeň vzdělání)

Položka č. 4 – 5 – týkají se znalosti definice pojmu domácí násilí a způsobu získání informace o něm

Položka č. 6 – mapuje, do jaké míry respondent usuzuje, že je schopen problém rozpoznat

Položka č. 7 – mapuje názor respondenta na jeho vlastní rodinné zázemí

Položky č. 8 – 11 – týkají se vlastních zkušeností respondentů s domácím násilím

Položka č. 12 – mapuje názor respondenta na závažnost problému v kontextu nutnosti zásahu okolí

Položka č. 13 – zjišťuje sociální status respondenta

Položka č. 14 – mapuje názor respondenta na dostatečnost opatření státu týkajícího se ochrany osob ohrožených domácím násilím

Položka č. 15 – sestavena formou tabulky, která obsahuje jednotlivé mýty v podobě tvrzení. Zde byla jako forma odpovědi použita škála Likertova typu, která se podle Gavory (2000, s. 92) používá v případech měření postojů a názorů. Jedná se o složení výroku a stupnice, na které respondent označí míru svého souhlasu či nesouhlasu.

Některé otázky použité v našem dotazníku byly převzaté ze standardizovaného rozhovoru face to face, jež byl proveden školenými tazateli agentury STEM v rámci uskutečněného reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. v roce 2001 a 2006. (Stem, 2007)

Distribuce dotazníků byla prováděna osobní formou a prostřednictvím zvolených řádně poučených osob, aby byla zajištěna maximální návratnost dotazníků. V průběhu dotazníkového šetření byli postupně oslovováni zaměstnanci PSP Machinery, a.s., Přerov, Magistrátu města Přerova, studenti Gymnázia Jakuba Škody v Přerově, civilní zaměstnanci Územního odboru Policie ČR, obyvatelé obcí Újezdec, Troubky a Přerov. Všem těmto osloveným lidem bylo osobně nebo pověřenou osobou vysvětleno, za jakým účelem je

dotazník zpracováván a předkládán a byl jim přiblížen rovněž cíl jeho jednotlivých položek.

4.3 Předvýzkum

Před započítím vlastního výzkumu bylo provedeno ověření validity vytvořeného dotazníku prostřednictvím předvýzkumu, který proběhl v průběhu měsíce února 2013. Podle Gavory (2000, s. 69) je jeho cílem posoudit zda je výzkumný nástroj funkční, což se děje většinou na malém vzorku lidí. Dotazník byl tedy předložen malé skupině vybraných respondentů za účelem zjištění, zda jsou jednotlivé položky v dotazníku dostatečně srozumitelné, zda je zvolená skupina lidí ochotna předložený dotazník vyplnit a zda je jednoznačné a jasné, jak mají postupovat při označování odpovědí u jednotlivých položek. Výsledkem pilotáže byly drobné korektury u některých položek tak, aby zněly jednoznačně a nebyla možnost dvojího chápání otázky.

4.4 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Usuzujeme, že problematika domácího násilí se dotýká nejširšího spektra populace žijící v naší republice. Vzhledem k tomu, že by pro nás bylo nemožné po stránce ekonomické a časové zahrnout do výzkumu všechny obyvatele naší republiky, volíme jako základní výzkumný soubor obyvatele okresu Přerov. S ohledem na schopnost respondentů vytvořit si na zkoumaný problém vlastní názor, jsme limitovali spodní věkovou hranici dosažením 15 let a jako výběrový výzkumný soubor jsme tedy zvolili obyvatele okresu Přerov (dále jen Přerovsko) starší 15 let. Horní věková hranice nikterak omezena nebyla. Počet zkoumaných osob byl zvolen na 120. Co se týká způsobu výběru výzkumného vzorku, jako přijatelný byl zvolen výběr tzv. metodou nabalování, která bývá rovněž označována jako „metoda sněhová koule“ (Výzkumy.knihovna, 2012). Ke spolupráci byly požádány zvolené osoby, které postupně předávaly dotazníky dalším osobám např. stejné věkové kategorie. Touto volbou jsme chtěli docílit dostatečného zastoupení respondentů z hlediska nejen věkových kategorií, ale i pohlaví a dosaženého stupně vzdělání za účelem následného zkoumání rozdílů či shody jejich názorů.

4.5 Výzkumné otázky a hypotézy

Hlavní výzkumnou otázkou empirické části naší práce je následující:

V jaké míře ovlivňují předsudky a mýty provázející domácí násilí názory veřejnosti na Přerovsku tento problém?

Hypotézy týkající se pohlaví:

H₀: Názory na problematiku domácího násilí jsou stejné u mužů i žen.

H_A: Názory na problematiku domácího násilí u mužů a žen nejsou stejné.

Hypotézy týkající se věku:

H₀: Názory na problematiku domácího násilí u jednotlivých věkových kategorií jsou stejné.

H_A: Názory na problematiku domácího násilí u jednotlivých věkových kategorií jsou rozdílné.

Hypotézy týkající se vzdělání:

H₀: Názory respondentů na problematiku domácího násilí podle dosaženého stupně vzdělání jsou stejné.

H_A: Názory respondentů na problematiku domácího násilí podle dosaženého stupně vzdělání nejsou stejné.

K testování hypotéz bude po provedeném sběru dat a jejich vyhodnocení použita statistická technika „test nezávislosti chí-kvadrát“. Test bude proveden na hladině významnosti 0,05, což znamená riziko případného nesprávného rozhodnutí menší než 0,05. (Chráška, 2007, s. 180)

Vyslovené hypotézy se vztahují k dotazníkové položce č. 15, která se týká celkové míry souhlasu či nesouhlasu respondentů z řad veřejnosti na Přerovsku se zde uvedenými tvrzeními, která představují nejčastější mýty týkající se zkoumané problematiky. Zajímá nás, zda v názorech existují rozdíly v závislosti na pohlaví, věkové kategorii, vzdělání a sociálních poměrech.

Dílní výzkumné otázky jsou následující:

Zná veřejnost na Přerovsku pojem domácí násilí?

Jsou občané okresu Přerov dle jejich vlastního názoru schopni problém domácího násilí rozpoznat?

Má veřejnost na Přerovsku nějakou osobní zkušenost s partnerským násilím?

Považuje veřejnost na Přerovsku domácí násilí za závažný problém?

Domnívá se veřejnost na Přerovsku, že opatření ze strany státu týkající se ochrany ohrožených osob jsou dostatečná?

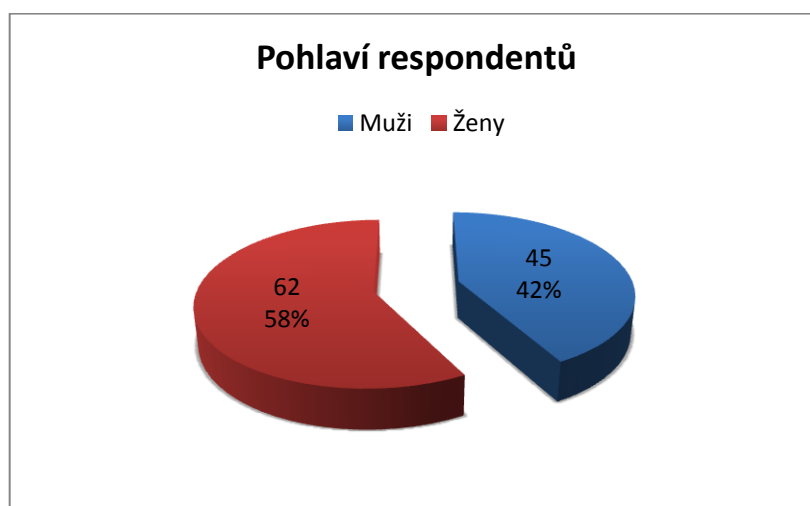
5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Provedeným rozborem veškerých dat získaných z navracených dotazníků jsme získali následující údaje a zjištění. V průběhu měsíců únor - březen 2013 byla uskutečněna distribuce celkem 120 kusů dotazníků, z čehož se nám vrátilo zpět celkem 107 kusů, což činí návratnost celkem 89%. Dotazníky byly následně v průběhu měsíců březen a duben 2013 vyhodnoceny a jednotlivé položky byly pro vyšší přehlednost graficky zpracovány.

5.1 Vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku

Položka č. 1 – Pohlaví (Jste muž či žena?)

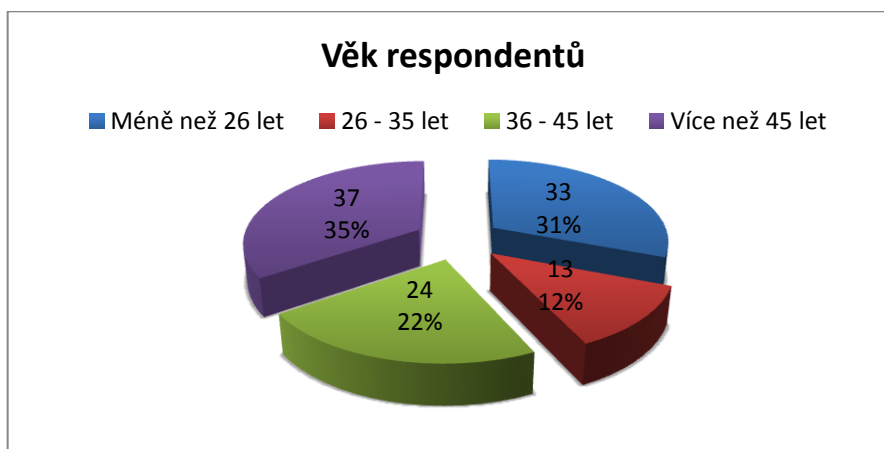
Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 62 žen a 45 mužů z Přerovska. Byli jsme překvapeni výsledným množstvím mužů, které bylo nad očekávání vyšší, než byl předpoklad. Byla očekávána nižší ochota mužů předložený dotazník vyplnit, proto jsme s přístupem mužů k prováděnému dotazníkovému šetření velice spokojeni. Přesto je procento žen (62%) účastnících se na výzkumu vyšší než procento mužů (45%).

Položka č. 2 – Věk respondentů (Kolik je Vám let?)

Graf č. 2 – Věk respondentů

Překvapivě nejvyšší počet vyplněných dotazníků byl ze strany osob starších 45-ti let, což je celkem 37 respondentů, dále se jednalo o 33 respondentů s věkovou hranicí nižší než 26 let, 24 respondentů v rozmezí věku 36-45 let a nejméně početnou skupinu tvořilo 13 respondentů ve věku 26-35 let.

Položka č. 3 – Dosažený stupeň vzdělání respondentů (jaký je Váš dosažený stupeň vzdělání?)

Graf č. 3 – Dosažený stupeň vzdělání respondentů

Nejvyšší počet respondentů uvedl jako dosažený stupeň vzdělání – středoškolské, jednalo se o celkem 49 dotazovaných. Další významnější skupinu z hlediska počtu dotazovaných, tvoří studenti (28 respondentů), dále se jednalo o 18 vysokoškolsky vzdělaných respondentů a 11 vyučených. Pouze 1 respondent dosáhl jen základního stupně vzdělání.

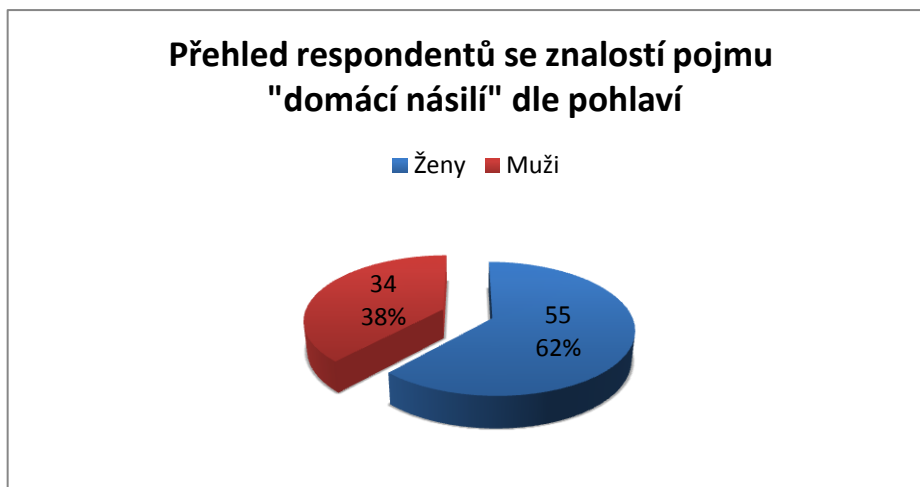
Položka č. 4 - Znalost definice pojmu „Domácí násilí“ (Setkal/a jste se již někdy s pojmem „domácí násilí“?)

Graf č. 4 – Znalost pojmu „domácí násilí“

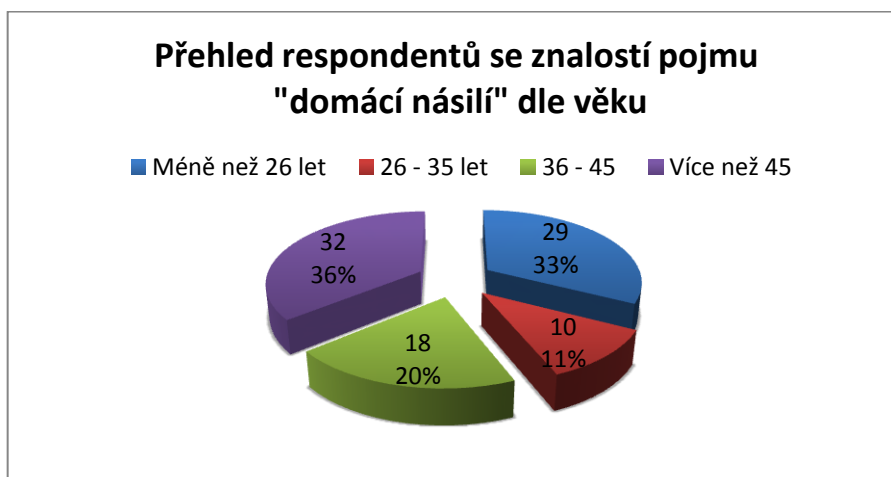
Z provedeného šetření vyplynula pro nás velice uspokojivá situace, která vypovídá o skutečnosti, že pro převážnou většinu respondentů, která činí 83% tedy 89 dotazovaných z celkového počtu 107 dotazovaných, není definice pojmu „domácím násilí“ neznámý. Zůstává však stále 17% (18) dotazovaných, kteří v dotazníku uvedli, že neznají definici tohoto problému. Domníváme se, že to není počet zcela zanedbatelný. Na základě odpovědí na tuto položku byly následně selektovány dotazníky na platné a neplatné. Pro další zpracování dat bylo nadále použito pouze 89 dotazníků, kde respondenti uvedli kladnou odpověď, tyto jsme považovali za platné. S ostatními jako s neplatnými nebylo dále pracováno. K tomuto řešení bylo přistoupeno z toho důvodu, abychom mohli pracovat objektivněji a to s respondenty, kteří o problému domácí násilí dle jejich mínění vědí a znají definici tohoto pojmu. V následujících grafech uvádíme přehled kladně odpovídajících respondentů v celkovém počtu 89 - podle pohlaví, věku, dosaženého vzdělání a dle sociálního statusu.

Graf č. 5 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ podle pohlaví

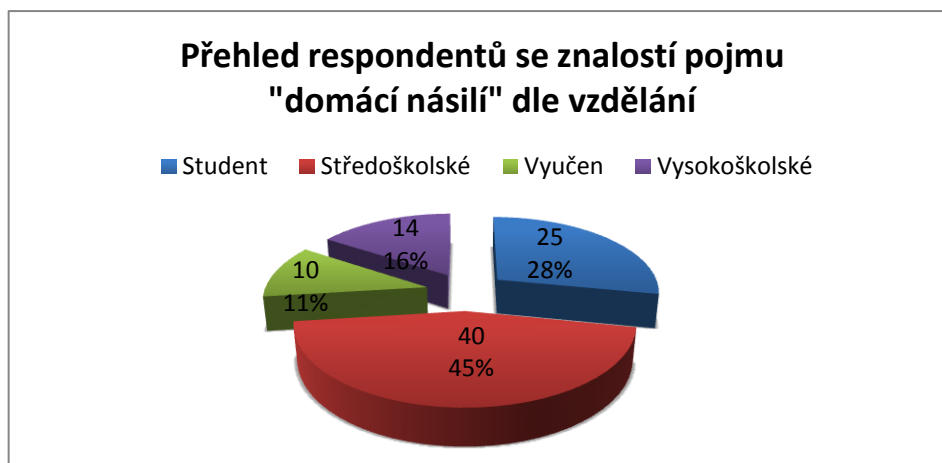
Z výše uvedeného grafu vyplývá, že respondentů mužů, kterým je znám pojem domácí násilí je celkem 34, což tvoří 38% z celkového počtu dotazovaných znalých pojmu, ženy jsou zastoupeny ve vyšším množství (55) a tvoří 62% z celkového počtu respondentů, kteří znají pojem domácí násilí.

Graf č. 6 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ podle věku

Prostřednictvím údajů z dotazníků jsme získali přehled o věku respondentů se znalostí definice pojmu domácí násilí. Nejvyšší kategorii tvoří 32 respondentů starších než 46 let, což představuje 36% z celkového počtu respondentů znalých pojmu domácí násilí, další skupinu tvoří 29 respondentů mladších 26 let (33%), dále je to 18 respondentů ve věku 36-45 let (20%) a nejméně početnou skupinu tvoří 10 respondentů ve věkové kategorii 26-35 let (11%).

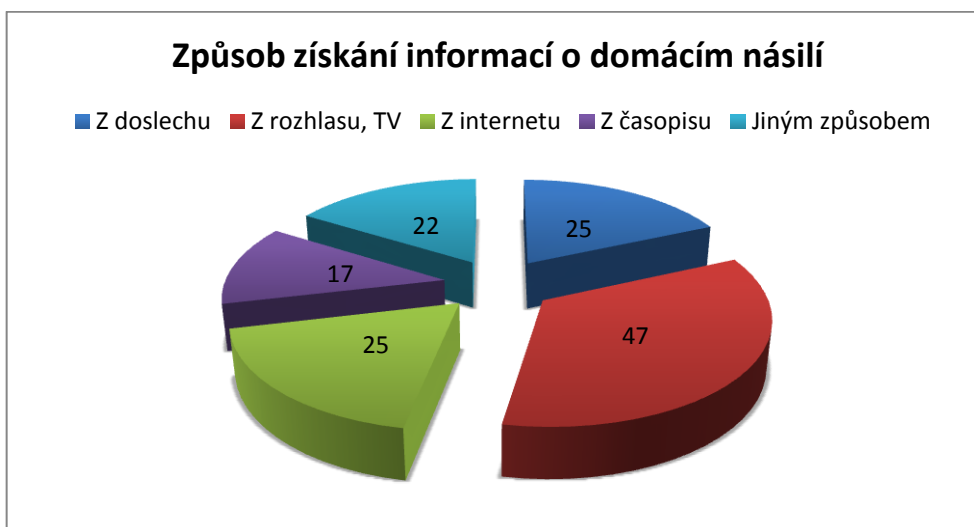
Graf č. 7 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ dle vzdělání

Co se týká složení respondentů, kteří znají pojem domácí násilí z hlediska dosaženého stupně vzdělání, získané údaje jsou následující. 40 respondentů dosahuje středoškolského vzdělání, což je 45% z celkového počtu respondentů znalých pojmu domácí násilí. 25 respondentů jsou studenti (28%), 14 respondentů má vysokoškolské (28%) vzdělání a 10 respondentů je vyučeno (11%).

Položka č. 5 – Způsob, jakým se respondenti dozvěděli o problému domácího násilí (Jakým způsobem jste se o problému domácího násilí dozvěděl/a?)

Graf č. 8 – Způsob získání informace o „domácím násilí“

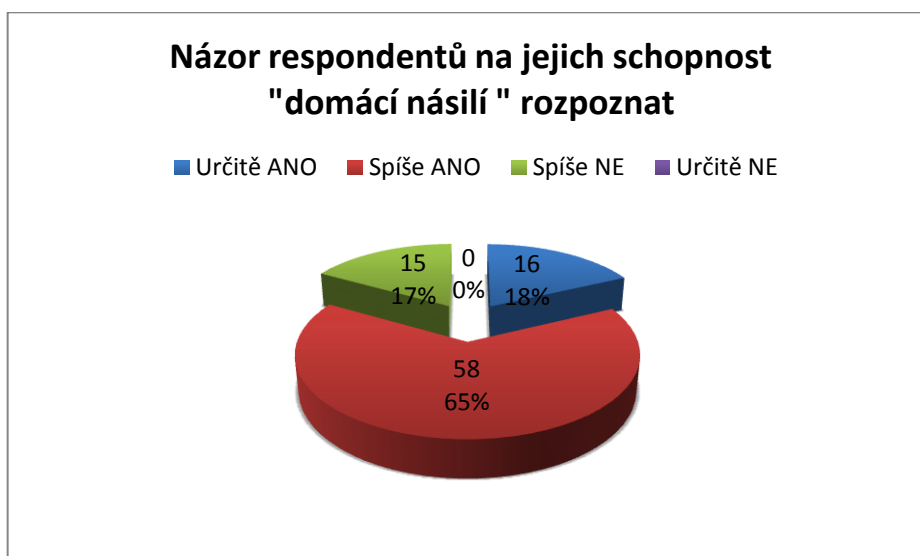

Na tuto položku měli respondenti možnost odpovídat označením více než jednoho zdroje, tzn., že celkový počet odpovědí nekoresponduje s celkovým počtem dotazníků, tedy 89. Nejčastějším zdrojem informací o zkoumaném problému byl respondenty uváděn rozhlas a

televize (47 respondentů), dalšími zdroji se shodným počtem byly internet a informace z doslechu (25 respondentů) a mezi posledními byly uváděny jiné způsoby (22 respondentů) a časopis (17 respondentů).

Položka č. 6 – Názor respondenta na jeho schopnost rozpoznat problém „domácí násilí“ (Domníváte se, že byste tento problém dokázal/bezpečně rozpoznat?)

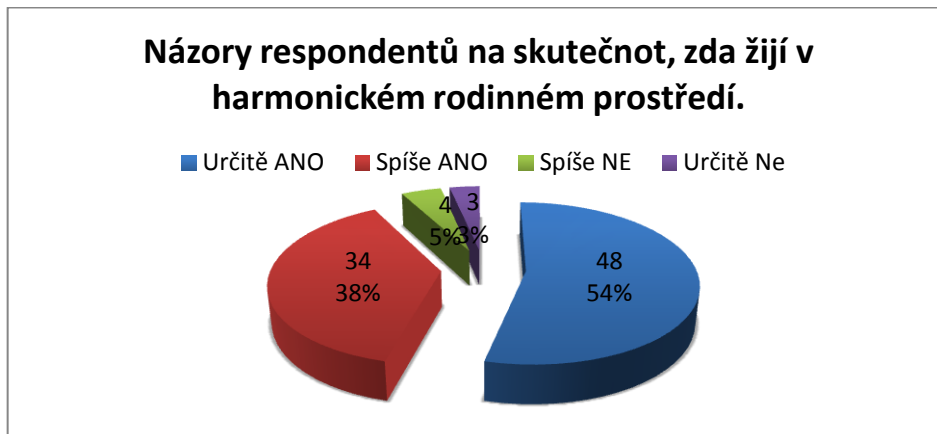
Graf č. 9 – Názory respondentů na jejich schopnost rozpoznat problém „domácí násilí“

Tato položka měla za úkol zmapovat, do jaké míry se respondenti domnívají, že jsou schopni problém domácího násilí rozpoznat. Opět pro nás bylo velmi překvapivé zjištění, že tak velké množství respondentů odpovědělo kladně, nejčastěji byla respondenty označována položka **Spíše ANO** (58 respondentů) a **Určitě ANO** (16 respondentů). Ani v jednom případě nebyla označena položka **Určitě NE**.

Položka č. 7 – Názory respondentů na skutečnost, zda žijí v harmonickém prostředí rodiny. (Myslíte si, že žijete v harmonickém rodinném prostředí?)

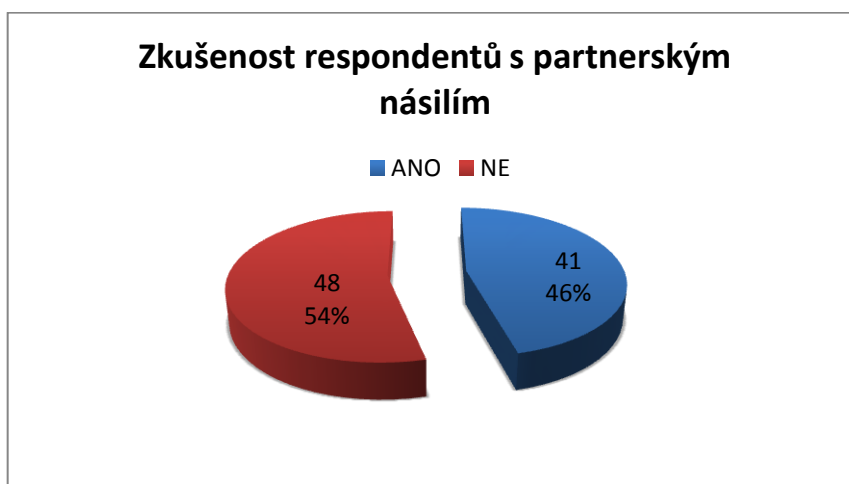
Graf č. 10 - Názory respondentů na prostředí rodiny.

Ze získaných a zpracovaných výsledků šetření vyplývá, že drtivá většina respondentů je ve svém rodinném prostředí spokojena (celkem 82 respondentů) a považuje jej tedy za harmonické, neboť mezi nejčastější zvolenou odpověď označila možnost **Určitě ANO** (48 respondentů) či **Spíše ANO** (34 respondentů). Pouze 7 respondentů se domnívá, že v harmonickém rodinném prostředí nežijí a označili možnost odpovědi **Spíše NE** (4 respondenti), 3 respondenti uvedli možnost **Určitě NE**. Způsob, jakým bylo odpovídáno na tuto položku je znázorněn v grafu č. 11 výše.

Položka č. 8 – Zkušenost respondentů s násilím mezi partnery (Máte nějakou zkušenost s násilím mezi partnery?)

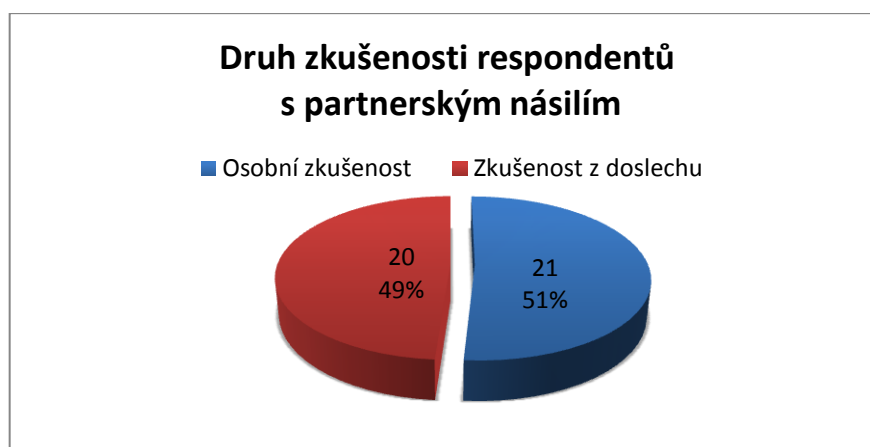
Graf č. 11 – Zkušenost respondentů s násilím mezi partnery

Na tuto položku odpovědělo kladně 41 respondentů, což činí 46% z celkového počtu platně odpovídajících respondentů. Bylo pro nás i v tomto případě velice překvapivé, že téměř polovina dotázaných podobnou zkušenost má. Považujeme tento získaný údaj z našeho pohledu za neočekávaně vysoký vzhledem k počtu osob, které mají s tímto druhem násilí nějakou zkušenost. Na základě těchto údajů se můžeme domnívat, že problém postihuje skutečně velké množství lidí i na území Přerovska a nelze jej přehlížet.

Položka č. 9 – Specifikace zkušenosti s partnerským násilím. (Jak byste tuto zkušenost přiblížil/a ?)

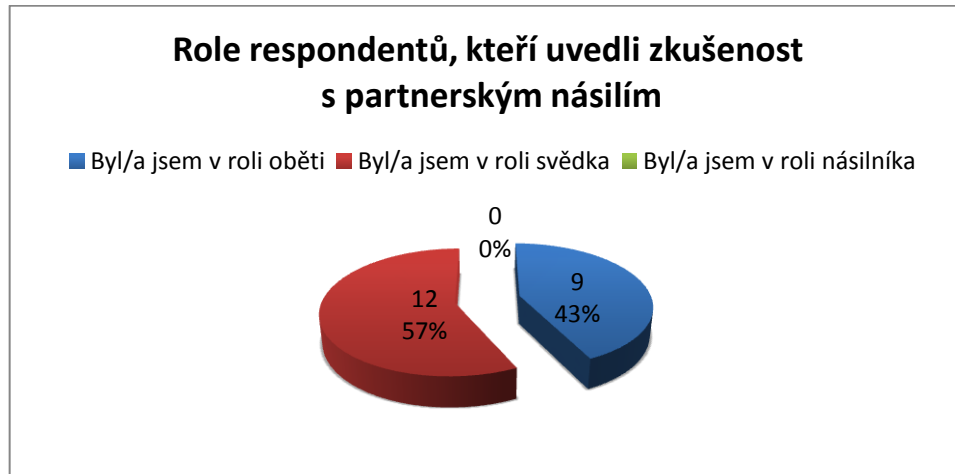
Graf č. 12 – Druh zkušenosti respondentů s partnerským násilím

V této položce bylo pracováno pouze s těmi dotazníky, ve kterých byla v předchozí položce označena kladná odpověď, tzn. s dotazníky 41 respondentů. Tito následně blíže specifikovali, zda se jedná o jejich zkušenost osobní či pouhou zkušenost z doslechu. 21 respondentů uvedlo, že mají osobní zkušenost s partnerským násilím, což je nepatrně více než polovina z nich. Ani v tomto případě jsme neočekávali tak vysoký podíl respondentů s osobní zkušeností s domácím násilím, který činí 51%.

Položka č. 10 – Role respondenta, který měl osobní zkušenost s partnerským násilím (Pokud jste měl/a osobní zkušenost s partnerským násilím, pokuste se ji zařadit)

Graf č. 13 – Role respondentů s osobní zkušeností s partnerským násilím

Při zpracovávání této položky bylo pracováno opět pouze s tou částí dotazníků, ve kterých dotazovaní uvedli, že mají s násilím mezi partnery osobní zkušenost. Jednalo se o 21 dotazníků. Dle získaných výsledků jsme došli k závěru, že nadpoloviční počet se jich zařadil do role svědka (12 respondentů) a zbytek do role oběti (9 respondentů). Ani jeden z dotazovaných se nepřihlásil do role násilníka. Otázkou je, zda by se v kladném případě, i když se jedná o anonymní dotazník, k této roli respondent přihlásil.

Položka č. 11 – Forma násilí, kterou uvedli respondenti s osobní zkušeností s partnerským násilím.

Graf č. 14 – Forma násilí uvedená respondenty na základě jejich osobní zkušenosti

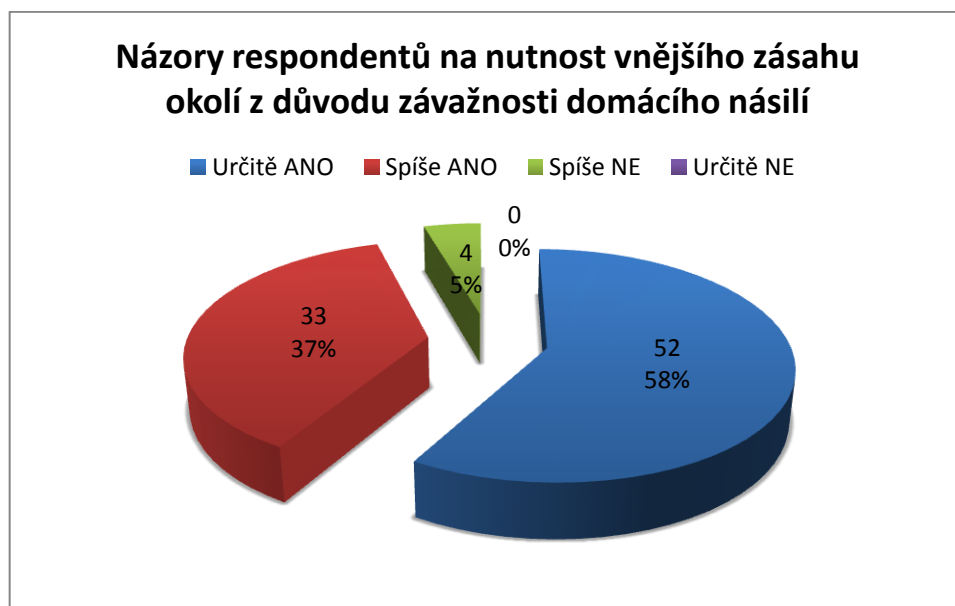

Překvapivým zjištěním pro nás byla rovněž skutečnost, že jako nejčastější forma násilí, kterou respondenti uváděli, je psychické násilí, tuto formu uvedlo celkem 18 respondentů. Neboť se v tomto případě opět jedná o položku, u které měli respondenti možnost označit více odpovědí, opět nekoresponduje jejich celkový počet s počtem zvolených možností. Fyzické násilí bylo označováno jako druhá nejčastější forma násilí (14 respondentů). Na posledních místech bylo označováno násilí sociální, ekonomické a nakonec sexuální (3 respondenti). Očekávali jsme tedy v první řadě u respondentů zkušenosti spíše s fyzickou formou násilí, kterou uváděli respondenti přesto jako druhou nejčastější.

Položka č. 12 – Názor respondentů na závažnost problému domácí násilí a nutnosti vnějšího zásahu. (Domníváte se, že problém domácího násilí je všeobecně natolik závažný, že vyžaduje zásah okolí, např. Policie, sousedů, příbuzných?)

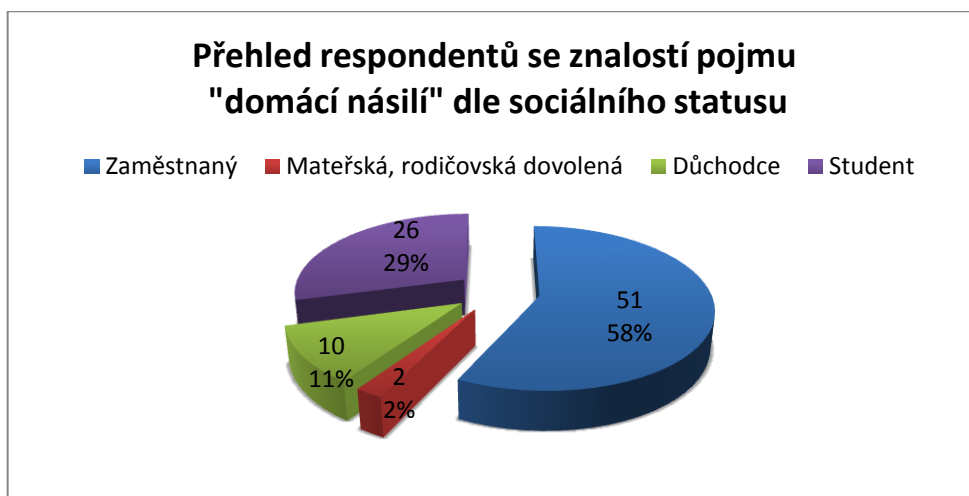
Na tuto položku většina respondentů reagovala kladnou odpovědí. Nejčastěji byla označena odpověď **Určitě ANO** (52 respondentů), následovala odpověď **Spíše ANO** (33 respondentů). Pouze ve čtyřech případech respondenti uvedli odpověď **Spíše NE**. Možnost odpovědi **Určitě NE** nebyla v rámci této položky označena ani v jenom případě.

Graf č. 15 – Názory respondentů na nutnost vnějšího zásahu okolí

Položka č. 13 - Sociální poměry respondentů (Jaké jsou Vaše sociální poměry?)

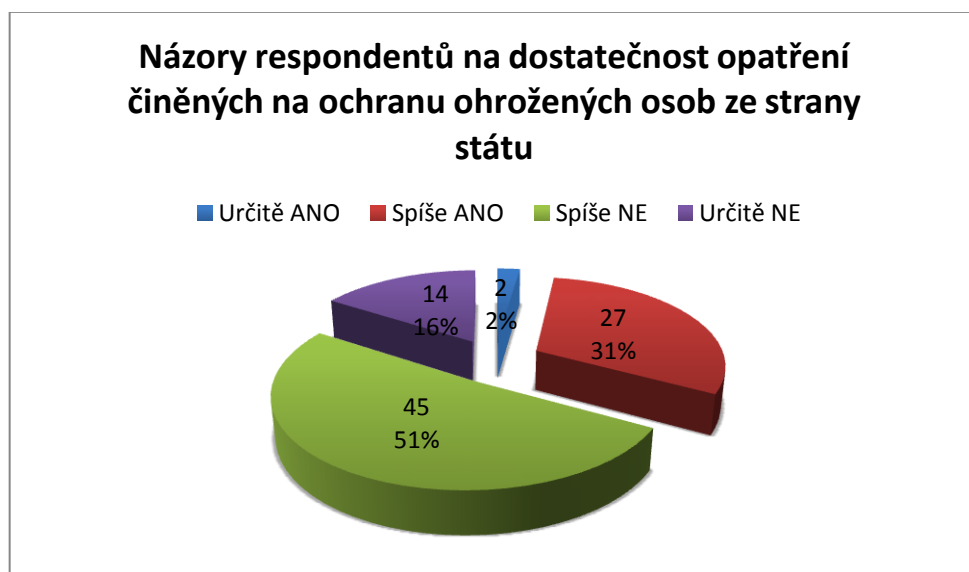
Graf č. 16 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ dle sociálního statusu

Nejvyšší počet respondentů tvoří veřejnost pracující, tedy zaměstnaná (52 respondentů), dalším nejčastěji zastoupeným sociálním statusem jsou studenti (26 respondentů). Skupiny s nejmenším počtem zastoupení tvoří důchodci (10 respondentů) a osoby na mateřské nebo rodičovské dovolené (2 respondenti).

Položka č. 14 – Názor respondentů na úroveň opatření prováděných ze strany státu (Domníváte se, že opatření ze strany státu na ochranu osob postižených domácím násilím jsou dostatečná?)

Graf č. 17 – Názory respondentů na úroveň opatření ze strany státu

Z provedeného dotazníkového šetření vyplynulo, že většina veřejnosti na Přerovsku se domnívá, že opatření, která jsou činěna na ochranu domácím násilím ohrožených osob, dostatečná nejsou. Možnost **Spíše NE** označilo celkem 45 respondentů a možnost **Určitě NE** 14, což je celkem 59 respondentů, tedy více než polovina (67%). Toto zjištění je pro nás velmi smutné, neboť se domníváme, že v současné době existuje zcela fungující systém zakládající se na bezproblémové spolupráci mezi institucemi, které jsou do předmětného problému vtaženy. Celkem 29 dotazovaných se domnívá, že zmíněná opatření jsou dostatečná, přičemž možnost **Určitě ANO** označili 2 respondenti a možnost **Spíše ANO** 27 respondentů. Celkem je tedy s opatřeními prováděnými státem spokojeno 29 dotazovaných osob, které jsou tedy toho názoru, že dostatečná jsou. Podle vysokého počtu respondentů, kteří se domnívají, že opatření činěná státem dostatečná nejsou, lze připustit možnost, že jim nesou známy všechny současné postupy jednotlivých zúčastněných a spolupracujících institucí a nejsou tedy dostatečně informováni o vývoji problému a možnostech v této oblasti, kterých mohou případné osoby ohrožené domácím násilím v současné době využít.

Položka č. 15 – Míra souhlasu s uvedenými tvrzeními (V následující tabulce u každého ze třinácti uvedených tvrzení vyjádřete míru svého souhlasu či nesouhlasu s tvrzením.)

Jak již bylo zmíněno výše, míra souhlasu či nesouhlasu s jednotlivými tvrzeními byla zjišťována prostřednictvím škály Likertova typu v následující podobě. Jednotlivým pozicím na této škále byly přiřazeny číselné koeficienty. Těmito koeficienty byly následně vynásobeny frekvence jednotlivých voleb. Možnosti **Plně nesouhlasím** (což v našem případě představuje nejvíce pozitivní možnost) byl přiřazen koeficient 5, možnosti **nesouhlasím** - koeficient 4, **Nemám vyhraněný názor** - koeficient 3, **Souhlasím** – koeficient 2 a **Plně souhlasím** – koeficient 1 (tento naopak představuje nejméně pozitivní možnost). Počty dosažených bodů byly dále sečteny a děleny celkovým počtem respondentů za účelem dosažení průměrné hodnoty. (Gavora, 2000, s. 96-97)

U jednotlivých tvrzení byly dále za účelem porovnání názorů spočítány průměrné bodové hodnoty u mužů a u žen. Porovnání těchto dvou souborů bylo zvoleno z toho důvodu, že se jednalo o dva soubory s nejvyšší četností. U těchto souborů byl navíc rovněž proveden výpočet hodnoty mediánu a modu pro přesnější analýzu.

Medián vyjadřuje prostřední hodnotu v řadě čísel, která jsou poskládána podle velikosti, odděluje rovněž soubor dat na dvě totožné části. Modus je hodnota v řadě čísel, která se v tomto souboru dat vyskytuje nejčastěji. (Chráska, 2007, s. 48-50)

Tvrzení č. 1 – „Domácí násilí se týká pouze sociálně slabých vrstev“

Tabulka č. 1- Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 1

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	34	170
Nesouhlasím	46	184
Nemám vyhraněný názor	8	24
Souhlasím	1	2
Plně souhlasím	0	0
Σ	89	380

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota vyjadřující míru souhlasu či nesouhlasu s tvrzením č. 1, jsme dospěli k výsledku 4,27. Tato hodnota se v tomto případě nejvíce blíží hodnotě **4** na škále, která vyjadřuje nesouhlas. Na základě tohoto výpočtu tedy můžeme konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově s tímto tvrzením nesouhlasí. Konkrétně to znamená, že se veřejnost na Přerovsku nedomnívá, že by se problém domácí násilí dotýkal pouze sociálně slabých vrstev.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 2.

Tabulka č. 2 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 1

	Průměr	Medián	Modus
Muži	4,08	4	4
Ženy	4,38	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 2 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas s tvrzením č. 1 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují hodnotu 4. Na tvrzení č. 1 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 2 – „Domácí násilí je čistě soukromá věc, do které nikomu nic není“

Tabulka č. 3 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 2

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	36	180
Nesouhlasím	48	192
Nemám vyhraněný názor	3	9
Souhlasím	1	2
Plně souhlasím	1	1
Σ	89	384

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr dosažených bodů vyjadřujících míru souhlasu či nesouhlasu s tvrzením č. 2, jsme dospěli k výsledku 4,31. Tato vypočtená hodnota se blíží hodnotě **4** na škále, což vyjadřuje nesouhlas. Na základě tohoto můžeme konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tímto tvrzením a problémem domácího násilí nepovažuje pouze za soukromou záležitost.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 4.

Tabulka č. 4 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 2

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,94	4	4
Ženy	4,51	5	5

Z vypočítaných údajů v tabulce č. 4 vyplývá, že průměrná hodnota dosažených bodů u mužů činí 3,94. Tato hodnota se nejvíce blíží hodnotě 4 na škále, což vyjadřuje nesouhlas. U žen byla vypočítána hodnota průměru 4,51. Tato se blíží hodnotě 5 na škále, což vyjadřuje plný nesouhlas s tvrzením č. 2. Rovněž byly z vypočítaných hodnot zjištěny rozdíly v hodnotách mediánu a modu, u žen dosáhly tyto hodnoty 5 a u mužů 4. Z toho vyplývají rozdíly s mírou nesouhlasu s tvrzením č. 2 u jednotlivých pohlaví.

Tvrzení č. 3 – „Obětí domácího násilí se může stát pouze pasivní, závislá žena a nesamostatná puťka, která si nechá vše líbit“

Tabulka č. 5 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 3

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	31	155
Nesouhlasím	47	188
Nemám vyhraněný názor	8	24
Souhlasím	3	6
Plně souhlasím	0	0
Σ	89	373

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr dosažených bodových hodnot, jsme dospěli k výsledku 4,19. Tato hodnota se nejvíce blíží hodnotě **4** na škále, která vyjadřuje nesouhlas. Proto můžeme konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 2. To znamená, že za oběť domácího násilí nepovažují pouze takovou ženu, která by byla slabá, závislá, pasivní a nechala by si vše líbit.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 6.

Tabulka č. 6 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 3

	Průměr	Medián	Modus
Muži	4,05	4	4
Ženy	4,27	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 6 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas s tvrzením č. 3 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují hodnoty 4. Na tvrzení č. 3 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 4 – Pachatelem domácího násilí je nevzdělaná, vzteklá a agresivní osoba, která se na první pohled liší od slušného člověka.

Tabulka č. 7 – Pozorované a očekávané četnosti u tvrzení č. 4

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	35	175
Nesouhlasím	47	188
Nemám vyhraněný názor	6	18
Souhlasím	0	0
Plně souhlasím	1	1
Σ	89	382

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 4,30. Tato hodnota se tedy blíží hodnotě **4** na škále, což vyjadřuje nesouhlas. Z toho vyplývá, že i v tomto případě můžeme konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tímto tvrzením. V osobě pachatele většina respondentů nespatřuje někoho nevzdělaného, vzteklého a agresivního.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 4

	Průměr	Medián	Modus
Muži	4,09	4	4
Ženy	4,42	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 8 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejčastěji blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas s tvrzením č. 4 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují hodnoty 4. Na tvrzení č. 4 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 5 – „Ženy svým chováním muže k násilí provokují“

Tabulka č. 9 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 5

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	32	160
Nesouhlasím	39	156
Nemám vyhraněný názor	14	42
Souhlasím	3	6
Plně souhlasím	1	1
Σ	89	365

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 4,10. Tato hodnota se tedy blíží hodnotě **4** na škále, což vyjadřuje nesouhlas s tvrzením č. 5. Vzhledem k tomuto můžeme konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tímto tvrzením a nedomnívá se, že příčinou násilí u partnera je provokativní chování ženy.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 10.

Tabulka č. 10 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 5

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,76	4	4
Ženy	4,31	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 10 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas rovněž s tvrzením č. 5 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnoty 4. Na tvrzení č. 4 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 6 – „Příčinou násilí je alkoholismus partnera“

Tabulka č. 11 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 6

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	15	75
Nesouhlasím	36	144
Nemám vyhraněný názor	20	60
Souhlasím	14	28
Plně souhlasím	4	4
Σ	89	311

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,49. Tato hodnota se nejvíce blíží hodnotě **3** na škále, což znamená, že respondenti nemají vyhraněný názor. Lze proto konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nemá vyhraněný názor na tvrzení č. 6, zda příčinou násilí partnera je alkoholismus.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 12.

Tabulka č. 12 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 6

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,53	4	4
Ženy	3,42	4	4

Z výsledků uvedených v tabulce č. 12 vyplývá, že se průměrná hodnota získaných bodů u mužů nejvíce blíží hodnotě 4 na škále, což znamená nesouhlas s tvrzením č. 6. U žen se průměrná hodnota dosažených bodů nejvíce blíží hodnotě 3 na škále, což vyjadřuje nevyhraněnost názoru u žen na tvrzení č. 6. Vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou však totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnoty 4. Vzhledem k tomu, že výpočet mediánu bývá přesnější než výpočet průměru, budeme konstatovat, že se míra nesouhlasu s tvrzením č. 6 u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 7 – „Situace není tak strašná, jinak by žena odešla“

Tabulka č. 13 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 7

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	21	105
Nesouhlasím	49	196
Nemám vyhraněný názor	16	48
Souhlasím	3	6
Plně souhlasím	0	0
Σ	89	355

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,99, což je hodnota, která se nejvíce blíží hodnotě **4** na škále, což znamená nesouhlas. Vzhledem k tomu můžeme i v tomto případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 7, že situace není tak strašná, jinak by žena odešla.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 14.

Tabulka č. 14 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 7

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,68	4	3
Ženy	4,18	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 14 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejčastěji blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas rovněž s tvrzením č. 7 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnotu 4. Rozdíl byl zjištěn mezi vypočtenými hodnotami modu u mužů (3) a u žen (4), což znamená rozdíl mezi nejfrekventovanějšími bodovými hodnotami.

Tvrzení č. 8 – „Partnerské násilí jsou jen drobné neshody“

Tabulka č. 15 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 8

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	37	185
Nesouhlasím	47	188
Nemám vyhraněný názor	4	12
Souhlasím	1	2
Plně souhlasím	0	0
Σ	89	387

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl opět vypočítán průměr z celkového množství dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 4,35. Tato hodnota se i v tomto případě nejvíce blíží hodnotě **4** na škále, což představuje nesouhlas. Můžeme i v tomto případě konstatovat

vat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 8. Respondenti nesouhlasí s tvrzením, že partnerské násilí představuje jen drobné neshody.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 16.

Tabulka č. 16 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 8

	Průměr	Medián	Modus
Muži	4,24	4	4
Ženy	4,42	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 16 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas rovněž s tvrzením č. 8 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnoty 4. Na tvrzení č. 9 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 9 – „Partneři jsou na sebe zlí, protože milují usmiřování“

Tabulka č. 17 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 9

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	29	145
Nesouhlasím	44	176
Nemám vyhraněný názor	11	33
Souhlasím	5	10
Plně souhlasím	0	0
Σ	89	364

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 4,09, což se tedy blíží hodnotě **4** na škále, můžeme i v tomto

případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tímto tvrzením č. 9, neboť si nemyslí, že jsou na sebe partneři zlí, protože milují usmiřování.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 18.

Tabulka č. 18 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 9

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,97	4	4
Ženy	4,21	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 18 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas rovněž s tvrzením č. 9 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnoty 4. Na tvrzení č. 9 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení č. 10 – „Muži se přece nesmějí nechat všechno líbit“

Tabulka č. 19 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 10

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	21	105
Nesouhlasím	39	156
Nemám vyhraněný názor	21	63
Souhlasím	7	14
Plně souhlasím	1	1
Σ	89	339

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,81, což se tedy blíží hodnotě **4** na škále, můžeme i v tomto

případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 10, že muži si nesmějí nechat vše líbit.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 20.

Tabulka č. 20 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 10

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,59	3,5	3
Ženy	3,95	4	4

Z údajů zaznamenaných v tabulce č. 20 vyplývá, že v případě tvrzení č. 10 byly vypočteny u obou pohlaví průměrné hodnoty dosažených bodů, které se v případě mužů i žen nejvíce blíží hodnotě 4 na škále, což vyjadřuje nesouhlas shodně u obou pohlaví. Dále byly zjištěny rozdíly v hodnotách mediánu a modu. U žen byla vypočtena hodnota modu 4, u mužů činila tato hodnota 3, v případě mediánu u mužů tato činila 3,5, u žen 4. Z toho vyplývají rozdíly mezi nejčastěji frekventovanou bodovou hodnotou u mužů a u žen.

Tvrzení č. 11 – „Ve vztahu to prostě někdy skřípe“

Tabulka č. 21 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 11

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	10	50
Nesouhlasím	22	88
Nemám vyhraněný názor	18	54
Souhlasím	37	74
Plně souhlasím	2	2
Σ	89	268

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,01, což se tedy blíží hodnotě **3** na škále, můžeme v tomto případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nemá vyhraněný názor na uvedené tvrzení č. 11, že ve vztahu to někdy prostě skřípe.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 22.

Tabulka č. 22 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 11

	Průměr	Medián	Modus
Muži	2,94	3	2
Ženy	3,05	3	2

Z údajů zaznamenaných v tabulce č. 22 vyplývá, že v případě tvrzení č. 11 byly vypočteny u obou pohlaví průměrné hodnoty dosažených bodů, které se v případě mužů i žen nejvíce blíží hodnotě 3 na škále, což vyjadřuje nevyhraněnost názoru na uvedené tvrzení shodně u obou pohlaví. Rovněž hodnoty mediánu (3) a hodnoty vypočteného modu (2) byly shodné jak u mužů, tak rovněž u žen.

Tvrzení č. 12 – „Kdyby byla situace tak strašná, žena by od partnera určitě odešla“

Tabulka č. 23 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 12

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	14	70
Nesouhlasím	40	160
Nemám vyhraněný názor	18	54
Souhlasím	15	30
Plně souhlasím	2	2
Σ	89	316

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,55, což se tedy blíží hodnotě **4** na škále, můžeme i v tomto případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 12 a nedomnívá se, že by žena určitě odešla, kdyby byla situace tak strašná.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 24.

Tabulka č. 24 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 12

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,02	3	3
Ženy	3,87	4	4

Z údajů zaznamenaných v tabulce č. 24 vyplývá, že v případě tvrzení č. 12 byly vypočteny u obou pohlaví průměrné hodnoty dosažených bodů. Průměrná hodnota se v případě mužů blíží hodnotě 3 na škále, což vyjadřuje nevyhraněnost názorů. Průměrná hodnota bodů u žen se nejvíce blíží hodnotě 4 na škále, což znamená nesouhlas s uvedeným tvrzením. Rovněž jsme zaznamenali rozdíly v hodnotách mediánu a modu u mužů a žen. U mužů činí obě hodnoty 3 a u žen obě hodnoty 4.

Tvrzení č. 13 – „Každému se někdy může stát, že je toho na něj moc a zkrátka mu ujede ruka“

Tabulka č. 25 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 13

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	20	100
Nesouhlasím	39	156
Nemám vyhraněný názor	15	45
Souhlasím	13	26
Plně souhlasím	2	2
Σ	89	329

Po vyhodnocení této škály, při kterém byla vypočítána průměrná hodnota dosažených bodů, jsme dospěli k výsledku 3,70, což se tedy blíží hodnotě **4** na škále, můžeme i v tomto případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově nesouhlasí s tvrzením č. 12 - každému se někdy může stát, že je toho na něj moc a zkrátka mu ujede ruka.

Dále byly stejným způsobem vypočítány průměrné hodnoty dosažených bodů u mužů a žen za účelem srovnání jejich názorů. K tomuto ještě byly pro vyšší přesnost vypočítány hodnoty mediánu a modu. Tyto hodnoty uvádíme v následující tabulce č. 26.

Tabulka č. 26 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 13

	Průměr	Medián	Modus
Muži	3,56	4	4
Ženy	3,78	4	4

Z vypočítaných údajů z tabulky č. 26 vyplývá, že průměrné hodnoty získaných bodů a to stejně u mužů i žen se nejvíce blíží bodu 4, což vyjadřuje nesouhlas rovněž s tvrzením č. 13 u obou pohlaví. Rovněž vypočítané hodnoty mediánu a modu jsou totožné u mužů i u žen a dosahují ve všech případech hodnoty 4. Na tvrzení č. 13 se míra nesouhlasu u obou pohlaví shoduje.

Tvrzení 1 – 13 – celková míra souhlasu či nesouhlasu

Tabulka č. 27 – Četnost odpovědí a počet bodů celkově za všechna tvrzení

	Četnost	Počet bodů
Plně nesouhlasím	335	1675
Nesouhlasím	543	2172
Nemám vyhraněný názor	162	486
Souhlasím	103	206
Plně souhlasím	14	14
Σ	1157	4553

Po vyhodnocení této škály, při kterém byl vypočítán průměr, jsme dospěli k výsledku 3,94, což se tedy blíží hodnotě **4** na škále, můžeme i v tomto případě konstatovat, že veřejnost na Přerovsku celkově projevila svůj **Nesouhlas** s tvrzeními, uvedenými v dotazníkové položce č. 15.

Vzhledem k tomu, že tato tvrzení představovala jednotlivé mýty o domácím či partnerském násilí, kterým bývá často podléháno, lze konstatovat, že provedeným výzkumem u veřejnosti na Přerovsku, se toto podléhání jednoznačně nepotvrdilo.

5.2 Ověření hypotéz

Hypotézy, které jsme vyslovili v úvodu praktické části naší práce, jsme v této fázi výzkumu otestovali prostřednictvím statistické metody – Test nezávislosti chí – kvadrát, který byl proveden na hladině významnosti 0,05.

Ověření hypotéz týkajících se pohlaví:

H_0 : Názory na problematiku domácího násilí jsou stejné u mužů i žen.

H_A : Názory na problematiku domácího násilí u mužů a žen nejsou stejné.

Tabulka č. 28 – Celkové pozorované a očekávané četnosti dle pohlaví

	5	4	3	2	1	Σ
Muži	107 (127,98)	179 (207,44)	94 (61,89)	54 (39,35)	8 (5,35)	442
Ženy	228 (207,02)	364 (335,56)	68 (100,11)	49 (63,65)	6 (8,65)	715
Σ	335	543	162	103	14	1157

Na základě pozorovaných a očekávaných četností (údaje v závorkách) byla vypočtena hodnota testového kritéria χ^2 , která v tomto případě činila **49,78**. Tato hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria χ^2 uvedenou ve statistických tabulkách, což činí **9,488**. Vzhledem k tomu, že vypočítaná hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, musíme odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní. Názory na problematiku domácího násilí u mužů a žen nejsou stejné.

Ověření hypotéz týkající se věku:

H_0 : Názory na problematiku domácí násilí u jednotlivých věkových kategorií jsou stejné.

H_A : Názory na problematiku domácího násilí u jednotlivých věkových kategorií nejsou stejné.

Tabulka č. 29 – Celkové pozorované a očekávané četnosti podle věku

Věk	5	4	3	2	1	Σ
Méně než 26 let	114 (109,16)	141 (176,93)	73 (52,79)	40 (33,56)	9 (4,56)	337
26 – 35 let	66 (37,64)	42 (61,01)	17 (18,20)	5 (11,57)	0 (1,57)	130
36 – 45 let	61 (67,75)	132 (108,00)	23 (32,76)	17 (20,83)	1 (2,83)	234
Více než 45 let	94 (120,45)	228 (195,23)	49 (58,25)	41 (37,03)	4 (5,03)	416
Σ	335	543	162	103	14	1157

Na základě pozorovaných a očekávaných četností v tabulce č. 29 (očekávaná četnost - údaje v závorkách) byla vypočtena hodnota testového kritéria χ^2 , která v tomto případě činila **71,84**. Tato hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria χ^2 uvedenou ve statistických tabulkách, což činí **21,026**. Vzhledem k tomu, že vypočítaná hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, musíme odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní. Názory na problematiku domácího násilí u jednotlivých věkových kategorií nejsou stejné.

Ověření hypotéz týkající se vzdělání:

H_0 : Názory respondentů na problematiku domácího násilí podle dosaženého stupně vzdělání jsou stejné.

H_A : Názory respondentů na problematiku domácího násilí podle dosaženého stupně vzdělání nejsou stejné.

. Tabulka č. 30 – Celkové pozorované a očekávané četnosti podle dosaženého vzdělání

Dosažený stupeň vzdělání	5	4	3	2	1	Σ
Vyučen	28 (37,64)	80 (61,01)	6 (18,20)	16 (11,57)	0 (1,57)	130
Student	86 (96,42)	128 (156,28)	75 (46,63)	36 (29,64)	8 (4,03)	333
Středoškolské vzdělání	142 (148,25)	261 (240,29)	67 (71,69)	37 (45,58)	5 (6,2)	512
Vysokoškolské vzdělání	79 (52,7)	74 (85,42)	14 (25,48)	14 (16,20)	1 (2,2)	182
Σ	335	543	162	103	14	1157

Na základě pozorovaných a očekávaných četností v tabulce č. 29 (očekávaná četnost - údaje v závorkách) byla vypočtena hodnota testového kritéria χ^2 , která v tomto případě činila **74,22**. Tato hodnota byla porovnána s kritickou hodnotou testového kritéria χ^2 uvedenou ve statistických tabulkách, což činí **21,026**. Vzhledem k tomu, že vypočítaná hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, musíme odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní. Názory respondentů na problematiku domácího násilí podle dosaženého stupně vzdělání nejsou stejné.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Naším stěžejním výzkumným cílem bylo zjistit, zda veřejnost na Přerovsku podléhá přetrvávajícím mýtům, kterými je opředen také problém domácího násilí. Naším provedeným výzkumem se nám podařilo zjistit, že v případě zvoleného výzkumného vzorku veřejnosti na Přerovsku, tomu tak jednoznačně není. Z provedené analýzy tvrzení uvedených v dotazníkové položce č. 15 představujících ve své podstatě jednotlivé mýty, které jsme na základě studia odborné literatury uvedli, vyplynulo, že veřejnost na Přerovsku k těmto tvrzením vyslovila nejčastěji svůj nesouhlas. Tyto výsledky pro nás byly velmi překvapující, neboť provedenými výzkumy z předešlých let (2011, 2006), které jsme zmiňovali v úvodu teoretické i praktické části, a které mimo jiné zkoumaly i podléhání mýtům, bylo zjištěno,

že veřejnost i studenti v ČR stále ještě těmto mýtům podléhají. Tento výsledek je zřejmě možné připsat opět vyšší a kvalitnější informovanosti veřejnosti, v případě našeho výzkumu tedy veřejnosti na Přerovsku. Rovněž je možné, že se v současné době veřejnosti tato problematika více dotýká a již se nejedná o společenské tabu a nezájem ze strany veřejnosti, jak uvádí Čírtková (2008, str. 9) v souvislosti s předchozími lety.

V další části prováděného výzkumu jsme provedli testování hypotéz, které byly vysloveny v úvodu. Testováním těchto hypotéz se nám ve všech případech potvrdilo, že mezi jednotlivými názory respondentů existují rozdíly v souvislosti s pohlavím, věkovou kategorií a dosaženým stupněm vzdělání.

Podrobněji jsme se zaměřili na analýzu názorů mužů a žen, neboť se jednalo o dva soubory s nejvyšší četností, u jednotlivých tvrzení v dotazníkové položce č. 15. Provedenou analýzou jsme největší rozdíly zjistili u následujících tvrzení. Tvrzení č. 2 – „Domácí násilí je čistě soukromá věc, do které nikomu nic není“ – s tímto tvrzením vyjádřily ženy svůj *plný nesouhlas* na rozdíl od mužů, kteří vyslovili *nesouhlas*. Tvrzení č. 12 – „Kdyby byla situace tak strašná, žena by od partnera určitě odešla“ – ženy s tímto názorem *nesouhlasily*, zatímco muži k tomuto tvrzení *neměli vyhraněný názor*.

Rovněž bychom chtěli poukázat na skutečnost, která rovněž vyplynula vyhodnocením jednotlivých tvrzení v dotazníkové položce č. 15. U tvrzení č. 6 (příčinou násilí je alkoholismus partnera) a u tvrzení č. 11 (ve vztahu to prostě někdy skřípe) bylo zjištěno, že respondenti k těmto tvrzením *neměli vyhraněný názor*. Zároveň se jednalo v případě veřejnosti na Přerovsku o nejméně příznivou odpověď, které byla na škále přiřazena bodová hodnota 3. Ani v jednom případě totiž nebyla tvrzení na škále vyhodnocena *souhlasem* nebo *plným souhlasem*. S takovým výsledkem jsme velice spokojeni, je pro nás více než překvapivý a vnímáme jej jako velmi pozitivní. U zbývajících jedenácti tvrzení jsme bodové hodnocení ze strany respondentů vyhodnotili jejich *nesouhlasem*.

Prostřednictvím dílčích výzkumných otázek, na které jsme chtěli taktéž nalézt v rámci provedeného výzkumu odpověď, jsme dospěli k tomuto závěru. Veřejnost na Přerovsku většinou zná pojem domácí násilí (83% všech dotazovaných), ale i zde se stále najde malé množství jedinců, kterým tento pojem dostatečně znám není (18% všech dotazovaných). Dále jsme zjistili, že převážná část dotazovaných z řad veřejnosti na Přerovsku, které je znám pojem domácí násilí se domnívá, že je schopna tento problém bezpečně identifikovat (kladně se vyjádřilo celkem 83% respondentů). Dospěli jsme rovněž k nemilému zjištění,

že 20 dotazovaných uvedlo, že měli osobní zkušenost s domácím násilím a to nejčastěji s jeho psychickou a fyzickou formou, což vnímáme jako vysoký počet. Zjistili jsme také fakt, že se veřejnost na Přerovsku znala pojmu domácí násilí z 85% domnívá, že domácí násilí je natolik závažný problém, že vyžaduje zásah okolí. Toto příjemné zjištění přikládáme faktu, že veřejnost na Přerovsku tento problém nijak nebagatelizuje a opravdu v něm spatřuje zásadní problém, s jehož řešením si nevystačí sama rodina. Naopak velké zklamání a znepokojení pro nás představuje zjištění, že opatření činěná ze strany státu týkající se ochrany ohrožených osob nejsou pro veřejnost na Přerovsku dostatečná. Takto usuzuje celkem 67% respondentů, kterým je znám pojem domácí násilí. Tento fakt lze přikládat nejspíše tomu, že respondenti nemají dostatek informací o provázanosti aktivit institucí zabývajících se řešením tohoto problému a jejich vzájemné kooperaci, tak jak jsme tuto prezentovali v teoretické části naší práce.

ZÁVĚR

Svou prací jsme zamýšleli uskutečnit krátký exkurz do problematiky podle našeho názoru neustále tolik závažné, jako je fenomén domácí násilí. Nejprve jsme objasnili základní pojmy týkající se domácího násilí, jeho samotnou definici a učinili jsme náhled do procesu a průběhu tohoto problému. Rovněž jsme popsali všechny důsledky, které tento problém může přinést do života všech jeho aktérů, které jsme si rovněž charakterizovali. Zjistili jsme, že tyto důsledky bývají fatální, což je pro nás samotné velmi smutným zrcadlem společenské reality.

V následující části jsme se pokusili nahlédnout do současného řetězce týkajícího se pomoci osobám ohroženým domácím násilím, přičemž jsme zjistili, že v současné době není z hlediska státních i nestátních institucí, které mezi sebou vzájemně spolupracují, tato problematika nikterak opomíjena a odsunována na marginální úroveň. Osvětlili jsme si spolupráci *tří pilířů* fungujícího systému, které představují Policie ČR, intervenční centra a rovněž justice. Také jsme se seznámili v rámci preventivních aktivit ze strany nestátních neziskových organizací nejen s jejich prováděnými projekty, osvětovými akcemi, ale rovněž s jejich prací a pomocí v případech, kdy prevence nefungovala, a problém domácího násilí si vybral krutou daň v podobě další oběti. A přestože již dnes existuje tolik možností, jak pomoci osobám ohroženým domácím násilím, bylo pro nás velmi smutným zjištěním v rámci praktické části naší práce, že veřejnost na Přerovsku se nedomnívá, že jsou všechna tato opatření dostatečná.

Dále jsme chtěli ve své práci poukázat a osvětlit veškeré mýty a předsudky, které bývají spojovány s různými oblastmi a podle Buskotte (2008, s. 28) jsou nedílnou součástí společenského klimatu. Problematikou jsme se zabývali z toho důvodu, že z provedených již zmiňovaných výzkumů, vždy pramenilo zjištění, že se těmto mýtům ze strany veřejnosti neustále podléhá. Proto nás velmi zajímalo, zda také veřejnost na Přerovsku v současné době rovněž těmto mýtům podléhá či do jaké míry jsou těmito předsudky ovlivněny její názory.

Tímto výzkumným problémem, konkrétně tedy analýzou názorů z hlediska mýtů a předsudků o domácím násilí, jsme se zabývali v praktické části naší práce. V úvodu výzkumu jsme si stanovili výzkumný cíl, který se týkal ovlivnění či neovlivnění názorů veřejnosti na Přerovsku mýty provázejícími tento problém. Rovněž byly stanoveny hypotézy, jejichž testováním jsme zamýšleli zjistit rozdíly mezi názory z hlediska pohlaví, věkové

kategorie a z hlediska stupně dosaženého vzdělání respondentů. Hypotézy byly ověřovány prostřednictvím testu nezávislosti chí-kvadrát na hladině významnosti 0,05. Testováním jsme dospěli k závěru, že mezi názory veřejnosti na Přerovsku vůči problematice domácího násilí z hlediska mýtů, jsou statisticky významné rozdíly v souvislosti s pohlavím, věkovou kategorií i stupněm dosaženého vzdělání. Výsledkem celého výzkumu však zůstává fakt, že veřejnost na Přerovsku celkově mýtům o domácím násilí nepodléhá. Tato skutečnost je pravděpodobně dána tím, že tyto osoby jsou dostatečným způsobem o problematice informovány a neberou ji v žádném případě na lehkou váhu. Veřejnost na Přerovsku tento problém zcela jistě nebagatelizuje a připouští skutečnost, že se může týkat i „lepších rodin“ jak uvádí Ševčík, Špatenková a kol. (2011, s. 21). Skutečnost, že veřejnost na Přerovsku považuje domácí násilí za závažný problém, který si navíc žádá zásah z okolí, vyplynula rovněž z našeho výzkumu. V úvahu bereme rovněž možnost, a to vzhledem k vysokému počtu osob, které přiznaly osobní zkušenost s domácím násilím, že jsou si tyto jedinci vědomi vážnosti a nebezpečnosti problému právě na základě vlastní zkušenosti a vlastních zřejmě jen velmi málo příjemných zážitků.

Domníváme se, že naše práce může být přínosná všem institucím působícím v oblasti domácího násilí nejen na Přerovsku, státním i nestátním, jako podklad pro jejich další plánované aktivity v oblasti prevence proti popisovanému jevu. Rovněž by stálo za úvahu zlepšit úroveň informovanosti občanů (prostřednictvím např. besed, přednášek či seminářů) o současných možnostech řešení zkoumaného problému, o fungujícím a provázaném systému tří pilířů a získat takto náměty přímo z řad laické veřejnosti, které by posloužily pro tvorbu případných dalších a účelnějších opatření k zajištění ochrany a co nejkvalitnější pomoci osobám ohroženým tolik nebezpečným a především skrytým nepřítelem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BUSKOTTE, Andrea, 2008. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAY, Helen L., 2007. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros. ISBN 978-800-0015-507.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2006. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 80-868-9873-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-802-4720-142.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada. ISBN 978-802-4722-078.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2009. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-807-3802-134.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2006. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 80-868-9873-3.

DOUGLAS, H., 1991 cit. podle VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-808-6131-764.

GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido. ISBN 80-859-3179-6.

GELLES, Richard, 1987, cit. podle BENTOVIM, Arnon, 1998. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Překlad Daniel Bogošovský, Vratislav Janda. Praha: Grada. ISBN 80-716-9629-3.

GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-720-3124-4

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.

PONĚŠICKÝ, Jan. 2004. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton. ISBN 80-725-4593-0.

SPURNÝ, Joža, 1996. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion. ISBN 80-858-5830-4.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-807-3676-902.

TUTTY, L., C. GARD, 2001, cit. podle VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2008. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2 přepracované vydání. Praha: ProFem. ISBN 978-809-0362-673.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-808-6131-764.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2008. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2 přepracované vydání. Praha: ProFem. ISBN 978-809-0362-673.

WOLKER, Leonore, 1979, cit. podle ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-807-3676-902.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Health Topics. *World Health Organization* [online]. © WHO 2013 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.who.int/topics/violence/en/>

O Koordoně. *Koordona* [online]. © 2007 Sdružení Koordona [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.koordona.cz/o-koordone/co-je-to-koordona.html>

Poslání a činnost. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

Praktické rady. *Domácí násilí* [online]. 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/prakticke-rady/bezpecnostni-plan/>

ProFem – Konzultační středisko pro ženské projekty [online]. © profem, o.p.s., 1999-2006 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.profem.cz/>

Projektová činnost. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/>

Projekty. *ROSA* [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/projekty/>

ROSA [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/>

Statistiky. *Bílý kruh bezpečí – Pomoc obětem trestných činů* [online]. 2009 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/statistiky/>

Statistiky. *ROSA – Občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí* [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/statistiky/>

Učebnice. *Výzkumy.citace* [online]. © 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://vyzkumy.knihovna.cz/ucebnice/vyber-vzorku-v-kvalitativnim-vyzkumu>

Z výzkumných projektů. *STEM - Středisko empirických výzkumů* [online]. 2006 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/index.php?url=pages/tree/show.php>

Zprávy. *Rovnoprávnost* [online]. © 2007 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.rovnopravnost.cz/zpravy/sara-dn-1414/>

LEGISLATIVNÍ ZDROJE:

Metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání

Zákon číslo 108/2006 Sb. - o sociálních službách

Zákon číslo 200/1990 Sb. - o přestupcích

Zákon číslo 273/2008 Sb. - o Policii ČR

Zákon číslo 40/2009 Sb. - trestní zákoník

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A tak dále
Č.	číslo
ČR	Česká republika
Např.	například
Písm.	písmeno
Sb.	Sbírka (Sbírka zákonů České republiky)
Tzv.	Takzvaný

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů.....	70
Graf č. 2 – Věk respondentů.....	71
Graf č. 3 – Dosažený stupeň vzdělání respondentů.....	71
Graf č. 4 – Znalost pojmu „domácí násilí“.....	72
Graf č. 5 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ podle pohlaví.....	73
Graf č. 6 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ podle věku.....	73
Graf č. 7 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ dle vzdělání.....	74
Graf č. 8 – Způsob získání informace o „domácím násilí“.....	74
Graf č. 9 – Názory respondentů na jejich schopnost rozpoznat problém „domácí násilí“...	75
Graf č. 10 – Názory respondentů na prostředí rodiny.....	76
Graf č. 11 – Zkušenost respondentů s násilím mezi partnery.....	76
Graf č. 12 – Druh zkušenosti respondentů s partnerským násilím.....	77
Graf č. 13 – Role respondentů s osobní zkušeností s partnerským násilím.....	78
Graf č. 14 – Forma násilí uvedená respondenty na základě jejich osobní zkušenosti.....	78
Graf č. 15 – Názory respondentů na nutnost vnějšího zásahu okolí.....	79
Graf č. 16 – Přehled respondentů se znalostí pojmu „domácí násilí“ dle sociálního statusu.....	80
Graf č. 17 – Názory respondentů na úroveň opatření ze strany státu.....	80

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – Duluthský model (Conwayová, 2007, s. 16).....	16
Obrázek č. 2 – Čtyři fáze cyklu násilí (Walker, 1979, cit. podle Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 53).....	25
Obrázek č. 3 – Počet vykázaní za rok 2012 zpracovaný Bílým kruhem bezpečí, o. s. (Bílý kruh bezpečí, 2009).....	36

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 1.....	82
Tabulka č. 2 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 1.....	82
Tabulka č. 3 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 2.....	83
Tabulka č. 4 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 2.....	83
Tabulka č. 5 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 3.....	84
Tabulka č. 6 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 3.....	84
Tabulka č. 7 – Pozorované a očekávané četnosti u tvrzení č. 4.....	85
Tabulka č. 8 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 4.....	85
Tabulka č. 9 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 5.....	86
Tabulka č. 10 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 5.....	86
Tabulka č. 11 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 6.....	87
Tabulka č. 12 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 6.....	87
Tabulka č. 13 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 7.....	88
Tabulka č. 14 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 7.....	88
Tabulka č. 15 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 8.....	89
Tabulka č. 16 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 8.....	89
Tabulka č. 17 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 9.....	90
Tabulka č. 18 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 9.....	90
Tabulka č. 19 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 10.....	91
Tabulka č. 20 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 10.....	91
Tabulka č. 21 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 11.....	92
Tabulka č. 22 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 11.....	92
Tabulka č. 23 – Četnost odpovědí a počet bodů u tvrzení č. 12.....	93
Tabulka č. 24 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 12.....	93
Tabulka č. 26 – Srovnání názorů mužů a žen u tvrzení č. 13.....	94

Tabulka č. 27 – Četnost odpovědí a počet bodů celkově za všechna tvrzení.....	95
Tabulka č. 28 – Celkové pozorované a očekávané četnosti dle pohlaví.....	96
Tabulka č. 29 – Celkové pozorované a očekávané četnosti podle věku.....	96
Tabulka č. 30 – Celkové pozorované a očekávané četnosti podle dosaženého vzdělání....	97

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Pomůcka SARA DN (Rovnoprávnost, 2007)

Příloha č. 2 – Vzor dotazníku

PŘÍLOHA P I: SARA DN

sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PČR, na úrazy apod.*
- 2) **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) **NEVĚŘEJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

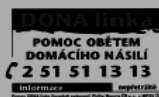
V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PČR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vydává Bílý kruh bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o nonstop lince pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancuje Evropská unie a státní rozpočet České republiky.

sara dn

3x5 otázek
na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanii a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráchskou závislostí např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasili.cz

Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. Belfrage – Copyright © 2006 Bílý kruh bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodním právem.

PŘÍLOHA P II: VZOR DOTAZNÍKU

Dobrý den, jmenuji se Lenka Vanková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského programu oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. Součástí mé závěrečné práce je výzkum týkající se zmapování názorů veřejnosti na problematiku domácího násilí, které je definováno jak fyzické, psychologické či sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím slyšet mimo kontrolu veřejnosti. Žádám Vás tímto o vyplnění následujícího dotazníku, což nezabere více než 15 minut času. Odpovědi označujte křížkem, odpovídejte prosím pravdivě.

1. Jste muž či žena?

- Muž
 Žena

2. Kolik je Vám let?

- Méně než 26 let
 26-35 let
 36-45 let
 Více než 45 let

3. Jaký je Váš dosažený stupeň vzdělání?

- Základní
 Vyšší odborní
 Střední odborní
 Vysokostřední
 Student

4. Setkáváte se již někdy s pojmem „domácí násilí“ tak, jak je definován v úvodu dotazníku?

- Ano, vím o jaký problém se jedná
 Ne

(Pokud ano, uveďte v další otázce způsob)

5. Jakým způsobem jste se o problému domácího násilí dozvěděli/a?

- Z dolechu
 Z rozhlasu, TV
 Z internetu
 Z časopisu
 Jiným způsobem

6. Domníváte se, že byste tento problém dokázala bezpečně rozpoznat?

- Určitě ANO
 Spíše ANO
 Určitě NE
 Spíše NE

7. Myslíte si, že zjete (popřípadě žilte) v harmonickém rodinném prostředí?

- Určitě ANO
 Spíše ANO
 Určitě NE
 Spíše NE

8. Máte nějakou zkušenost s násilím mezi partnery?

- Ano
 Ne

9. Jak byste tuto zkušenost přiblížila?

- Mám osobní zkušenost
 Mám zkušenost z doslechu

10. Pokud jste měla osobní zkušenost s partnerským násilím, pokuste se ji zařadit.

- Byla jsem v roli oběti
 Byla jsem v roli násilníka
 Byla jsem v roli svědka

11. O jakou formu násilí se v tomto případě jednalo? (možno označit i více možností)

- Psychické násilí (nadávky, ponižování, obviňování, zesměšňování...)
 Fyzické násilí (bití, facky, kopání, rány pěstí...)
 Sociální násilí (bránění v návštěvách přátel, rodiny, neustálá kontrola...)
 Sexuální násilí (znásilnění, nucení k nepřijemným sexuálním praktikám)
 Ekonomické násilí (omezování přístupu k penězům)

12. Domníváte se, že problém domácího násilí je všeobecně natolik závažný, že vyžaduje zásah okolí (např. Policie, sousedů, lékaře, příbuzných)?

- Určitě ANO
 Spíše ANO
 Určitě NE
 Spíše NE

13. Jaké jsou Vaše sociální poměry?

- Zaměstnaný
 Nezaměstnaný
 Podnikatel
 Na mateřské, rodičovské dovolené
 Důchodce
 Student

14. Domníváte se, že opatření ze strany státu na ochranu osob postižených domácím násilím jsou dostatečná?

- Určitě ANO
 Spíše ANO
 Určitě NE
 Spíše NE

15. V následující tabulce u každého ze třinácti uvedených tvrzení vyjádřete míru svého souhlasu či nesouhlasu s tímto tvrzením. Odpovězte prosím zakroužkováním na škále.

Plně nesouhlasím 5 - 4 - 3 - 2 - 1 Plně souhlasím

Tvrzení	Plně nesouhlasím		Nesouhlasím		Nemám vyhraněný názor		Souhlasím		Plně souhlasím	
	5	4	4	3	3	2	2	1	1	
1. Domáci násilí se týká pouze sociálně slabých vrstev			5	4	3	2	2	1		
2. Domáci násilí je čistě soukromá věc, do které nikomu nic není			5	4	3	2	2	1		
3. Oběti domácího násilí se může stát pouze pasivní, závislá žena a nesamostatná putka, která si nechá vše líbit			5	4	3	2	2	1		
4. Pachatelem domácího násilí je nevzdělaná, vzteká a agresivní osoba, která se na první pohled liší od slušného člověka			5	4	3	2	2	1		
5. Ženy svým chováním muže k násilí provokují			5	4	3	2	2	1		
6. Příčinou násilí je alkoholismus partnera			5	4	3	2	2	1		
7. Situace není tak strašná, jinak by žena odešla			5	4	3	2	2	1		
8. Partnerské násilí jsou jen drobné neshody			5	4	3	2	2	1		
9. Partneri jsou na sebe zlí, protože milují usmířování			5	4	3	2	2	1		
10. Muži si přece nesmějí nechat všechno líbit			5	4	3	2	2	1		
11. Ve vztahu to prostě někdy skřípe			5	4	3	2	2	1		
12. Kdyby byla situace tak strašná, žena by od partnera určitě odešla			5	4	3	2	2	1		
13. Každému se někdy může stát, že je toho na něj moc a zkrátka mu "ujede ruka"			5	4	3	2	2	1		

Děkují za vyplnění dotazníku a přeji hezký den.